Республиканский научно-методический журнал

USTAZ USTANYMY

Республикалық ғылыми-әдістемелік журналы

№10(122) (2025 ж. Қазан/Октябрь 2025 г.)

"Ақтөбе қаласының білім бөлімі" мемлекеттік мекемесінің "№51 гимназия" коммуналдық мемлекеттік мекемесінің қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімдері бірлестігі

Республиканский научно-методический журнал

USTAZ USTANYMY

Республикалық ғылыми-әдістемелік журналы

«USTAZ USTANYMY» республикалық ғылыми-әдістемелік журналының
№10(122) (2025 ж. Қазан) шығарылымы. Выпуск №10(122) (Октябрь 2025 г.)
республиканского научно-методического журнала «USTAZ USTANYMY».

ТАҚЫРЫПТЫҚ БАҒЫТЫ: білім беру саласындағы оқу-әдістемелік, ғылыми-тәжірибелік, ақпараттық -сараптамалық, педагогикалық инновациялық тәжірибелерді тарату бойынша материалдар жариялау.
ТЕМАТИЧЕСКОЕ НАПРАВЛЕНИЕ: публикация материалов по распространению учебно-методического, научно-практического, информационно-аналитического, педагогического инновационного опыта в области образования.

«USTAZ USTANYMY» Республикалық ғылыми-әдістемелік журналы Нұр-Сұлтан қаласында Қазақстан Республикасының Ақпарат және Қоғамдық даму министрлігінің Ақпарат комитеті 2023 жылғы 13 ақпандағы Мерзімді баспасөз басылымын, ақпараттық агенттікті және желілік басылымды есепке қоюы туралы куәлігі № KZ26VPY00064454 берілген.
Таралу аумағы: Қазақстан аумағында.
«USTAZ USTANYMY» журналы айына 4 рет жарық көреді.

Республиканский научно-методический журнал «USTAZ USTANYMY» в городе Нұр-Сұлтан комитетом информации Министерства информации и общественного развития Республики Казахстан выдано свидетельство о постановке на учет периодического печатного издания, информационного агентства и сетевого издания от 13.02.2023 года
№ KZ26VPY00064454.
Территория распространения: На территории Казахстана.
Журнал " USTAZ USTANYMY " выходит 4 раз в месяц.

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ / РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ
Бас редактор:/Главный редактор: Баянды Ерлан
Дүйсенбекова Б.Н. – биология ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор, Қарағанды медицина университеті
Дүзбаева Н.М. – биология ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор, Академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университеті
Каскарбаева Б.Б. – педагог-шебер
Қасқабаева Ф.С. – педагог-шебер
Есенова Ш.Б. – педагог-зерттеуші
Иманбек Ә.О. – жаратылыстану ғылымдарының магистрі
Алшынов А.Ә. – жаратылыстану ғылымдарының магистрі
Корректор / корректор: Кәкіш Мерей Ертайқызы
Жауапты хатшы / ответственный секретарь: Есбергенов Айдын Ардақұлы

«USTAZ USTANYMY» ғылыми-әдістемелік журналының авторларға арналған ережелерімен QR-кодты сканерлеу арқылы таныса аласыз.
С правилами для авторов научно-методического журнала «USTAZ USTANYMY» вы можете ознакомиться, отсканировав QR-код.

Мазмұны / Содержание

Базаргалиева Ж.Ш. Бұқар жырау "Ай, Абылай, Абылай" толғауы 4
Конырова А.М. Әлемнің жаңа жеті кереметі 6
Султанова С.С. Әбу Насыр Әл-Фараби «Тіршілікте құрыштай бол төзімді» өлеңі 8
Бекболат Ж.А. Отбасы – шағын мемлекет 10
Елубаева Ж.А. «Балаларыма өсиет» толғауы 12
Болатова Ж.Б. «Ғылым таппай мақтанба» 15
Болат Н.А. «Таңғалдырған кереметтер әлемі» 18
Нуржигитова Ж.Ш. «Отбасы-шағын мемлекет» 21
Еспембетова А.Ж. Жиембет жырау. «Еңсегей бойлы ер Есім» толғауы 22
Еренова Ж.А. «Қазақстанның ғажайып мұралары» 25
Ергалиева Д.Ғ. Отбасылық ғұрыптар 27
Көлкебаева Қ.Л. Ел ертеңі – білімді жастар. 29
Смайлова С.С. «Өмірлік құндылықтар» 32
Қосуақова А.Қ. «Жаһандану және ұлттық дүниетаным» 33
Маханова Б.А. Этностильдегі бұйымдарды жасау (бас киімдер) Бұйымдарды әшекейлеу ... 35
Меңдібаева А.К. Т.Ахтанов «Күй аңызы» әңгімесі 38
Кульмагамбетова А.Т. Мектептегі тәртіп ережелер 39
Кожамжаров А.Ж. Б.Майлин «Шұғаның белгісі» хикаяты 42
Жайлаубаева Г.М. Абай табиғат жыршысы. Жазғытұры 46
Марданова Р.С. Г.Х.Андерсен «Снежная королева» 47
Ракишева Р.Ж. Екі өрнектің кубтарының қосындысы мен және айырымының формулалары 50
Тубетбаева А.А. Судың биологиялық маңызы және оның еріткіш ретіндегі, температураны сақтау мен реттеудегі ролі 52
Наукенов Д.Д. Көз - оптикалық жүйе, көздің көру кемшіліктері және оларды түзету әдістері 54
Демеуова А.Ж. Графикалық элементтер арқылы әдемі жазайық 60
Төренова С.А. Lesson study зерттеу жұмыстарын мектеп тәжірибесінде пайдаланудың тиімділігі 62
Корпебаева З.Ж. Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамытудағы STEAM тәсілі 65
Алимбетова Н.С. Биология сабақтарында STEM технологияларын қолданудың тиімділігі . 69
Аметхан Б. Құрылыс ойындары арқылы балаларды еңбекке баулу 72

Базаргалиева Жанна Шаймерденовна
Қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі, педагог-зерттеуші
“№51 гимназия” КММ
Ақтөбе қаласы

БҰҚАР ЖЫРАУ "АЙ, АБЫЛАЙ, АБЫЛАЙ" ТОЛҒАУЫ

Білім беру ұйымының атауы	№51 гимназия	
Пәні:	Қазақ әдебиеті	
Бөлім:	«Атадан қалған асыл сөз» бөлімі	
Педагогтің аты-жөні:	Базаргалиева Ж.Ш.	
Сынып: 9 «В»	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы:	Бұқар жырау "Ай, Абылай, Абылай" толғауы	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты:	9.3.1.1 шығарманы басқа өнер түрлеріндегі осы мазмұндас туындылармен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау;	
Сабақтың мақсаты	Толғаудың мазмұнын талдайды; Тарихи және көркемдік құндылығын анықтайды; Басқа өнер түрлерімен (мысалы, музыка, кино, бейнелеу өнері) салыстырып, ортақ идеяларды анықтайды.	
Құндылықтар	Отанға адалдықтың маңызын б ағалау, елінің тарихы мен мәдениетін құрметтеу	
ЖИ мүмкіндіктері	Chatgpt, learningapps	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі//уақыты	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы Сабақтың ортасы	Қызығушылықты ояту. Бұқар жырау шығармашылығы бойынша сұрақтар беріледі. https://learningapps.org/display?v=pyrh98oka25 Сұрақтарға жауап берілген соң сурет бойынша бүгінгі сабақ тақырыбын ашады. Сабақ мақсаты мен бағалау критерийімен таныстырады. **Абылай хан туралы бейнежазба көрсетіледі.** Тапсырма. Жеке жұмыс. "Ай, Абылай, Абылай" толғауын мәнерлеп оқып, негізгі идеясын анықтаңдар. Толғаудың көркемдік ерекшелігіне әдеби талдау жасаңдар.	Бұқар жыраудың шығармашылығы бойынша сұрақтардың жауабын анықтайды. Сурет бойынша сабақ тақырыбын анықтайды. Сабақ мақсаты мен бағалау критерийлерімен танысады. Абылай хан туралы бейнежазба қарайды. Абылай ханның тарихтағы орны туралы айтады.	**Бағалау критерийлері:** -Толғаудың тарихи маңызын ашады. -Көркемдік тілін саралайды. -Осы тақырыптағы басқа өнер туындыларымен салыстырады. Өзін-өзі бағалау парағы таратылады. **Дескриптор:** - Сұрақтың нақты жауабын табады. 1 балл **Дескриптор:** -Толғаудың мазмұнын түсінеді. 1 балл - Негізгі идеясын анықтайды. 1 балл	https://learningapps.org/display?v=pyrh98oka25 https://www.youtube.com/watch?v=L_XptMxo9ws&t=2s Оқулық

	1-топ. “Ай, Абылай, Абылай” толғауындағы Абылай бейнесі мен бейнелеу өнеріндегі Абылай хан бейнесін салыстырыңдар. Оның тарихи рөлі, ерлігі қалай суреттелетінін анықтап, Салыстырмалы кестеге түсіріңдер. **2-топ.** “Ай, Абылай, Абылай” толғауы мен “Көшпенділер” фильміндегі Абылай хан бейнесін салыстырып, кестеге түсіріңдер. **3-топ.** Chatgpt арқылы Абылай ханның күйлері туралы мәлімет іздеңдер. “Ай, Абылай, Абылай” толғауымен салыстырып, Венн диаграммасына түсіріңдер.	Әр топ өзіне берілген үзіндімен танысады. Толғаудың мазмұнын түсінеді. Топтан 1 оқушы мәнерлеп оқиды. Әр топ өзіне берілген тапсырманы орындайды. Бұқар жыраудың “Ай, Абылай, Абылай” толғауын басқа өнер түрлеріндегі туындылармен салыстырады. Ұқсастығы мен айырмашылықтарын талдайды. “Көшпенділер” фильмінен берілген үзіндіні қарайды. Абылай ханның бейнесін анықтайды. Толғаудағы Абылай хан бейнесімен салыстырады.	-Көркемдік ерекшелігіне талдау жасайды. 2 балл **1-топ** “Ай, Абылай, Абылай” толғауындағы Абылай бейнесі мен бейнелеу өнеріндегі Абылай хан бейнесін салыстырады. 2 балл Салыстырмалы кесте толтырады. 2 балл **2-топ** “Ай, Абылай, Абылай” толғауы мен “Көшпенділер” фильміндегі Абылай хан бейнесін салыстырады. 2 балл Қорытынды кестеге түсіреді. 2 балл **3-топ** Абылай ханның күйлерін анықтайды. 2 балл Венн диаграммасын толтырады. 2 балл	
Сабақтың соңы	**Ойталқы:** Осы шығармалардың тарихи құндылығы неде? Қазіргі ұрпаққа қандай тағылым береді?	ЖИ арқылы Абылайхан күйлерін табады. Нақты бір күйін алып, толғау мазмұнымен салыстырады.	**Дескриптор:** Туындылар бойынша қорытынды пікір айтады. 1 балл	
Кері байланыс	Мен бүгін не үйрендім? Не түсініксіз болды? Нені жетілдіруім керек?	Сұрақтар бойынша пікірлерін айтады.	Сабақ бойынша алған балл саны есептеледі.	
Үйге тапсырма	«Ай, Абылай, Абылай» толғауының идеясын қазіргі қоғаммен байланыстырып шағын эссе жазу (100-150 сөз).	Бүгінгі сабақ бойынша кері байланыс жасайды.		

Конырова Айсауле Мыктыбаевна
Қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі
“№51 гимназия” КММ
Ақтөбе қаласы

ӘЛЕМНІҢ ЖАҢА ЖЕТІ КЕРЕМЕТІ

Бөлім:	Әлемнің жеті кереметі
Білім беру ұйымының атауы	№ 51 гимназия
Педагогтің аты-жөні:	Конырова Айсауле Мыктыбаевна
Сыныбы: 6 «Ә»	Қатысушылар саны: Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы:	Әлемнің жаңа жеті кереметі
Оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаты	6.2.1.1 мәтіннен негізгі және қосымша,детальді ақпаратты анықтау,түсіндіру; 6.4.1.1 тақырып бойынша жеке сөздер,біргі,бөлек және дефис арқылы жазылатын сөздерді орфографиялық нормаға сай жазу.
Сабақтың мақсаты:	мәтінді түсініп оқып, негізгі идеяны анықтайды; негізгі,қосымша және детальді ақпаратты табады; мәтінді талдап өз көзқарасын білдіреді; сөздерді орфографиялық нормаға сай жазады.
Бағалау критерийі	Негізгі және қосымша,детальді ақпаратты анықтап,түсіндіре алады; Мәтіндегі біргі,бөлек және дефис арқылы жазылатын сөздерді орфографиялық нормаға сай жазады.
Құндылықтарға баулу:	Халықымыздың өткені,бүгініне және болашағына байланысты әділдік пен жауапкершіліктің маңызы жоғары екенін ұғындыру; Өзара сыйластық пен ынтымақтастықты көрсете отырып,сабақта өз көзқарастарын айта білуге үйрету.
ЖИ мүмкіндіктерін қолдану	«Gamma» платформасында, «Podlet»

Сабақтың барысы:

Сабақ кезеңі/ Уақыты	Педагогтің іс-әрекеті	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы Қызығушылықты ояту	**І.Ұйымдастыру кезеңі:** Оқушылармен сәлемдесу, түгендеу. Психологиялық жағымды ахуал туғызу			
Сабақтың басы	**«Жедел жауап» әдісі** 1.Вавилондағы әлемді таң қалдырған сәулет өнері ? (аспалы бақ) 2.Хеопс пирамидасының биіктігі қанша? (147 метр) 3.зевс мүсінін салуға қандай материалдар пайдаланылған? (пілдің сүйегі мен алтын) 4.Артемида ғибадатхана-сының ұмыры не себепті ұзаққа бармады? (белгісіз біреу сарайдың төрт бұрышынан от қояды)	Жедел сұраққа оқушылар тез,шапшаң түрде ойларын	**ҚБ:** Өз ойын дұрыс мағынада білдіріп, талқылауға белсенділікпен қатысқан оқушыға «Жарайсың!» деген мадақтау сөзімен ынталандыру	«Gamma» платформасы,

<table>
<tr><td></td><td>5.Родос алыбының биіктігі қанша? (35 метр)
6.Александрия маягы кімдерге бағдаршырақ болған? (теңізшілерге)
7.Алтын киімді адам қайдан табылған? (Есік обасының сақ қорғанынан)
8.Қожа Ахмет Ясауи кесенесін кім салдырған? (Әмір Темірдің бұйрығымен салынған)
Әлемнің жаңа жеті кереметімен таныстыру</td><td>жинақтай отырып,нақты жауап береді</td><td>Дескриптор:
Жалпы - 2 балл.
- сұрақтарға жауап береді;
- ойын дәлелдермен жеткізеді;</td><td>«Podlet» платформасы</td></tr>
<tr><td>Сабақтың ортасы</td><td>Жұптық жұмыс
«Талдау кестесі» әдісі. Мәтінді түсініп оқып,ақпарат түрлерін кестені толтыр<table><tr><td>Ақпарат түрі</td><td>Мәтіннен мысал</td></tr><tr><td>Негізігі ақпарат</td><td></td></tr><tr><td>Қосымша ақпарат</td><td></td></tr><tr><td>Детальді ақпарат</td><td></td></tr></table></td><td>Оқушылар берілген тапсырманы кестеге ақпарат түрлерін анықтап жазады</td><td>Дескриптор:
Жалпы - 4балл.
-мәтінді тез және түсініп оқиды;
-негізгі ақпаратты анықтайды;
-қосымша ақпаратты анықтайды;
-детальді ақпараттынақты мысалмен көрсетеді.</td><td>Оқулық, жұмыс дәптерлері, ДК, т.б..</td></tr>
<tr><td></td><td>Топтық жұмыс
Тапсырма
«Ойлан, жұптас, талда» әдісі
1. Топ. Монолог
2. Топ. Диалог
3. Топ. Палилог
«Жасанды интеллект заманауи технологияның шарықтау шегіне жетіп,әлемнің архитектуралық мәдени және технологиялық ғажайыптарын қайта қарастыруда.Қазіргі таңда көптеген сарапшылар Ai көмегімен жасалынған жобаларды жаңа жеті керемет ретінде ұсынуда. Олардың қатарына мысалы: «GERN» зертханасы, «NEOM» және Метаверс әлеміндегі виртуалды ғимараттар жатады.</td><td>Монолог мәтіннен оқушы өз ойын түсінген ойын жазады.
Диалог жұпта талқылайды.
Палилог топта мәтін жазып шығады.

Жаңа ақпарат бойынша сұрақтарға жауап береді.</td><td>Дескриптор:
Жалпы - 4 балл.
-мәтіннен түсінгенін жазады;
-жұбымен талқылайды;
-топта керек ақпараты жылдам табады;
-ойларын мысалмен дәлелдейді.</td><td>Оқулық, жұмыс дәптерлері, ДК, т.б..</td></tr>
<tr><td>Сабақтың соңы</td><td>Бегіту «ҚҚҚ» әдісі бойынша
Мен үшін құнды.....
Мен үшін қызық.....
Мен үшін қиын.....

Үй тапсырмасы: Қазіргі заманауи әлем кереметтері туралы мәлімет дайында

Рефлексия
«Podlet»
платформасы
тәсілі</td><td>Оқушылар бір сөзбен сабақ туралы өз ойларын түсіндіріп береді.Құнды, қызықты, қиын болған тапсырма-ларын айтады.</td><td>Мұғалім оқушылардың сабаққа қатысқан белсенілігіне қарай 1-10 баллдық жүйе бойынша әр оқушының өзіне тиісті баллын қойып бағалайды.
Сонымен қатар, оқушыларды ынталандыру үшін «Podlet» платформасы арқылы бағалайды.</td><td></td></tr>
</table>

Султанова София Сагитовна
Қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі
“№51 гимназия” КММ
Ақтөбе қаласы

ӘБУ НАСЫР ӘЛ-ФАРАБИ «ТІРШІЛІКТЕ ҚҰРЫШТАЙ БОЛ ТӨЗІМДІ» ӨЛЕҢІ

Бөлім:	**1 – бөлім: Туған жерім –аялы алтын бесігім**	
Педагогтің тегі, аты, әкесінің аты :	Султанова С.С.	
Сынып: 6 «Е»	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы:	Әбу Насыр Әл-Фараби «Тіршілікте құрыштай бол төзімді» өлеңі	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары:	6.3.2.1 кейіпкерлер жүйесінің заманауи жаңашылдығын өзара салыстырып баға беру;	
Сабақтың мақсаты	Әдеби шығармадағы кейіпкерлердің заманауи жаңашылдығын анықтап, оларды өзара салыстырып, баға береді.	
Құндылықтарға баулу	•Тәуелсіздік және Отаншылдық • Бірлік және Ынтымақ • Әділдік және Жауапкершілік	
ЖИ мүмкіндіктерін қолдану	PixVerce.ai, Chat GPT, Gamma AI	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі// уақыты	Педагогтің әрекеті	Білім алушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басталуы **Өткен білімді еске түсіру**	**(Ұ). Ұйымдастыру кезеңі:** 1.Оқушылармен амандасу, түгендеу. 2.Ынтымақтастық атмосферасын қалыптастыру Мұғалім сабақтың тақырыбы, оқу мақсаттары мен бағалау критерийлерін оқушыларға таныстырады. **«Серпілген сауал»** әдісі арқылы өткен сабаққа шолу жасау. **Wordwall.net**. платформасы арқылы сұрақтарға жауап беріп, өз пікірін білдіру. **Миға шабуыл** 1.Әл-Фарабидің шын есімі кім? Қай жерде дүниеге келген? 2. Әл-Фарабидің қандай еңбектерін білесіңдер? 3. Әл-Фараби неше трактат жазып қалдырды? 4. «Қашықтасың туған жер» өлеңінің идеясы неде?	Мұғаліммен амандасады, бір-біріне жақсы тілектер айтады. Оқушылар сұрақтарға жауап береді. Өз ойларымен бөліседі	Мұғалімнің бағалауы: **Дескриптор:** -сұраққа жауап бере алады-1 - өз пікірлерін еркін жеткізіп, түсіндіре алады-1	Оқулық, жұмыс дәптерлері Интербелсенді тақта

<table>
<tr>
<td></td>
<td>5. «Мінез бен ақыл жарасса, адамгершілік ұтады» Әл-Фараби нақыл сөзінің мағынасын қалай түсінесің?
6. «Отансыз адам – ормансыз бұлбұл» мақалын қалай түсіндірер едің?
Жаңа сабақ. «Тіршілікте құрыштай бол төзімді» өлеңі.
ЖИ PixVerce.ai жасанды интелектісі арқылы анимациялық мультфильм көрсетіледі.</td>
<td>Өлең бойынша өз ойларын, пікірлерін жеткізеді.</td>
<td></td>
<td>Слайд</td>
</tr>
<tr>
<td>Жаңа білім</td>
<td>Сөздікпен жұмыс.
Құрыш – жылтыр сұр түсті, темір мен көміртегі және басқа бекіткіштердің ерітіндісінен тұратын болаттың берік түрі.
Мәртебе – бұл жерде: мәрте, рет.
Әзәзіл – азғырушы, арбаушы.
Малдану – бұл жерде: пайдалану, пайда көру.

1-тапсырма
ТЖ. ЖЖ.
1-топ. "Заманауи дос бейнесі». «Төрт сөйлем» тәсілі арқылы өлеңдегі «Таңда адал дос, өз теңіңнің ішінен» жолын негізге алып, бүгінгі қоғамда шынайы достың қандай болу керектігін топпен талқылау.
• Шынайы дос қандай?
• Алдамшы "достың" белгілері қандай?;

2-топ. «Салыстыру» тәсілі.
Берілген кестеге сай достыққа тән қасиеттерді талдау.
<table><tr><th>Адал дос</th><th>Амал дос</th></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>
3-топ. «Кешенді талдау». Өлеңді құрылысына қарай талдау.

2-тапсырма. Жеке жұмыс.
«5 минуттық эссе».
«Достық — өмірдің мәні» тақырыбына «5 минуттық эссе» жазу</td>
<td>Сөздікті дәптерге жазып алады.

Оқушылар жұппен ақылдасып, одан кейін топ болып жұмыс жасайды. Кесте толтырады. Өз пікірлерін жеткізуге жұмыстанады. Өлең құрылысына талдау жасайды.

Оқушы берілген тақырып бойынша «5 минуттық эссе» жазады. Сөздік қорды пайдаланады.</td>
<td>Дескриптор
Білім алушы
-Әдеби шығармадағы кейіпкерлер жүйесін анықтайды-1
Кейіпкерлердің ерекшеліктерін сипаттайды-1
Заманауи кейіпкерлермен салыстырады-1
Жаңашылдығын дәлелдермен түсіндіреді-1
Өз көзқарасын білдіріп, баға береді-1;

Дескриптор
Білім алушы
- Берілген тақырып аясында эссе жазады-1;
-Өз ойын нақты, жүйелі жеткізді-1;
-Жеке көзқарасын білдіре алды-1;</td>
<td>Слайд

Слайд</td>
</tr>
<tr>
<td>Бекіту</td>
<td>Бекіту кезеңі.
Айтыңдаршы балалар, адам бойындағы ұлама көрсеткен адамгершілік, асыл қасиеттер мен азғындық жолға түсірер жағымсыз қылықтар осы өмірдегі адамдар бойынан табыла ма?
- Иә, дұрыс айтасыңдар,барлығы адамдарға тән қасиеттер. Сабағымызды қорыта келе адам бойындағы жақсы қасиеттерді топтастырайық.
- Осы жақсы қасиеттерді жанымызға жақын ұстап, жаман қасиеттерден аулақ болайық.</td>
<td>Жақсы қасиеттер- Адамгершілік, кішіпейілдік, татулық, парасаттылық, мейірімділік, жарасымдық қайырымдылық, инабаттылық. Бұл қасиеттер адамның жанын жадыратады, көңілін көтереді.</td>
<td></td>
<td></td>
</tr>
</table>

Үй тапсырмасы **Кері байланыс**	**Үйге: 8-тапсырма** (оқулықтан) **«Өмірің – өз қолыңда»** тақырыбында қоғамдағы келеңсіздіктерге қарсы сыни үндеу жазу. **Рефлексия** **«Өз сөзімнің дәлелі»** **Ақпарат** (Сабақтан алынған ақпарат) **Жетістік** (Сабақтағы жетістіктер) **Сезім және эмоция** (Сабақ соңындағы көңіл-күй)	Оқушылар бекіту сұрақтарына жауап беріп, сабақты қорытындылайды. Оқушылар бүгінгі сабақ бойынша кері байланыс береді.		Слайд Слайд

Бекболат Жанар Абзалқызы
Қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі
“№51 гимназия” КММ
Ақтөбе қаласы

ОТБАСЫ – ШАҒЫН МЕМЛЕКЕТ

Бөлім:	**Отбасындағы дәстүрлер мен мерекелер** **Сөз және оның мағынасы**
Педагогтің аты-жөні:	**Бекболат Ж.А**
Сыныбы: 5 «Е»	Қатысушылар саны: Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы:	Отбасы – шағын мемлекет
Оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаты	5.3.2.1. Жанрлық ерекшеліктеріне сай ресімделуі мен құрылымын сақтап, хат, жарнама, хабарландыру құрастырып жазу ; 5.4.3.1 Тура және ауыспалы мағыналы сөздерді, көп мағыналы сөздерді көркемдік ерекшеліктеріне сай қолдану
Сабақтың мақсаты:	Жанрлық ерекшеліктеріне сай ресімделуі мен құрылымын сақтап, хат жазады. Тура және ауыспалы мағыналы сөздерді, көп мағыналы сөздерді көркемдік ерекшеліктеріне сай қолданады.
Құндылықтар	Қамқорлық, сүйіспеншілік
ЖИ қолдану	Learningapps платформасы, ЖИ – бейнеролик

Сабақтың барысы:

Сабақ кезеңі/ Уақыты	**Педагогтің іс-әрекеті**	**Оқушының іс-әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурстар**
Сабақтың басы	Оқушылармен амандасу, түгендеу Психологиялық жағымды ахуал туғызу	Тақтада көрсетілген сұрақтарға жауап беру арқылы жаңа тақырыпты	**Мадақтау әдісі** «Жарайсың!» «Керемет»	Learningapps платформасы

	Learningapps платформасы арқылы сұрақтардың жауабын тауып, ұжымдық талқылау жасалғаннан кейін мұғалім жаңа тақырыпты анықтатып, сабақтың оқу мақсатымен таныстырады.	анықтайды және сабақтың оқу мақсатымен танысады.		https://learningapps.org/watch?v=p0ydd50yn25
Сабақтың ортасы	**Жеке жұмыс** Оқушыларға аналарының балаларына жазылған хаттары ұсынылады. Оқушылар аналарына хат жазады.	Оқушылар аналарына жүрек жарды тілектерін арнап, өз алғыстарын білдіріп хат жазады.	***Дескриптор:*** *Өз ойын анық тұжырымдайды* - 3балл *Критерийге сәйкес мазмұнды, мәнді хат жазады*-2 балл	Хат жазуға арналған парақтар
	Жұптық жұмыс Оқушыларға үлестірмелі карточкалар таратылады. Мәтіндегі сөйлемдерді оқи отырып, сөздердің тура және ауыспалы мағынасын ажырату тапсырмасы беріледі. сөздерді ажыратады. Сөйлемдегі сөздің мағынасына мән беріп,оның мағыналық ерекшелігін түсіндіреді, сәйкесінше тура және ауыспалы мағына екенін анықтайды.	Сөйлемдегі сөздің мағынасына мән беріп,оның мағыналық ерекшелігін түсіндіреді, сәйкесінше тура және ауыспалы мағына екенін анықтайды.	**Дескриптор**: - тура мағыналы сөз бен ауыспалы мағыналы сөздерді ажыратады -2 балл -жауаптың дұрыстығын нақты дәлелдейді-1 балл	Үлестірмелі карточка
	Бекіту тапсырмасы **Топтық жұмыс** Әр топқа дайын комикстер шаблоны ұсынылады. Комиксте отбасы мүшелері бейнеленген, бірақ кейіпкерлердің сөздері жазылмаған. Бос орындарды өз қиялдарымен толықтырып, кейіпкерлерді сөйлету қажет. Комикс арқылы отбасы құндылықтарын көрсетіп, бір-бірімен бөліседі.	Әр топқа дайын комикстер шаблоны ұсынылады, бос орындарды өз қиялдарымен толықтырып, кейіпкерлерді сөйлету қажет. Комикс арқылы отбасы құндылықтарын көрсетіп, бір-бірімен бөліседі.	*-кейіпкерлерді өз қиялдарымен сөйлетеді – 1 балл* *-отбасы құндылықтарын көрсетеді-1 балл*	Интерактивті тақта, комикс,фломастер
Сабақтың соңы	Үйге тапсырма: 41-бет, 8-тапсырма **РЕФЛЕКСИЯ** Оқушылар ЖИ-дің көмегімен сабақты пысықтап, қорытындылайды. Бағалау Сабақ басында оқушыларға өзін-өзі бағалау парақтары ұсынылады. Оқушылар дескрипторға сай өздерін бағалайды.	Оқушылар сабақтан түсінгендерін пысықтап, қорытындылайды. Өздерін өзін-өзі бағалау парағына дескрипторларға сай бағалайды.	- сабақ соңын нақты қорытындылайды - өзін дескрипторларға сай бағалайды	

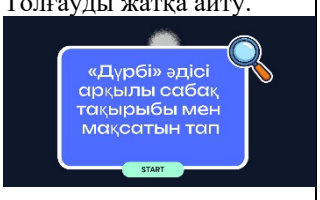
Елубаева Жулдыз Абдировна
Қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі
“№51 гимназия” КММ
Ақтөбе қаласы

«БАЛАЛАРЫМА ӨСИЕТ» ТОЛҒАУЫ

Білім беру ұйымының атауы	№51 гимназия
Пәні:	Қазақ әдебиеті
Бөлім:	Дананың сөзі – ақылдың көзі
Педагогтің аты-жөні:	Елубаева Жулдыз Абдировна
Күні:	
Сынып:	Қатысушылар саны: Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы:	«Балаларыма өсиет» толғауы
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты:	8.3.1.1. Шығарманың тақырыбы мен идеясын осы тектес басқа шығармалармен салыстырып,тарихи және көркемдік құндылығын бағалау;
Сабақтың мақсаты	- шығарманың тақырыбы мен идеясын осы тектес басқа шығармалармен салыстырады; - қос шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын бағалайды;
Құндылықтар («Біртұтас тәрбие» бағдарламасы құндылықтары)	Тәуелсіздік және Отаншылдық
ЖИ мүмкіндіктерін қолдану	Genially, Power Point ойындары

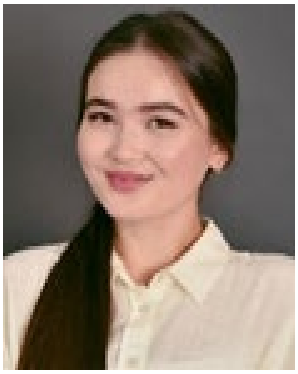
Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі	**Педагогтің әрекеті**	**Оқушының әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурстар**
Сабақтың басы	**(Ұ). Ұйымдастыру кезеңі:** 1.Оқушылармен амандасу, түгендеу. 2. Оқушыларды 3 топқа бөлу. **Зерттеушілер тобы, Әдебиетшілер тобы, Тарихшылар тобы;** 2.Ынтымақтастық атмосферасын қалыптастыру **«Еркін тыныс»** рефлексиялық жаттығуын жасайды. Еркін отырып, жаңа сабақты бастауға кіріседі. Үй тапсырасын сұрайды. Оқушылар «Балаларыма өсиет» толғауын жатқа айтады. Өткен тақырыпты қорытындылау, жаңа сабақты анықтау мақсатында **Genially**	**Ынтымақтасық атмосферасы** Еркін отырып, терең тыныстап жаңа сабақты бастауға кірісу. **Үй тапсырмасын пысықтау.** Толғауды жатқа айту. 	Үй жұмысы мен сұрақтарға жауап беру деңгейіне байланыс-ты мадақтау сөздерін айту. -Бәрекелді! -Жарайсың! -Керемет!	**Genially програм-масында «Дүрбі»** https://view.genially.com/68e12637350a0a2e49c24111/interactive-content-drbi-disi-aryly-saba-tayryby-men-masatyn-tap

Сабақтың ортасы	**программасында «Дүрбі»** ойыны арқылы жасырылған суреттерді дұрыс тауып, сабақ мақсаты мен тақырыбын анықтайды. **Тақырып:** «Балаларыма өсиет» толғауы Жаңа тақырып бойынша Ақтамберді Сарыұлы мен Асан Қайғы толғауларымен танысып, идеясын талдайды. **1-тапсырма жұптық жұмыс** Жұбымен бірге **«Тұжырым кестесі»** әдісі бойынша Ақтамберді Сарыұлы мен Асан қайғы толғауларының тақырыбы мен идеясын салыстырады және тұжырымдайды. **«Тұжырым кестесі» әдісі** **Тақырыбы** | **Идеясы** **2-тапсырма топтық жұмыс** **1-топ: Зерттеушілер тобы** 2 жыраудың шығармаларын тобымен зерттейді. **2-топ: Әдебиетшілер тобы**	**Genially програм-масында «Дүрбі»** ойыны арқылы сабақ тақырыбын болжап, сабақ мақсатын анықтау. Ақтамберді Сарыұлы мен Асан қайғы толғауларын мұғалім түсіндіруімен танысу, идеясын талдау. **1-тапсырма жұптық ж** «Тұжырым кестесі» әдісіне салып, кестені жұбымен толтыру. Екі жыраудың толғауындағы тақырып пен идеяны салыстырып, жұбымен тұжырымдайды. **Дескриптор** - екі жыраудың толғауындағы тақырып пен идеяны салыстырады: 2 балл - жұбымен толғаудағы көзделген мақсатты тұжырымдайды; 2 балл **2-тапсырма топтық ж.** **1-топ: Зерттеушілер тобы** Екі жыраудың шығармаларын тобымен зерттеу. **Дескриптор:** - жыраулардың шығармаларын тобымен талдайды; 2 балл - жыраулардың шығармаларындағы мақсаттар мен өсиеттерді зерттейді; 2 балл **2-топ: Әдебиетшілер тобы**	**1-тапсырма** **Бағалау критерийі:** - Ақтамберді Сарыұлы мен Асан қайғы толғауларын-дағы тақырып пен идеяны салыстыра-ды; 4 балл **Өзара бағалау «Дұрыс па? Бұрыс па?» әдісі** **2-тапсырма** **Бағалау критерийі:** Шығарма-лардың тарихи және көркемдік құндылығын бағалап, талдайды; 4 балл **Топтық бағалау «Келісемін, келіспеймін» әдісі**	Кесте парағы Оқулық **Қазақ әдебиеті** Ақтанова А.С., Жүндібаева А., Жұмекенова Л. Атамұра, 2018 Үзінділер парағы Power Point ойыны

Сабақтың аяғы	2 шығарманың көркемдік құндылығын бағалайды. **3-топ: Тарихшылар тобы** 2 толғаудың тарихи құндылығын бағалайды. **3-тапсырма жеке жұмыс** Сабақ тақырыбын бүгінгі күнмен байланыстырып, «1 сөйлем» әдісі бойынша келешек ұрпаққа «Менің өсиетім» деп өсиет жазады. **Бекіту тапсырмасы «Сиқырлы кітапша» ойыны** арқылы сабақты қорытындылау сұрақтарына жауап береді. Игерген білімді тексереді. **Үй тапсырмасы: «Атадан – өсиет, анадан - қасиет»** тақырыбында әдеби эссе жазады. **Рефлексия** **«Торсық»** арқылы әр топ өздерінің бүгінгі сабақ туралы қорытындысын, өз ойларын талдайды. Жетістікке жеткен тұсы мен қиналаған сәттерді айтады. Бағалау парақтағы баллды есептеп кері байланыс жасайды. 	2 шығарманың көркемдік құндылығын бағалау. **Дескриптор:** - екі шығармадағы көркемдегіш құралдарды талдайды; 2 балл - тобымен бірге шығармалардың көркемдік құндылығын бағалайды; 2 балл **3-топ**: 2 толғаудың тарихи құндылығын бағалау және нақты деректер келтіру. **Дескриптор:** - 2 толғаудың тарихи құндылығын бағалайды; 2 балл - тобымен бірге нақты дәлелдер келтіреді; 2 балл **3-тапсырма жеке жұмыс** «1 сөйлем» әдісі бойынша келешек ұрпаққа өсиет жазу. **Дескриптор:** - болашақ ұрпаққа 1 сөйлеммен өсиет жазады; 2 балл **Бекіту тапсырмасы** Кітаптарды таңдау арқылы бекіту сұрағына жауап беру. Сабақты қорытындылау **Үй тапсырмасын алу «Атадан – өсиет, анадан - қасиет»** тақырыбында әдеби эссе жазу. **Рефлексия** **«Торсық»** арқылы сабақты қорытындылау. Өз пікірін білдіру. Бағалау парағындағы баллды айтып, кері байланыс жасау.	Тапсырма орындауына қарай бағалау парақка белгілеп отыру **3-тапсырма Бағалау критерийі:** - бүгінгі күнмен салыстырып қорытынды шығарады; 2 балл **Жеке бағалау Дескрипторға сәйкес өзін-өзі бағалау** Жиналған ұпай бойынша **ҚБ** шкласын есептеп, бағалау парағына жазады. Жиналған ұпай бойынша және мұғалімнің бағалауымен қорытынды балл шығады.	 Power Point «Торсық»

Болатова Жанаргүл Болатқызы
Қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі
“№51 гимназия” КММ
Ақтөбе қаласы

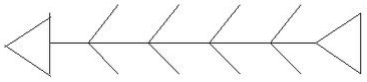

«ҒЫЛЫМ ТАППАЙ МАҚТАНБА»

Білім беру ұйымының атауы	№51 гимназия	
Пәні:	Қазақ әдебиеті	
Бөлім:	Абайды оқы, таңырқа!	
Педагогтің аты-жөні:	Болатова Жанаргүл	
Сынып: 6	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы:	«Ғылым таппай мақтанба»	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты:	6.1.2.1 әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені идеясы арқылы түсіндіру 6.3.1.1 кейіпкерлер жүйесінің заманауи жаңашылдығын өзара салыстырып баға беру	
Сабақтың мақсаты	Әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені идеясы арқылы ашады. Кейіпкерлер жүйесінің заманауи жаңашылдығын өзара салыстырып баға береді, ақын шығармашылығына талдау жасайды.	
Бағалау критерийі	Өлеңде көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені идеясы арқылы түсіндіреді. Кейіпкерлер жүйесінің заманауи жаңашылдығын өзара салыстырып баға береді.	
Құндылықтар	Әділдік және жауапкершілік	
ЖИ	Qazmath платформасы; Wordwall	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі//уақыты	**Педагогтің әрекеті**	**Оқушының әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурстар**
Сабақтың басы	І.Ұйымдастыру Оқушылармен	Оқушылар топқа бөлініп отырады.	Сұрақтарға дұрыс жауап	Үлестірме Ақын
Мотивациялық кезең	амандасу Оқушыларды топқа бөлу. «Талап-еңбек, терең ой, қанағат, рақым» сөздері жазылған қағаздармен топтарға бөлініп отырады. Алдыңғы білімді еске түсіру «6 неліктен?» әдісі **ІІ. Қызығушылықты ояту «Вака» әдісі.** Берілген жолдардан	<table><tr><td>Талап-Еңбек</td><td>Терең ой</td><td>Қанағат</td><td>Рақым</td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table> Алдыңғы сабақта алған білімдерін қайталайды. **ІІ. Қызығушылықты ояту.** Оқушылар жапондық «Вака» әдісі арқылы поэзиялық	беред: 1б Қ.Б: Мадақтау сөздер *Дескриптор:* -мақал-мәтелдерді дұрыс құрастыра алады: 1б	бейнесі бар эмблема платформа Qazmath Интерак-тивті тақта

Сабақтың ортасы Операциялық кезең	мақал-мәтелдерді дұрыс құрастырыңыз. Сұрақ: бұл мақал-мәтелдер не туралы? Қандай тақырыпта? Оның ақын Абай шығармашылығына қандай қатысы бар деп ойлайсыздар? Бүгінгі сабақтың мақсаты қандай болмақ? **III. Мағынаны тану кезеңі** **Тыңдалым.** «Ғылым таппай мақтанба» өлеңін оқимын немесе таспадан (диск) тыңдатамын. *Сөздікпен жұмыс* **1-тапсырма:Топтық жұмыс** **ПОСТЕР** **«5 column notes» стратегиясы** *Талап тобы*- өлеңдегі бес асыл іс пен бес асыл дүшпанды салыстырып диаграмманы толтырыңыздар. Сұрақ: Ақын айтқан 5 асыл іске қазіргі күні қандай қасиеттерді қосар едіңдер? *Терең ой тобы* - өлеңнің тақырыбын анықтап, ғылым жолына ұмтылған жастарға ақынның айрықша ескертуін , ақынның айтайын деген ойын жеткізіңіздер. Сұрақ: Ғылымсыз неге мақтана алмаймыз? *Қанағат тобы* – өлеңнің идеясын анықтап, ақынның көзқарасын тұжырымдаңыз. Сұрақ: Адам болу дегенді қалай түсінесіздер? *Рақым тобы* - ақын жастарға қандай нәрседен қашық болып,	шығармалардағы өлең (мақал) жолдарына талдау жасайды. Сұрақтарға жауап беріп, сабақтың тақырыбы, мақсаты, бағалау критерийлерімен танысады. Өлеңді тыңдайды және түсініксіз сөздерді түртіп алып, сөздікпен жұмыс жасайды. Оқушылар берілген топтық жұмысты орындап, постер қорғайды. **Тақырыбы** . ***Абай ғылым туралы не дейді?*** ***Өлең кімге арналған?*** ***Неге үгіттейді?*** Балықтың басы – Өлең идеясы Үстіңгі сүйектері – Өлеңде көтерілген мәселелер Астыңғы сүйектері – Ақын ұсынған шешу жолдары Құйрығы – Мәселенің шешімі	Дескриптор: -бес жақсы қасиетті табады: 1б -бес жаман қасиетті анықтайды: 1б -өлеңнің тақырыбын анықтайды: 1б -ақынның сөз қозғау себебін түсіндіреді: 1б -өлеңнің идеясын анықтайды: 1б -мәселенің шешу жолдарын көрсетеді: 1б - әлеуметтік қоғамдық мәселені анықтайды: 1б -өлеңнің негізгі түйінін, тәрбиелік мәнін анықтай алады: 1б Өзара бағалау Қ.Б: «Бутерброд» *ҚБ: Жарайсыңдар!* Дескриптор: -өлеңді қазіргі заманмен салыстырып, дәлел келтіреді: 2б -ақынның шығармашылы-ғына баға береді: 2б	Оқулық 41-бет Постер

	қандай нәрсемен дос болуға шақырды ? Өлеңнің негізгі түйінін, тәрбиелік мәнін анықтаңыздар. Сұрақ: Ақынның «ғалым болмасаң да ұқсап бақ» деуінің сыры неде? *КараокеTime* *Сергіту сәті:* *«Көзімнің қарасы» әні* **2-тапсырма: ЖЖ «Ойлан, жұптас, талқыла»** Өлең кейіпкерлерін қазіргі күнмен байланыстырып, баға беріңіз. **3-тапсырма. Жеке жұмыс** **Бекіту тапсырмасы:** «Семантикалық карта» Берілген сөздерді түсіндірмесімен сәйкестендіріп, мағынасын талдаңыз. **Рефлексия** Бүгінгі сабақта «Қызық, қиын, құнды» не болды? Осы арқылы қорытындылайық. Үй тапсырмасы: Өлеңді жаттау 4-тапсырма, 72-бет	<table><tr><td>Көтерілген мәселелер</td><td>Қасиеттер жайлы сөз қозғау себебі</td><td>Тәрбиелік мәні</td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table> *Оқушылар көңіл-күйлерін көтеру үшін сергіту сәтін орындайды. А.Құнанбайұлының өлеңін қосылып айтады..* Оқушылардың сыни ойлауын дамыту үшін қысқа уақытта берілген тақырыпта өз көзқарасын білдіріп, кестені толтырады. Сабақты қорытындылау мақсатында кестені толтырып, бес асыл іс шығына шығады. Оқушылар тақырып және өтілген сабақ бойынша өз ойларын ауызша айтады.	-өз ойларын тұжырымды жеткізеді: 1 Дескриптор: -сөз мағынасын түсіндіреді: 1б Формативті бағалау Бағалау парағы	Интерак-тивті тақта Концеп-туалдық кесте
Сабақтың соңы Рефлексиялық кезең				

Болат Назерке Абайқызы
Қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі
“№51 гимназия” КММ
Ақтөбе қаласы

«ТАҢҒАЛДЫРҒАН КЕРЕМЕТТЕР ӘЛЕМІ»

Білім беру ұйымының атауы	№51 гимназия	
Пәні:	Қазақ тілі	
Бөлім:	Әлемнің жеті кереметі	
Педагогтің аты-жөні:	Болат Назерке Абайқызы	
Сынып: 6	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы:	Таңғалдырған кереметтер әлемі	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты:	6.1.3.1 тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, детальді ақпаратты анықтау; 6.4.1.1 тақырып бойынша бірге, бөлек және дефис арқылы жазылатын сөздерді орфографиялық нормаға сай жазу;	
Сабақтың мақсаты	- тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсініп, детальді ақпаратты анықтайды; - тақырып бойынша бірге, бөлек және дефис арқылы жазылған сөздерді орфографиялық нормаға сай жазады;	
Құндылықтар	Тәуелсіздік пен Отаншылдық	
ЖИ мүмкіндіктерін қолдану	Jigsawplanet, character, canva	

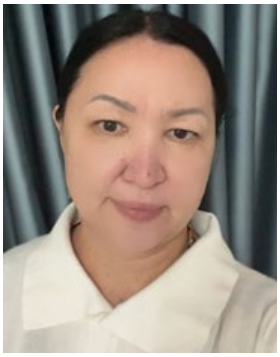
Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі//уақыты	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	**(Ұ). Ұйымдастыру кезеңі:** 1.Оқушылармен амандасу, түгендеу. 2. Оқушыларды 3 топқа бөлу. 1-топ, 2-топ, 3-топ; 2.Ынтымақтастық атмосферасын қалыптастыру **«Еркін тыныс»** рефлексиялық жаттығуын жасайды. Еркін отырып, жаңа сабақты бастауға кіріседі. Өткен тақырыпты қорытындылау, жаңа сабақты анықтау мақсатында **«Жұлдыздар шеруі» әдісімен** сұрақтарға дұрыс жауап беру арқылы жұлдыздарды жандырады. Өткен білімді еске түсіріп, сұрақтарға жауап берген соң, **jigsawplanet платформасында** пазлдарды дұрыс құрастыру арқылы жаңа сабақтың тақырыбы анықталып, оқу мақсаты түсіндіріледі. Тақырып: **Таңғалдырған кереметтер әлемі** 	**Ынтымақтасық атмосферасы** Еркін отырып, терең тыныстап жаңа сабақты бастауға кірісу. **Үй тапсырмасын пысықтау. Өткен білімді еске түсіру** **«Жұлдыздар шеруі» әдісімен** сұрақтарға дұрыс жауап беру. **jigsawplanet платформасы** арқылы жаңа сабақтың тақырыбы мен мақсатын анықтау.	Үй жұмысы мен сұрақтарға жауап беру деңгейіне байланысты мадақтау сөздерін айту. -Бәрекелді! -Жарайсың! -Керемет!	Jigsaw Planet

Сабақтың ортасы	**1-тапсырма Жұптық жұмыс** Жұбымен бірге тыңдалым мәтінін тыңдай отыра **«Екі жақты күнделік» әдісіне** салып, берілген кестені толтырады. Кестенің бір жағына мәтін мазмұнын жазады. Екінші жағына детальді ақпараттарды анықтайды. **«Екі жақты күнделік» әдісі** **2-тапсырма Жеке жұмыс «Character»** платформасындағы бейнематериал арқылы бірге, бөлек және дефис арқылы жазылған сөздерді үш бағанға бөліп, орфографиялық нормаға сай жазады. **3-тапсырма топтық жұмыс** **1-топ**: Топ болып берілген суреттердің көмегімен дефис арқылы жазылатын сөздерді анықтайды. Анықталған сөздерді орфографиялық нормаға сай жазады.	**1-тапсырма Жұптық жұмыс** Тыңдалым мәтінін «Екі жақты күнделік» әдісіне салып, кестені жұбымен толтыру. Бір жағына мәтіннің мазмұнын жазу, екінші жағына детальді ақпаратты анықтау. **Дескриптор** -жұбымен бірге тыңдалым мәтінінің мазмұнын жазады: 2 -тыңдалым мәтінінен детальді ақпаратты анықтайды; 1 **2-тапсырма Жеке ж. «Character»** платформасындағы бейнематериал арқылы бірге, бөлек және дефис арқылы жазылған сөздерді үш бағанға бөлу. Сөздерді орфографиялық нормаға сай жазу. **Дескриптор:** - бірге, бөлек, дефис арқылы жазылған сөздерді үш бағанға бөледі ; 2 - сөздерді орфографиялық нормаға сай жазады; 2 **3-тапсырма Топтық жұмыс** **1-топ:** Топ болып берілген суреттердің көмегімен дефис арқылы жазылатын сөздерді анықтау. Анықталған сөздерді орфографиялық нормаға сай жазу. **Дескриптор:** -берілген суреттердің көмегімен дефис арқылы жазылатын сөздерді анықтайды; 2 - анықталған сөздерді орфографиялық нормаға сай жазады; 1	**1-тапсырма Бағалау критерийі:** -жұбымен бірге тыңдалым мәтінінің мазмұнын жазып, детальді ақпаратты анықтайды; 3 балл **Өзара бағалау «Дұрыс па? Бұрыс па?» әдісі** **Жұптық бағалау** тапсырма орындауына қарай бағалау параққа белгілеп отыру **2-тапсырма Бағалау критерийі: «Character»** платформасындағы бейнематериал арқылы бірге, бөлек және дефис арқылы жазылған сөздерді үш бағанға бөліп, орфографиялық нормаға сай жазады.; 4 балл **Жеке бағалау** Дескрипторға сәйкес өзін-өзі бағалау **3-тапсырма Бағалау критерийі:** -топ болып берілген суреттердің көмегімен дефис арқылы жазылатын сөздерді анықтап, орфографиялық нормаға сай жазады; 3 балл	Кесте парағы character.ai Сурет қиындылары

	2-топ: Топ болып **«Айша бибі кесенесі»** мәтінінен бөлек жазылатын сөздерді табады және орфографиялық нормаға сай жазады. **3-топ:** Топ болып **«Жетісудың жеті өзені»** мәтінінен бірге жазылатын сөздерді тауып, орфографиялық нормаға сай жазады.	**2-топ:** Топ болып «Айша бибі кесенесі» мәтінінен бөлек жазылатын сөздерді теріп жазу. **Дескриптор:** - мәтіннен бөлек жазылатын сөздерді теріп жазады; 2 - сөздерді орфографиялық нормаға сай жазады; 1 **3-топ:** Топ болып «Жетісудың жеті өзені» мәтінінен бірге жазылатын сөздерді тауып, орфографиялық нормаға сай жазу **Дескриптор:** - мәтіннен бірге жазылатын сөздерді табады; 2 -сөздерді орфографиялық нормаға сай жазады; 1	**3-тапсырма** **Бағалау критерийі:** -топ болып мәтіннен бөлек жазылатын сөздерді тауып,орфографиялық нормаға сай жазады; 3 балл **3-тапсырма** **Бағалау критерийі:** -топ болып мәтіннен бірге жазылатын сөздерді тауып,орфографиялық нормаға сай жазады; 3 балл	Мәтін парағы
Сабақтың аяғы	**Бекіту тапсырмасы:** **«Сұрақтар кемесі»** әдісі арқылы сабақты қорытындылау және бекіту үшін оқушылар сұрақтарға жауап береді. **Үй тапсырмасы: «Мені таңғалдырған керемет»** тақырыбында бірге, бөлек және дефис арқылы жазылатын сөздерді пайдаланып, эссе жазу. **Рефлексия** **«3 Қ әдісі»** арқылы оқушы өзін-өзі бағалауды жүргізеді. Әр оқушы өздерінің бүгінгі сабақта қиын, қызық, қажет болған тұстарын баяндайды. Жетістікке жеткен тұсы мен қиналған сәттерді айтады. Бағалау парақтағы баллды есептеп кері байланыс жасайды.	**«Сұрақтар кемесі»** әдісі арқылы сабақты бекіту **Үй тапсырмасын алу «Мені таңғалдырған керемет»** тақырыбында эссе жазу **Рефлексия** **«3 Қ әдісі»** арқылы оқушы сабақты қорытындылайды.	**Топтық бағалау «Келісемін, келіспеймін» әдісі** Жиналған ұпай бойынша **ҚБ** шкласын есептеу Жиналған ұпай бойынша және мұғалімнің бағалауымен қорытынды балл шығады.	

Нуржигитова Жайнагуль Шынжирбаевна
Қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі
“№51 гимназия” КММ
Ақтөбе қаласы

«ОТБАСЫ-ШАҒЫН МЕМЛЕКЕТ»

Пәні:	Қазақ тілі
Бөлім:	Отбасындағы дәстүрлер мен мерекелер Сөз және оның мағынасы
Педагогтің аты-жөні:	Нуржигитова Ж.Ш.
Сынып: 5 ә	Қатысушылар саны: Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы:	Отбасы – шағын мемлекет
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты:	5.3.2.1. Жанрлық ерекшеліктеріне сай ресімделуі мен құрылымын сақтап, хат, жарнама, хабарландыру құрастырып жазу ; 5.4.3.1 Тура және ауыспалы мағыналы сөздерді, көп мағыналы сөздерді көркемдік ерекшеліктеріне сай қолдану
Сабақтың мақсаты	Жанрлық ерекшеліктеріне сай ресімделуі мен құрылымын сақтап, хат, жарнама, хабарландыру құрастырып жазады ; Тура және ауыспалы мағыналы сөздерді көркемдік ерекшеліктеріне сай қолданады
Бағалау критерийлері	• Жазба жұмысында жанрлық ерекшелікті ескереді • Рәсімделуі мен құрылымын сақтайды • Тура және ауыспалы мағыналы сөздерді ажыратады
Құндылықтар	• Отбасылық құндылықтар: үлкенді құрметтеу, кішіге қамқорлық
АКТ және ЖИ мүмкіндіктерін қолдану	• /learningapps.org, *Flippiti net, .canva.com/*

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Ұйымдастыру	Ұйымдастыру кезеңі Оқушылардың қатысымын тексеріп,назарларын сабаққа аудару Үй тапсырмасын тексеру «Менің отбасым» тақырыбына салып келген суреттерін бір сөйлеммен сипаттап айтады Сабақтың тақырыбын анықтап, мақсатымен таныстыру https://learningapps.org/watch?v=p4zbuxzqc25 платформасында «Сөздерді дұрыс сәйкестендір» әдісі арқылы сабақтың тақырыбын анықтау **Топтық жұмыс** 1-**тапсырма** Жанрлық ерекшеліктеріне сай ресімделуі мен құрылымын сақтап, хат, жарнама, хабарландыру құрастырып жазу	**Дескриптор** Суреттерін сипаттайды-1 б Сұрақтарға жауап беріп, сөздерді сәйкестендіреді -тақырыпты ашады-1 б хат, жарнама, хабарландыру құрылымын сақтайды- 1 б	Мадақ сөздер Өзін-өзі бағалау парағы	https://learningapps.org/watch?v=p4zbuxzqc25

Бекіту	1-топ «Хат жазу «Отбасының үлкеніне құттықтау хат» (тізбек бойынша әрқайсысы бір сөйлемнен жазып,тұтас бір хат жазып шығады) 2-топ Жарнама «Отбасындағы жылы қарым-қатынас» 3-топ Хабарландыру «Отбасылық көңілді шара»	Хат,жарнама,хабарландыру жазу талаптарын сақтайды-1 б Жұмыс мазмұнын сауатты,қызықты құрастырады-1б (жалпы		
	2-тапсырма Жұптық жұмыс *Flippiti net цифрлық платформасы арқылы* Берілген сөз тіркестерінен бір ауыспалы мағыналы,бір тура мағыалы сөз тіркестерін тауып, сөйлем құрау	тура мағыналы сөз тіркесін табады-1 балл ауыспалы мағыналы сөз тіркесін табады- 1 балл		
Рефлексия	**3-тапсырма Жеке жұмыс** Рефлексиялық хат Сабақта не түсіндің? Қандай ақпараттармен таныстың? Не қиын болды? Деген сұрақтарға жауап бере отыра, мұғалімге хат жазу	сөз тіркестірн сөйлемдер дұрыс қолданады- 1 балл		https://www.flippity.net/
Үйге тапсырма	«Сәбиді бесікке салудың пайдасы» тақырыбына жарнама мәтінін жазып келу	хат құрылымын сақтайды-1 балл ойын жүйелі жеткізеді -1 балл		

Еспембетова Айнаш Жолшыраковна
Қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі
“№51 гимназия” КММ
Ақтөбе қаласы

ЖИЕМБЕТ ЖЫРАУ. «ЕҢСЕГЕЙ БОЙЛЫ ЕР ЕСІМ» ТОЛҒАУЫ

Бөлім:	1-бөлім: Көнеден жеткен жәдігерлер	
Педагогтің тегі, аты, әкесінің аты	Еспембетова Айнаш Жолшыраковна	
Сынып: 7 «Е»	Қатысушылар саны: 25	Қатыспағандар саны:0
Сабақтың тақырыбы:	Жиембет жырау. «Еңсегей бойлы ер Есім» толғауы	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары:	7. 1. 2. 1 әдеби шығармадағы тұлғалық болмысты гуманистік тұрғыдан талдау	
Сабақтың мақсаты:	Әдеби шығармадағы тұлғалық болмысты гуманистік тұрғыдан талдай алады.	
Құндылықтар («Біртұтас тәрбие» бағдарламасы құндылықтары)	Тәуелсіздік және отаншылдық	
ЖИ мүмкіндіктерін қолдану	https://sabak.stem-hub.kz/ https://wordwall.net/ru/resource/99587673/	

Сабақтың барысы				
Сабақтың кезеңі// уақыты	**Педагогтің әрекеті**	**Оқушының әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурстар**
Сабақтың басталуы	Ұйымдастыру кезеңі. I. Қызығушылықты ояту Сыныпта жағымды психологиялық ахуал туғызу үшін оқушыларды екі қатарға тұрғызып, «Ыстық алақан» тренингін өткізу. Білімдімін, озатпын, ақынмын, әншімін, бишімін,т.б. Топқа бөлу: https://sabak.stem-hub.kz/ платформасында ағаш үйлер арқылы 3 топқа бөлінеді. I топ- «Жыраулар поэзиясы» тобы II топ- «Жыршылар» тобы III топ – «Билер» тобы Үй тапсырмасын сұрау. https://wordwall.net/ru/resource/99587673/ үй-тапсырмасын-қайталау *Жиембет жырау (1570-1575) жылдар шамасында туып, 1643 жылы дүниеден қайтқан. Қазақтың аса талантты жырауы, биі, әрі батыры. Он алты жасынан хандар, билер, батырлар жанында жүріп, ел билігіне араласады. Өсе келе ол Есім ханның беделді биі, әрі батыры дәрежесіне көтеріледі. Талай ұрыс, шайқастарға катысып, ерлік көрсетеді. Ханның жауынгер жасағын басқарып, қолбасшы болады. Ол Еңсегей бойлы Ер Есімнің кіші жүз еліндегі ең бір беделді бас биі ретінде танылады. Жиембет, әсіресе, 1620 жылғы Есім ханның ойрат-қалмақтармен соғысы кезінде ерекше ерлік, тапқырлық көрсетіп, шапқыншы жауды ойсырата жеңіп, бетін қайтарады. Сөйтіп ол үлкен абырой, беделге ие болады.* *Турасын кесіп айтатын қайсар, өжет би Есім ханның кейбір озбыр жөн-жосықсыз іс-әрекеттеріне қарсы шығады. Оның бұл мінезі ханға да жаға бермейді. Сөйтіп хан мен бидің арасы суи бастайды. Жиембет ханнан іргені аулақтатып, қол астындағы елге өзінше билік жүргізе бастайды. Мұны білген хан оның соңына түсіп, куғынға салады.* Оқушыларға интерактивті тақтадан Жиембет жыраудың өмірі туралы видео көрсетемін. https://youtu.be/MGNz39gNOnM Оқушыларға видеоны мұқият	Психологиялық жағымды ахуал орнайды. Оқушылар : https://sabak.stem-hub.kz/ үш топқа бөлінеді. «Аквариум» ЖИ әдісі топ мүшелері берілген сұрақтарға жауап береді. Толғауды мұқият оқып, жыр жолдарындағы автор бейнесін анықтайды. Мысалдар келтіріп , ойын дәлелдейді. Шығарма	Оқушылардың психолигиялық ахуалы қалыптасады. Дескриптор Білім алушы *-өлең жолдарындағы автор бейнесін анықтайды;* *-мысалдар келтіріп, ойын дәлелдейді;* *-шығарма кейіпкерін адамгершілік тұрғыдан талдайды*	Оқулық 7-сынып «ARMAN-PV» баспасы 2025жыл Қалыптастырушы бағалауға арналған тапсырмалар жинағы 7-сынып Оқулық 7-сынып «ARMAN-PV» 2025жыл

<table>
<tr>
<td>Сабақтың ортасы</td>
<td>
тыңдау қажет екендігі ескертіледі. (алдарына Жиембет жырау туралы мәлімет тастау)
Тыңдалымнан кейін «Аквариум» ЖИ әдісі арқылы тыңдалым материалы бойынша сұрақ беремін.
1. Жиембеттің өмір сүрген кезеңі
2. Қай ханның биі болған?
3. Жиембет кім?
4. Жиембеттің жас күнінен Есім ханның ақылшысы болған қай толғауынан көруге болады?
5. Жыраудың інісі кім?
6. Жиембеттің өмірінің соңы қалай өтеді?
I топ «Жыраулар поэзиясы»: «Еңсегей бойлы ер Есім» толғауын беру. Мазмұнын айту.

II топ: Жыршылар тобы- «Салыстыру аймағы»
<table>
<tr><td>Салыстыру аймағы</td><td>Ұқсастық</td><td>Ерекшелік</td><td>Кейіпкерлердің типтері</td></tr>
<tr><td>Есім хан</td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Жиембет</td><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>
III топ: Билер тобы- «Сәйкестендіру» әдісі
<table>
<tr><td>Менің ерлігімді сұрасаң,
Жолбарыс пенен аюдай.
Өрлігімді сұрасаң,
Жылқыдағы асау тайыңдай.</td><td>Теңеу</td></tr>
<tr><td>Арқаға қарай көшермін,
Алашыма ұран десермін,
Ат құйрығын кесермін.</td><td>Ассонанс</td></tr>
<tr><td>Талшар баққа мал сақтап
Тас қалаға жан сақтап,
Тасқан екен мына хан!</td><td>Аллитерация</td></tr>
</table>
Жұптық, жеке жұмыс.
I топ: Жырдан Жиембет жырау өзіне қолданған теңеулерді теріп жазу.
Дескриптор: Теңеулерді жазады.
II топ: Жырдағы көркемдегіш құралдар: анафора, эпифора, ассонанс, аллитерация қолданысын талдау.
Дескриптор: Жырдағы көркемдегіш құралдар қолданысын талдайды.
III топ: Жырдағы риторикалық сұрақтарды диалог түрінде жазу.
Дескриптор: Жырдағы риторикалық сұрақтарды диалог түрінде жазады.

Кері байланыс. «Ойды аяқта!»
Қызық. Қажет. Қиын.
Үйге тапсырма: 8-тапсырма
</td>
<td>
кейіпкерін адамгершілік тұрғысынан талдайды..

(бекіре менен жайындай, жолбарыс пенен аюдай, жылқыдағы асау тайыңдай, қарағай мен қайыңдай)

Анафора- Ат құйрығын кесермін,
Ат сауырын беремін.
Тілеуберді құлыңдай!
Тілеуберді құлың мен емес
Эпифора- Тілеуберді құлың мен емес,
Мұның, ханым, жөн емес.
Тал шарбаққа мал сақтап,
Тас қалаға жан сақтап.
Ассонанс- Еңсегей бойлы Ер Есім,
Есім, сені есірткен
Есіл де менің кеңесім
Ес білгеннен, Есім хан
Арқаға қарай көшермін,
Алашыма ұран десермін.
Ат құйрығын кесермін.
Аллитерция-Тал шарбаққа мал сақтап,
Тас қалаға жан сақтап,
Тасқан екен мына хан!
Қайырылып қайыр қылуға,
Қылығың жоқ ұнаған.
Қайратым қанша қайтса да....

-Ертеңгі күн болғанда,
Елің кеңес құрғанда,
Айналып ақыл табарға
Есіктегі ебесін,
Сонда, ханым, не десін?!
-Мен жоқ болсам, Есім хан,
Ит түрткіні көресің.
-Жиембет қайда дегенде,
Не деп жауап бересің?

Оқушылар «Ойды аяқта!» әдісі арқылы қызық, қажет, қиын ақпараттарды жазып береді..
</td>
<td>
Бағалау критерийі
<table>
<tr><td>Мазмұнын айтады</td><td>3 балл</td></tr>
<tr><td></td><td></td></tr>
</table>
Бағалау критерийі
<table>
<tr><td>кейіпкер образын ажыратады;</td><td></td></tr>
<tr><td>жасалу тәсілдеріне қарай анықтайды;</td><td></td></tr>
<tr><td>ойын мысал келтіру арқылы дәлелдейді.</td><td></td></tr>
</table>
Бағалау критерийі
<table>
<tr><td>көркемдегіш құралдардың түрлерін нақты анықтайды;</td><td></td></tr>
<tr><td>анықтайды; · қолданылу себебін түсіндіреді;</td><td></td></tr>
</table>
</td>
<td></td>
</tr>
</table>

Еренова Жазира Амангалиевна
Қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі
“№51 гимназия” КММ
Ақтөбе қаласы

«ҚАЗАҚСТАННЫҢ ҒАЖАЙЫП МҰРАЛАРЫ»

Бөлім:	Әлемнің жеті кереметі	
Сынып: 6	**Қатысушылар саны:**	**Қатыспағандар саны:**
Сабақтың тақырыбы	Қазақстанның ғажайып мұралары	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	6.1.5.1 тыңдалған мәтін мазмұны бойынша жалпы және нақты сұрақтарға жауап беру, мәтіндегі ақпаратты шынайы өмірмен байланыстыру. 6.4.1.1 тақырып бойынша жеке сөздер, бірге, бөлек және дефис арқылы жазылатын сөздерді орфографиялық нормаға сай жазу	
Сабақтың мақсаты	* тыңдалған мәтін бойынша жалпы және нақты сұрақтарға жауап береді; * тыңдалымдағы ақпаратты шынайы өмірмен байланыстырады; * бірге, бөлек, дефис арқылы жазылатын сөздерді орфографиялық нормаға сай жазады	
Құндылықтар («Біртұтас тәрбие» бағдарламасы құндылықтары)	Тәуелсіздік және отаншылдық айы	
ЖИ мүмкіндіктерін қолдану	Genially, Sabak.stem-hub.kz, Mentimeter, ChatGPT, Canva	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/ уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Сәлемдесу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. **«Боулинг куиз»** әдісі арқылы алдыңғы білімді қайталау.	Кезекші оқушы қатысым жөнінде мәлімет береді. «Әлемнің жеті кереметі» бойынша берілген тест сұрақтарына жауап береді.	Әр оқушыға бағалау парағы үлестіріледі.	https://app.genially.com/
Сабақтың ортасы	Адамзат тарихында әлем кереметтерінің саны – жетеу. Ежелгі Вавилон жұртында жеті күн өткен соң, бір мереке аталып өткен. Ежелгі гректер де жеті санын қасиетті санайды. Біздің халқымызда да жеті саны киелі сан. Мысалы: жеті нан, жеті ата, жеті қазына, т.б. Сонымен қатар қазақта жеті ғажайып мұра бар екен. Ол мұраларды біз естіп, біліп, көріп те жүрміз. *(сабақ тақырыбы мен мақсатын хабарлау).* Қазақстанның ғажайып мұралары: Таңбалы тас, Бекет ата	Оқушылар дәптерлерін ашып, күн жады мен сабақ тақырыбын жазады.		

<table>
<tr>
<td></td>
<td>жерасты мешіті, Қожа Ахмет Ясауи кесенесі, Алтын киімді адам, киіз үй, домбыра, «Бәйтерек» монументі.

Экраннан алғашқы үш ғажайып мұра туралы бейнеролик көрсету, сол мәтін арқылы нақты және жалпы сұрақтар қою:
1. Мыңдаған жылдар бұрын петроглифтер түрінде іздерін қалдырған археологиялық ескерткіш.
2. Таңбалы тас бейнелері қай кезеңді қамтиды?
3. Таңбалы тас суреттері арқылы біз нені білеміз?
4. Бекет ата жерасты мешіті қайда салынған?
5. Деректер бойынша неше жерасты мешіті бар?
6. Бекет ата жерасты мешіті неше бөлмеден тұрады?
7. Жерасты мешітінде төргі бөлмеде не тұр?
8. Қожа Ахмет Ясауи кесенесін кім салдырған?
9. Қожа Ахмет Ясауидің ұстазы кім?
10. Кесенедегі қасиетті тайқазанның салмағы қанша?
11. Кесене неше бөліктен тұрады?
12. Қожа Ахмет Ясауи кесенесі қай қалада орналасқан?
Оқушыларды топқа бөлу.
«Алтын адам» тобы
«Бәйтерек» тобы
«Киіз үй» тобы
«Домбыра» тобы

Топтық тапсырма.
«Мұра идентификаторы» әдісі
<table>
<tr><td>Мұраның атауы</td><td></td></tr>
<tr><td>Тарихи сипаты</td><td></td></tr>
<tr><td>Құрылысы</td><td></td></tr>
<tr><td>Ұлттық-мәдени маңызы</td><td></td></tr>
<tr><td>Мәтіндегі бірге, бөлек, дефис арқылы жазылған сөздер</td><td></td></tr>
</table>
</td>
<td>1. Таңбалы тас
2. Қола дәуірінен орта ғасырға дейінгі кезең
3. Ата-баба мәдениеті мен салт-дәстүрін
4. Оңт.Үстірт, Маңғыстау ойысында
5. 5-7
6. 4
7. Қасиетті сырық ағашы
8. Ақсақ Темір
9. Арыстан баб
10. 2 тонна
11. 8 бөлік
12. Түркістан

Оқушылар топқа бөлініп, берілген тапсырманы орындайды.</td>
<td>Дескриптор:
- бейнематериалды мұқият қарап, тыңдайды – 1 балл;
- нақты және жалпы сұрақтарға жауап береді – 3 балл

Дескриптор:-
тарихи сипатын жазады – 2 балл
- құрылысын, құрамдас бөліктерінің атауын жазады – 2 балл
- ұлттық-мәдени маңызын жазады – 2 балл
Бірге, бөлек, дефис арқылы жазылған сөздерді табады – 1 балл</td>
<td>https://sabak.stem-hub.kz/

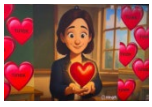
Оқулық, А3 формат, маркер</td>
</tr>
<tr>
<td>Сабақтың соңы</td>
<td>«5 сөз, 1 бейне» әдісі
Мысалы, кең дала, ашық аспан, киіз үй, асқар тау, домбыра, күй, күйші, т.б.</td>
<td>Оқушылар бірлесіп, ЖИ-ге сұраныс жазып, ең ғажайып мұраның бейнесін жасайды. Сәтті шыққан бейнені экраннан көрсетеді.</td>
<td></td>
<td>ChatGPT, Canva</td>
</tr>
<tr>
<td>Рефлексия</td>
<td>Мен бүгін мұралар туралы
- толық білдім
- әлі де білгім келеді
- білімім аз</td>
<td>QR код арқылы кері байланыс жасайды</td>
<td></td>
<td>https://www.mentimeter.com/</td>
</tr>
<tr>
<td>Үйге тапсырма</td>
<td>10-тапсырма, 50-бет</td>
<td>«Елімнің ғажайып мұралары» тақырыбында эссе жазу</td>
<td></td>
<td></td>
</tr>
<tr>
<td>Бағалау</td>
<td>Бағалау парақтары арқылы</td>
<td>Орындалған тапсырмалар тұсына белгі қояды</td>
<td>Жалпы – 10 балл</td>
<td></td>
</tr>
</table>

Ергалиева Динара Ғабитқызы
Қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі
“№51 гимназия” КММ
Ақтөбе қаласы

ОТБАСЫЛЫҚ ҒҰРЫПТАР

Білім беру ұйымының атауы	№51 гимназия
Пәні:	Қазақ тілі
Бөлім:	3-бөлім Отбасындағы дәстүрлер мен мерекелер
Педагогтің аты-жөні:	Ергалиева Динара Ғабитқызы
Сынып: 5 Г	Қатысушылар саны: Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы:	Отбасылық ғұрыптар
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты:	5.2.3.1.Хаттың құрылымы мен ресімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажырату 5.4.3.1 Тура және ауыспалы мағыналы сөздерді көркемдік ерекшеліктеріне сай қолдану
Сабақтың мақсаты	Оқылым мәтіні арқылы хаттың құрылымы мен рәсімделуін, жанрлық ерекшеліктерін ажыратады Тура және ауыспалы сөздерді көркемдік ерекшеліктеріне сай қолданады Тақырып мазмұнын өмірлік тәжірибелермен байланыстырып, өз ойын дәлелмен жеткізеді
Бағалау критерийі	-Бірнеше мәтіндердің ішінен жанрлық ерекшеліктеріне, рәсімделуіне, құрылымына сай хатты саралап жазады; Тура және ауыспалы сөздердің көркемдік ерекшелігін ескеріп, орынды пайдаланады Шынайы өмір тәжірибесіне сүйене отырып, тақырып мазмұны бойынша ойын негіздеп жеткізеді
Құндылықтар	Бірлік және ынтымақ
ЖИ	pazzle.com , joyteke , clipchamp, canva

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/	**Педагогтің әрекеті**	**Оқушының әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурстар**
Сабақтың басы	**(Ұ). Ұйымдастыру кезеңі:** 1.Оқушылармен амандасу, түгендеу. 2.Ынтымақтастық атмосферасын қалыптастыру **ЖИ арқылы мұғалім көңіл күй сыйлау мақсатында «Жүректен жүрекке» деп тілек білдіреді** **Өткен сабақты еске түсіру:** Өткен тақырыпты қорытындылау, жаңа сабақты анықтау мақсатында «ПАЗЛ» ойыны арқылы сұрақтарға шындық немесе жалған деп жауап береді. Өткен білімді еске түсіріп, кедергілерден сүрінбей пазлдарды ашқан соң, жаңа сабақтың тақырыбын болжап, оқу мақсатын анықтайды. **Жаңа тақырып:** Жаңа тақырып бойынша Joyteke бағдарламасы	**Ынтымақтасық атмосферасы** Мұғалім тілегін білдіріп болған соң оқушылар кезекпен өз ыстық ықыластарын білдіреді **Үй тапсырмасын пысықтау.** Өткен білімді еске түсіру Puzzle.com пазл ойыны арқылы **сұрақтарға дұрыс жауап беріп өту.** Сұрақтарға дұрыс жауап беруарқылы пазлдарды шешу. Пазл ашу барысында тақырыпты болжап, сабақ мақсатын анықтау.	Мақтау, мадақтау сөздерімен Сұрақтарға жауап беру деңгейіне байланысты мадақтау сөздерін айту. -Бәрекелді! -Жарайсың! -Керемет! Жарайсың!	 **Puzzle com**

Сабақтың ортасы Сабақтың аяғы 1 минут 5 минут	бойынша видео көрсетіледі. Видеоматериалдың үш кезеңінде видео тоқтап оқушыларға автоматты түрде сұрақ қояды **1-тапсырма Топтық жұмыс** Берілген бірнеше мәтінге назар аударыңыз. Олардың рәсімделуі, құрылымы, жанрлық ерекшелігін ескеріп, хатты тауып ажыратыңыз. **2-тапсырма Жұптық жұмыс (дәптермен) «Сиқырлы бөтелке»** Жұбыңызбен бірге сиқырлы бөтелкенің ішінен тура және ауыспалы мағыналы сөздерді табыңыз және сөйлем құраңыз. **Бекіту тапсырмасы «Ашық микрафон»** Төмендегі сұрақтарға шынайы өмірмен байланыстырып жауап беріңіз • Отбасылық ғұрыптарды сақтау не үшін маңызды деп ойлайсың? • Отбасында дәстүр мен ғұрыпты сақтау қандай **құндылықтарды** бойымызға сіңіруге ықпал етеді? **Үй тапсырмасы:** Дәстүрлердің өтілу тәртібін жаза отырып, жақын досыңа хат жазыңыз. Хаттың құрылымын , рәсімделуін сақтаңыз **Рефлексия** Кубик арқылы оқушылардың сабақтан алған әсерлерін тыңдаймыз Бүгін ... жасай алдым Үйрендім... Өзімді мақтағым келеді Келесі сабақта қолданамын...	Жаңа тақырыпқа байланысты ақпарттарды тыңдау, сұрақтарға жауап беру **1-тапсырма ТЖ** Мәтіндерді талдап, рәсімделуі,құрылымы, жанрлық ерекшелігі бойынша хатты ажыратады **Дескриптор** - Мәтіннің рәсімделуі , құрылымы бойынша хатты табады; 1 балл - жанрлық ерекшелігін ажыратып жазады; 2 балл **2-тапсырма Жж.** Жұппен бірге кедергілер ішінен тура және ауыспалы мағыналы сөздерді тауып, сөйлем құрайды **Дескриптор:** - тура және ауыспалы мағыналы сөздерді табады 2 балл - көркемдік ерекшеліктеріне қарай сөйлем құрайды 2 балл **Бекіту тапсырмасы** Оқушылар қойылған сұрақтарға шынайы өмірмен байланыстыра отырып жауап береді, нақты дәлелдер келтіреді Дескриптор: -сұрақтарға толық,ұтымды жауап береді;1 балл -шынайы өмірмен байланыстырып, дәлелдер келтіреді 1 балл **Үй тапсырмасын алу** **Рефлексия** Әр оқушы өзіне шыққан сөйлемді толықтырып бүгінгі сабақтан алған әсерін бөліседі	Керемет! Өте жақсы! **1-тапсырма Бағалау критерийі:** -Оқылым мәтіні бойынша хаттың құрылымын, рәсімделуін жанрлық ерекшеліктерін басқа мәтіндерден ажыратады; 3б **2-тапсырма Бағалау критерийі:** Тура және ауыспалы сөздердің көркемдік ерекшеліктерін ескеріп орынды қолданып сөйлем құрайды 4 балл **Бекіту тапсырмасы Бағалау критерийі:** Сұрақтарға шынайы өмірден мысал келтіре отырып, дәлелмен жауап береді 2 балл	joyteke climpchamp

Көлкебаева Қазына Лайыққызы
Қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі
“№51 гимназия” КММ
Ақтөбе қаласы

ЕЛ ЕРТЕҢІ – БІЛІМДІ ЖАСТАР

Бөлім:	Жастар мәдениеті және мәселесі. Шешендік сөздер
Педагогтің аты-жөні:	Көлкебаева Қ.Л.
Сыныбы:11Б	Қатысушылар саны: Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы:	Ел ертеңі – білімді жастар
Оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаты	11.1.3.3- тыңдалған мәтіндегі ақпаратты ғаламдық (отандық) мәселелермен байланыстыру,салыстыру 11.4.1.1 - мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу.
Сабақтың мақсаты:	Тыңдалған мәтіндегі мәселені анықтап, оны жаһандық және ұлттық деңгейде салыстырады; Сөйлемдер мен сөздерді орфографиялық нормаға сай жазады.
Құндылықтар	• Еңбекқорлық және Кәсіби біліктілік • Жасампаздық және Жаңашылдық
ЖИ мүмкіндіктерін қолдану	Интерактивті тақта,онлайн платформалар

Сабақтың барысы:

Сабақ кезеңі/ Уақыты	Педагогтің іс-әрекеті	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Ұйымдастыру	Оқушылармен амандасу Сабақтың тақырыбын және оқу мақсаттарын таныстыру Сынытты 3 топқа бөлу («Білім», «Болашақ», «Жастар»	Сабаққа дайындалады	Ауызша мадақтау Топ басшысы сайланады,бағалау парағы беріледі. Топ басшысы бағалап отырады.	Смайлик, көңіл -күй шкаласы
Қызығушылықты ояту	**Сұрақтар:** -«Ел ертеңі – білімді жастар» деген тіркесті қалай түсінесіздер? -Жастардың болашағы мен ел болашағы арасында қандай байланыс бар? -Қазақстан жастарының бүгінгі жағдайына көңіліңіз тола ма? Тақтаға кілт сөздер жазылады: *білім, ел болашағы, жастар, даму, интеллект, технология*	Өз ойларын еркін білдіреді	Мұғалім тыңдап, түртіп алады. **Жалпы -1 балл**	Презентация https://ideogram.ai/t/explore
Сабақ мақсатымен таныстыру	Сабақтың мақсаты мен бағалау критерийін түсіндіреді	Тыңдайды, сұрақ қойса, нақтылайды		Слайд https://www.canva.com/

<table>
<tr>
<td>Тыңдалым тапсырмасы</td>
<td>Мәтін: «Білімді ұрпақ – елдің жарқын болашағы» атты шағын аудиомәтін</td>
<td>Аудио тыңдап, Insert кестесін толтырады: + – ! ?</td>
<td>Топта талқылау кезінде мұғалім бақылап, бағалайды</td>
<td>Аудиожазба, парақша
Сілтеме:
https://luvvoice.com/ru

https://www.genmo.ai/play</td>
</tr>
<tr>
<td></td>
<td>Тапсырма (INSERT әдісі):
Оқушылар тыңдай отырып белгі қояды:
✓ – бұрыннан білетін ақпарат

– жаңа ақпарат
! – қызықты/маңызды ақпарат
? – түсінбеген тұсы</td>
<td></td>
<td>Дескриптор:
1.Мәтіннен бұрыннан білетін ақпаратты ✓ белгісімен көрсете алады
2.Жаңа ақпаратты + белгісімен көрсете алады
3.Қызықты немесе маңызды мәліметтерді ! белгісімен көрсете алады
4.Түсініксіз немесе сұрақ туғызған тұстарды ? белгісімен анықтай алады
– Белгілерге нақты мысал келтіре алады
– Қарапайым ой қорытындысын жасай алады
Жалпы -3 балл</td>
<td></td>
</tr>
<tr>
<td></td>
<td>Салыстыру (топтық жұмыс – 10 минут)
Тапсырма:
«Қазақстан жастары мен әлем жастары: білімге қолжетімділік» атты салыстыру кестесін толтыру
<table>
<tr><th>Көрсеткіш</th><th>Қазақстан жастары</th><th>Әлем жастары</th></tr>
<tr><td>Білімге қолжетімділік</td><td>Онлайн платформа, гранттар</td><td>Coursera, халықаралық оқу орындары</td></tr>
<tr><td>Проблемалар</td><td>Ауыл мен қала арасындағы алшақтық</td><td>Қаржылық қиындықтар, миграция</td></tr>
<tr><td>Мүмкіндіктер</td><td>Президенттік жастар кадр резерві</td><td>Студенттік алмасу, ЖИ технологиялары</td></tr>
</table></td>
<td>Әр топ өз кестесін сынып алдында таныстырады. Мұғалім қажет жерде нақтылайды, бағыттайды.</td>
<td>Дескриптор:

-Кестені толық әрі нақты толтырады;
- Қазақстан және әлем жастарының ерекшеліктерін салыстырып көрсетеді;
- Мысалдар келтіреді, логикалық байланысты сақтайды.
Жалпы -4 балл</td>
<td></td>
</tr>
<tr>
<td></td>
<td>SWOT талдау
Сұрақ: Білімді жастардың ел болашағына ықпалы қандай?
<table>
<tr><th>Күшті жақтары</th><th>Әлсіз жақтары</th></tr>
<tr><td>Инновациялық ойлау, көшбасшылық</td><td>Ағылшын тілі, цифрлық сауаттылықтың жетіспеуі</td></tr>
</table></td>
<td>Әр топ өз кестесін сынып алдында таныстырады. Мұғалім қажет жерде нақтылайды, бағыттайды.</td>
<td>Дескриптор:

- SWOT кестесін толық әрі нақты толтырады;
- Күшті, әлсіз жақтар, мүмкіндіктер мен қауіптерді логикалық байланыста көрсетеді;
- Мысалдар мен дәлелдер келтіреді.</td>
<td></td>
</tr>
</table>

	<table><tr><th>Мүмкіндіктер</th><th>Қауіптер</th></tr><tr><td>Шетелде білім алу, ЖИ технологиялары</td><td>Эмиграция, жұмыссыздық</td></tr></table>		**Жалпы -4 балл**	
	«Атаулар туралы үш сұрақ» **Қайда?** Бұл терминдерді сіз бұрынырақта қайда және қандай мағынада кездестіріп едіңіз? **Қалай?** Өз тәжірибеңізбен осы атауларды қолданудың мысалдарын келтіре аласыз ба? **Қандай?** Осы сабақта бұл атаулар қандай қолданыста болады деп ойлайсыз? -адами капиталдың сапасы -жаһандық сын-қатерлер -білімге тең қолжетімділік -елдің дамуына үлес қосу -нағыз білімді жастың көрінісі	Әр топ өз кестесін сынып алдында таныстырады. Мұғалім қажет жерде нақтылайды, бағыттайды.	**Дескриптор:** - Үш сұраққа толық және нақты жауап береді; - Атаулардың бұрынғы және қазіргі қолданысын ажырата біледі; - Өз тәжірибесінен мысал келтіреді; - Сабақтағы маңызын дұрыс болжайды, логикалық байланыс сақтайды. **Жалпы -4 балл**	
Орфография тапсырмасы	**Орфографиялық тапсырма (8 мин)** **Тапсырма**: Тыңдалған мәтіндегі кейбір күрделі сөздер мен тіркестер қате нұсқада беріледі. Оқушылар орфографиялық нормаларға сай **дұрыс жазу** нұсқаларын табады. Мысалы: Инновациялі → **инновациялық** жастардың болашағы ол тек қана білім емес → **Жастардың болашағы – тек білім емес.**	Қателерді тауып, дұрыс жазады	Өзара тексеру немесе тақтада бірлескен тексеріс **Дескриптор:** 1.Орфографиялық нормаға сай дұрыс нұсқасын табады. 2. Күрделі сөздер мен тіркестердің емлесін сақтайды. **Жалпы -1 балл**	Презентация, жұмыс парағы LearningApps.org
	АТЫСТЫ ДЕБАТ оқушыларға төрт пікір жазылған карточка беріледі (келісемін, келіспеймін, толық келісемін, үзілді-кесілді келіспеймін). Әрбір ой айтылғаннан кейін оқушылар белгілі бір карточканы көтеруге тиіс.	Талаптар: Тыңдалған мәтінмен байланыс болу керек Отандық және ғаламдық мәселелерге пікір білдіру	**Дескриптор:** Пікірді тыңдап, өз көзқарасына сәйкес карточканы дұрыс таңдайды. **Жалпы -1 балл**	https://pollo.ai/app?target=image-to-video&modelName=viduq2-turbo&projectId=cmgf737s3007l11vk0811nn0j
Қорытынды, рефлексия	«Не білдім? Не қиын болды?» сұрақтарын қояды	Ауызша немесе жазбаша жауап береді	**Жалпы ФБ -10 балл**	Стикер
Үй тапсырмасы	Эссе жазуға тапсырма береді: *«Мен – ел болашағымын»* (100–120 сөз)			Дәптер

Смайлова Нургуль Нурсултановна
Қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі
"№51 гимназия" КММ
Ақтөбе қаласы

«ӨМІРЛІК ҚҰНДЫЛЫҚТАР»

Бөлім:	**2-бөлім: Адамзаттық құндылықтар және әлем мәдениеті. Фонетика**	
Педагогтің Тегі, Аты, Әкесінің аты :	Смайлова Н.Н	
Сынып: 8 «Ж»	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы:	Өмірлік құндылықтар.	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары:	8.3.1.1 тақырып бойынша материал жинақтап, тезистік жоспар құру; 8.4.2.1 сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану;	
Сабақтың мақсаты	Материалдарды жинақтап, тезистік жоспар құрады. Сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолданады.	
Бағалау критерийі	Материалдарды жинақтап, тезистік жоспар құра алады. Сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдана алады.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі// уақыты	**Педагогтің әрекеті**	**Оқушының әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурстар**
Сабақтың басталуы	Оқушылармен амандасу, қатысуын түгендеу. 1.Психологиялық ахуал қалыптастыру Топқа бөлу **Ой шақыру** Құндылық дегеніміз не? **Тезизке түсінік беру**	**Психологиялық ахуал** Стикерлер арқылы топқа бөлінеді Оқушылар өз ойларын айтады	Оқушылардың психологиялық ахуалы қалыптасады. Жарайсың! Керемет!	Оқулық 8-сынып «Атамұра» баспасы 2018жыл
Сабақтың ортасы	**1-тапсырма.** **Жеке жұмыс** Мәтінді түсініп оқы **Жұптық жұмыс** Фабуласын жұбыңа айтып бер. **Топтық жұмыс** «Оқиға шыңы» әдісін қолдана отырып, тезистік жоспар құр **2-тапсырма**. **Топтық жұмыс** **«Ойлан. Жұптас. Талда»** **1-топ** Мәтінде берілген ақпаратты тірек-сызба бойынша талдаңдар **2-топ** Мәтін абзацтарындағы пікір төңірегінде өз ойларыңды «Төрт сөйлем» әдісі арқылы дәлелдеңдер **3-топ** *Мәтіндегі ерекшеленген сөздердің түсініктемесін «Қос жазба күнделігі» әдісін қолданып толтырыңдар*	Мәтінді түсініп оқиды, фабуласын айтады, жоспар құрады Топқа берілген тапсырмаларды 1-топ Тақырыбын, идеясын,жанрын, стилін, тілдік ерекшелігін анықтайды Мәтін абзацтарындағы пікір төңірегінде өз ойларын жазады *«Қос жазба күнделігі» әдісін қолданып түсінік жазады*	***Топ басшылары бағалайды*** *Дескриптор* *Мәтінді түсініп оқиды-1балл* *Фабуласын айтады-1балл* *Тезистік жоспар құрады-1балл* Дескриптор 1-топ Тақырыбын, идеясын,жанрын анықтайды -1балл стилін, тілдік ерекшелігін анықтайды-1балл *2-топ* Мәтін абзацтарындағы пікір төңірегінде өз ойларын жазады-2б 3-топ	***Gat gpt***

Сабақтың аяқталуы	**Жеке жұмыс** «Тілдік бағдар» тест тапсырмаларын орындау **Бекіту** Мен үшін құнды... **Рефлексия** **Үй жұмысы** 6-тапсырмаға морфологиялық талдау	Тест тапсырмасын орындайды Кері байланыс береді. Бүгінгі сабақта не үйренгендерін, топта қалай жұмыс жасағандарын, қандай білім алғандарын таразылайды.	*«Қос жазба күнделігі» әдісін қолданып түсінік жазады-2балл* Тест тапсырмасы-5балл	

Қосуақова Анар Құдайбергенқызы
Қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі
“№51 гимназия” КММ
Ақтөбе қаласы

«ЖАҺАНДАНУ ЖӘНЕ ҰЛТТЫҚ ДҮНИЕТАНЫМ»

Бөлім:	Жаһандану мәселелері	
Педагогтің тегі, аты, әкесінің аты	Косуакова А.К.	
Сынып: 9 «Ә»	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Жаһандану және ұлттық дүниетаным	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	9.3.4.1 эссе құрылымы мен даму желісін сақтап, көтерілген мәселе бойынша екіжақты пікірді немесе жағдаятты талқылау, біреуіне таңдау жасап, өз ойын дәлелдеп жазу (аргументативті эссе) 9.4.3.1 стильдік ерекшеліктерге сай тілдік бірліктердің дұрыс қолдана білу.	
Сабақтың мақсаты	- эссе құрылымы мен даму желісін сақтап, көтерілген мәселе бойынша екіжақты пікірді немесе жағдаятты талқылайды, біреуіне таңдау жасап, өз ойын дәлелдеп жазады (аргументативті эссе). - стильдік ерекшеліктерге сай тілдік бірліктердің дұрыс қолдана біледі.	
Құндылықтар	Тәуелсіздік және отаншылдық айы	
ЖИ мүмкіндіктерін қолдану	ChatGPT, Canva, онлайн платформалар	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/ уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурс
Сабақтың басы	Ұйымдастыру кезеңі. Оқушылармен сәлемдесу, түгелдеу, сабаққа дайындығын тексеру. Алдыңғы білімді еске түсіру «Жаһандану пайдасы мен зияны» «Lumio» платформасы	Кезекші оқушы мәлімет береді. Оқушылар экранда берілген сөздерді тиесілі бағанға орналастырады.	Әр оқушы сабақтағы белсенділігін бағалауға арналған парақша үлестіріледі.	https://suite.smarttech-prod.com/library?=
Сабақтың ортасы	Осындай жаһандық тасқындарға қарсы әр ұлттық төтеп беруіне қажетті ***мәдени иммунитетті*** қалыптастыру қажет. Оны қалыптастыратын ***төрт тұғыр*** бар: - ана тілін білу; - ұлттық салт-дәстүрлерді сақтау; - өз тарихын құрметтеу; - елінің болашағына сену және соған қызмет етуге дайын болу. *(сабақтың тақырыбы мен мақсатын хабарлау)* Бейнеролик «Жаһандану және ұлттық дүниетаным». 3 топқа эссе тақырыптары беріледі. **Топтық тапсырма.** **1-топ.** «Ұлттық құндылықтарды жаһандану дәуірінде қалай сақтауға болады?» **2-топ.** «Әлемге ашық болу – өзіңді жоғалту емес, таныта білу» **3-топ.** «Қазіргі заманғы жаһандық мәселелер»	Жаһанданудың қауіпті сипаттарына қарсы тұратын төрт тұғырды анықтап, сабақ тақырыбын болжайды. Дәптерлерін ашып, бүгінгі күн жады мен сабақ тақырыбын жазады. Оқушылар экраннан бейнероликті тамашалап, мазмұнын игереді. Әр топ өздеріне берілген тақырып төңірегінде эссе құрылымы мен даму желісін сақтап, көтерілген мәселе бойынша екіжақты пікірді немесе жағдаятты талқылайды, біреуіне таңдау жасап, өз ойын дәлелдеп жазады (аргументативті эссе).	**Дескриптор:** - эссе құрылымы мен даму желісін сақтайды – 2 балл - өз ойын ділелдеп жазады – 2 балл; - тілдік бірліктерді дұрыс қолдана біледі – 2 балл	Слайд №1 Сілтеме Слайд №2
Сабақтың соңы	«Киіз үйден көк аспанға» «Қазақ рухы – әлем кеңістігінде» «Ұлттық рух пен ғаламдық әлем»	ЖИ арқылы постер немесе инфографика жасайды.	**Дескриптор:** - ЖИ мүмкіндігін ұтымды пайдаланады – 2 балл; - тақырып қояды – 2 балл	Chat GPT, Canva
Рефлексия	Mentimeter арқылы кері байланыс	Мен үшін маңызды: - даму - құндылықтар - ұлттық рух		https://www.mentimeter.com/
Үйге тапсырма	5-тапсырма, 37-бет	Өлеңді оқып, өз сөзімен баяндау		
Бағалау	Бағалау парақтары арқылы	Орындалған тапсырмалар тұсына белгі қояды	Жалпы – 10 балл	

Маханова Бакытгул Абыловна
Көркем еңбек пәні мұғалімі
“№51 гимназия” КММ
Ақтөбе қаласы

ЭТНОСТИЛЬДЕГІ БҰЙЫМДАРДЫ ЖАСАУ (БАС КИІМДЕР) БҰЙЫМДАРДЫ ӘШЕКЕЙЛЕУ

Педагогтің тегі, аты, әкесінің аты	**Маханова Бакытгул Абыловна**
Сынып: 8	**Қатысушылар саны: 18 Қатыспағандар:0**
Бөлім:	**Сәндік-қолданбалы өнер**
Сабақтың тақырыбы:	**Этностильдегі бұйымдарды жасау (бас киімдер) Бұйымдарды әшекейлеу**
Сабақта меңгерілетін оқу мақсаттары	8.2.3.3-Шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау барысында қазақ ұлттық мәдениет элементтерін пайдалану 8.2.3.1-Қол мен тігін құрал-жабдықтарын және олардың құрылғыларын қолдана отырып, тоқыма материалдарын өңдеу мен сәндеудің тиімді әдістерін анықтау және қолдану 8.2.3.2-Әртүрлі конструкциялар мен материалдарды (тоқыма, табиғи және жасанды) қолдана отырып, өз бетінше құрастырған технологиялық құжат арқылы күрделендірілген бұйымдар дайындау 8.3.4.1-Өзінің және өзгелердің жұмыстарын жетілдіру және адаптациялауда қолданылған идеяларды талдауда және бағалауда негізінделген сыни ұсыныстар жасау 8.2.6.1-Техника қауіпсіздігін қадағалап, оның маңыздылығын сезіне және демонстрациялай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану
Сабақтың мақсаты:	-шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау барысында қазақ ұлттық мәдениет элементтерін пайдаланады. - қол мен тігін құрал-жабдықтарын және олардың құрылғыларын қолдана отырып, тоқыма материалдарын өңдеу мен сәндеудің тиімді әдістерін анықтайды және қолданады. - дайын бұйымдарын сәндеу (бас киім,) қазақ ұлттық өрнектерінің әртүрлі элементтерін пайдаланады; - өзінің және сыныптастарының жұмыстарында қолданылған идеялар мен тәсілдерді талдап, бағалайды; - әртүрлі құралдар және материалдармен жұмыс жасау кезінде қауіпсіздік техника ережелерін сақтайды.

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі	Педагогтың әрекеті	Оқушылардың әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Ұйымдастыру кезеңі	Ұйымдастыру кезеңі Оқушылармен сәлемдесу Психологиялық ахуалды қалыптастыру Үй тапсырмасын сұрау Интерактивті тақтада Этностиль бағытында әртүрлі суреттер тұрады. Сол суреттер артында өткен сабақтар бойынша сұрақтар болады.	Оқушылар амандасып, бір-біріне сәттілік тілейді.	Ауызша, мадақтау сөздер арқылы	Қазақтың ұлттық бас киімдері мен камзол әртүрлі сәндеп бейнеленген

	1.Ою-өрнектің қандай түрлерін білесіңдер? 2.Өрнекті стилизациялау дегеніміз не? 3.Киімдегі оюдың рөлін анықта? 4.Қазақстандық дизайнерлерден кімдерді білесіз? 5.Қай өнер адамдарының ұлттық киімдерінің ерекшелігі ұнайды? 6.Бас киім өлшемін қалай табамыз? 7.Мына сызбаны түсіндірссңіз? (бас киім сызбасы) 8.Композиция дегеніміз не? 9.Симметрия дегеніміз не? 10.Оюдың қандай пайдасы бар ?	Оқушылар өздеріне ұнаған суреттерді таңдап, сурет артындағы сұрақтарға жауап береді		киімдер фотосуреттері Wordwall
Жаңа білім	**Жаңа сабаққа кіріспе** **«Атаулар туралы 3 сұрақ»** Қайда? Бұл суреттегі бұйымды сіз бұрын қайда және қандай мағынада кездестіріп едіңіз? Қалай? Өз тәжірибеңізбен осы атауларды не затты қолданудың мысалдарын келтіре аласыз ба? Қандай? Осы сабақта бұл атау не бұйым қандай қолданыста болады деп ойлайсыз? *Оқушыларға* *-бөлімнің атауы* *-сабақтың тақырыбы* *-оқу мақсаты таныстырылады.* Практикалық бөлім *Бұйымды сәндеу (әрлеу) түрлері:* • Кесте – әрлеудің бұл түрін қолдана отырып, мата фактурасын, формасы, бұйым конструциясын, сонымен бірге фасоны мен адамның жасын ескеру қажет. Кестелеу үшін әртүрлі материалдарды: акрильді жіптер, бисер, стеклярус, жібек таспа, мулине жібі және т.б. қолдануға болады. • Ызбамен әрлеу – сәндеудің кең таралған түрі, ол алуан түрлі, түрлі түсті, бір түсті, көп түсті, мысалы, жаккардты ызба және т.б. болуы мүмкін. • Жапсырма - онымен кез келген бұйымды, мысалы, фетрден жасалған жеке ою-өрнек элементтерінің әртүрлі нұсқаларымен сәндеуге және оны бұйымның таңдалған тұсына жапсыруға болады. • Ылғалды-жылумен өңдеу – бұйымға белгілі бір пішін және эстетикалық түр беру үшін орындалады. ЫЖӨ үтікпен немесе арнайы үтіктеу тақталарында преспен орындалады Бұйымды сәндеуге арналған нұсқау карта 1-кезең. Бұйымды сәндеуге арналған эскиз жасау.	Оқушылар аталған 3 сұраққа жауап береді Мұғалім сабақ басында жаңа тақырып бойынша безендірілген баскиім суреттерін тақтада көрсетіп, оқушыларға осы атауларға қатысты сұрақтарға жауап беруді тапсырады. Оқушыларға сабақтың тақырыбы,сабақтың мақсаты хабарланады. Мұғалім бұйымды сәндеудің (әрлеу) түрлерімен таныстырып өтеді. Өз таңдауларын дәлелдей отырып, жобалық бұйымды сәндеуге	Ауызша,мадақтау сөздер арқылы	Безендірілген, сәнді бас киім суреттері Фетр,бисер, моншақтар,жіптер – люрекс, кестелеуге арналған жіптер, ине, қайшы,желім түрлері және т.б.

	2-кезең. Бұйым әрлеуге қажетті материалдар, құралдар, жасау техникасын таңдау. 3-кезең. Қолмен және тігін құралдарының құрылғыларымен әртүрлі әрлеу тігістерін жүргізе отырып, бұйымды әсемдеп, сәндеу жұмыстарын орындау. 4-кезең. Дайын бұйымды тексеру	арналған материалдар мен техникалардың әртүрлі нұсқаларын ұсынады. Өз идеяларын өзге топқа көрсетеді.		
	Топтық жұмыс **1-топ. «Елестету көрінісі» стратегиясы** Тапсырманың басты мәнін мүмкін болса,елестетуге тырысу керек. Жүннен басылған бас киімді әсемдейді. **2-топ. «Атмосфера орнату» стратегиясы** Абстрактылы ойлау дағдыларын қолдануды талап ететін ауқымды тапсырманы қолдана отырып, ескіге жаңа өмір беру. Ескі заттарды жаңартып,бөрік бұйымына сән береді. **3-топ. «Балалар философиясы» стратегиясы** Балалар өз тұжырымымен,өз қиялымен қорғайды. Фетрден ойылған бұйымды тастармен сәндейді **4-топ. «Еркін талқылау» стратегиясы** Балалар өз тұжырымымен еркін ойлайды, бірлесе талқылай отырып жұмыстанады. Үкілі тақияны оюлармен әсемдейді	Оқушылар топпен бірлесе жұмыстанады. Қауіпсіздік ережесін сақтайды.	**Дескриптор** -бұйымды сәндеу кезінде әртүрлі ұлттық ою-өрнектер мен мотивтерді шығармашылық пен қолданады; -Композиция құра отырып, симметрия сақтайды. -әртүрлі құралдар мен материалдар-ды қолдануда қауіпсіздік техникасы ережелерін сақтайды. -ұқыпты, тиянақты жұмыс жасайды	
Бекіту	**Рефлексия** «Түйін сөз» стратегиясы Әр топ өз бұйымын қорытындылап, қанатты оймен,тыйым сөзбен жеткізеді	Оқушылар өздерінің жұмыстарының көрсетілімін жасайды. 1 «.Дос басыңа қарайды, дұшпан аяғыңа қарайды» 2.«Басыңа бармақтай бақ берсін» 3.Бас киімді босағаға ілме	Ауызша,мадақта у сөздер арқылы	
Бағалау **Үйге тапсырма**	Сабаққа белсене араласқан оқушыларды ауызша бағалау Үйге тапсырма:қосымша мәлімет жинақтау		Сабаққа белсене араласқан оқушыларды атап өтеді. Белсенді оқушыларға үкі таратады.	

Меңдібаева Ақмарал Кеңесқызы
Қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі
"№51 гимназия" КММ
Ақтөбе қаласы

Т.АХТАНОВ «КҮЙ АҢЫЗЫ» ӘҢГІМЕСІ

Сабақ тақырыбы: Т.Ахтанов «Күй аңызы» әңгімесі				
Мектеп:	Ақтөбе қаласы №51 гимназия			
Мұғалімнің аты-жөні	**Меңдібаева Ақмарал Кеңесқызы**			
Сынып: 8	Қатысқандар: 24	Қатыспағандар:0		
Оқу мақсаты	8.2.2.1 автор бейнесі мен кейіпкерлер қарым – қатынасының тілдік көрінісін талдау			
Сабақ мақсаты	автор бейнесі мен кейіпкерлер қарым – қатынасының тілдік көрінісін талдай алады. Өмірмен байланыстыра алады.Сыни пікір, өзіндік көзқарасын білдіре алады.			
Сабақ кезеңі	**Педагогтің іс- әрекеті**	**Оқушының іс - әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурстар**
Басы	Ой шақыру «Кинометафора» әдісі «Кек» кинофильмінен үзінді көрсету арқылы тақырыпты ашу. - Қазақтың күйшілік өнерінің ерекшелігі туралы не айтар едіңдер? - Күйдің құдіретін қалай түсіндіруге болады? • «Күй аңызы» шығармасындағы Жаңылдың «Екі күйші, өнерлеріңді бірдей салыңдар» деуінің мәнісі неде? Осы арқылы сабақтың тақырыбы ашылып, оқу мақсаты мен бағалау критерийлері таныстырылады.	Оқушылар домбыра, қобыз, сыбызғы, шаңқобыз сияқты ұлттық аспаптар суреттері арқылы топқа бөлінеді.		Интерактивті тақта Бейнежазба https: // www.y outube. com/ Film: Kek (İntikam/Öç) .Yapım Yılı: 2006 .Yönetmen: Damir Manabai
Ортасы	ТЖ 1-тапсырма «Күй аңызы» әңгімесі кейіпкерлерінің қарым – қатынасына талдау жасаңдар. Тілдік көрінісін анықта. Кейіпкерлеріне баға бер. «Әдебиет лотосы» әдісі Әр топқа бір кейіпкерге баға беру тапсырылады. ЖЖ 2- тапсырма. Кейіпкері | Қандай? | Кім мен диалогке түседі? | Тілдік көрінісі | Қандай жағымды қасиеттері мен қылықтары ұнайды? Себебін түсіндір. Естемес Оразымбет ақсақал Жаңыл Өзіндік пікір жаз. Пікіріңді дәлелде. Өмірмен байланыстырып мысал келтір. Қорытынды шығар. «Төрт сөйлем» әдісі	Дескриптор : -Шығарма кейіпкерлерінің қарым – қатынасын талдайды. -Тілдік көрінісін анықтайды. -Қасиеттері мен әрекеттеріне баға береді. Дескриптор: 1.Өзіндік пікір білдіреді; 2.Өмірмен байланыстырады Мысал келтіреді; 3.Қорытынды шығарады.	Қалыптастырушы бағалау «Академиялық қалпақ » әдісі (топтық бағалау)	Жалпы білім беретін мектептің 8-сыныбына арналған «Қазақ әдебиеті» оқулығы ватман

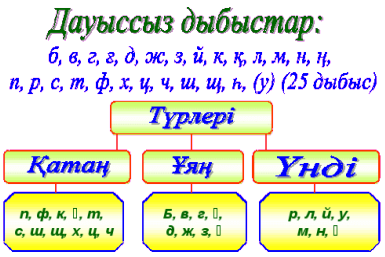
	Пікір. Аңыз бойынша өзіндік пікірлеріңді бір сөйлеммен айтыңдар немесе жазыңдар. *Дәлел.* Пікірлеріңді бір сөйлеммен дәлелдеңдер. *Мысал.* Пікірлеріңді өмірмен байланыстырып, мысал келтіріңдер. *Қорытынды.* Аңыз мазмұны бойынша қорытынды шығарыңдар. Ж 3- тапсырма. «Автордан сұраңыз» әдісі Автордың бейнесіне қатысты сұрақтар құрастыр. Сұрағыңды авторға қой.	Дескриптор: 1.Сұрақ құрастырады. 2.Сұрағын авторға қояды. 3.Автор сұраққа жауап береді. Қалыптастырушы бағалау «Жапондық бағалау» әдісі (ауызша комментарий)	Қалыптастырушы бағалау «Кері байланыс бутерброды» әдісі (өзара бағалау)	
Соңы	Рефлексия «Жетістік баспалдағы» әдісі	оқушылар қандай білім баспалдағында тұрғандарын тұрғандығын анықтайды.	 Баспалдақ тақтаға ілінеді (ватманда, қағаз парағында), балалар өздері орындаған жұмысты магниттермен немесе стикерлермен өздері қалаған баспалдаққа орналастырады.	
Қосымша ақпарат	Оқушыларға күйдің шығуына байланысты басқа да аңыздарды іздеп, мәлімет тауып келу тапсырылады.			Ғаламтор, қосымша әдебиеттер

Кульмагамбетова Алмаш Тулегеновна
Қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі, педагог-модератор
Ақмола облысы білім басқармасының “Степногорск қаласы
№3 арнайы мектеп-интернаты” КММ

МЕКТЕПТЕГІ ТӘРТІП ЕРЕЖЕЛЕР

Бөлімі	Менің мектебім	
Педагогтің аты-жөні	Кульмагамбетова Алмаш Тулегеновна	
Күні		
Сынып: 3 «А» (Зерде бұзылыстары жеңіл). Оқыту орыс тілінде	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Мектептегі тәртіп ережелер	
Бағдарлама бойынша оқу мақсаттары	1. **Тыңдалым және айтылым.** Мұғалімнің көмегімен екісатылы сұрақтарды түсіну, үлгі бойынша жауап беру. Сөзді зейін қойып тыңдауға үйрену. 3.**Оқылым**. Таныс сөздерді тұтас оқу. Мәтіннің мазмұнын түсініп оқу. 4. **Жазылым**. Қазақ тілінің төл әріптерін жазу. Қарапайым сөздерді жазу дағдыларын жетілдіру. 5. **Сөздік қорды толықтыру**. Қазақша сөздік қорын үздіксіз дамыту әдістерін меңгерту. Жаңа сөздерді қабылдау, түсіну дағдыларына машықтандыру.	
Сабақтың мақсаты	1 . Әрсатылы сұрақтарды түсіну және жауап беруге үйрету. 2. Алған білімдерін өмірде қолдана білуге машықтандыру. 3. Қазақ тілін үйренуге деген қызығушылығын дамыту.	

Сабақ барысы

Сабақтың кезеңдері	Педагогтің әрекеті	Оқушылардың әрекеті	Бағалау	Ресурстар
1.Ұйымдастыру кезеңі (4 мин)	Оқушылармен сәлемдесу Оқушыларды түгелдеу Қатысушыларды жаңа материалды игеруге дайындау. -Балалар көңілкүйлерің қалай? Сендерге бүгінгі сабаққа сәттілік тілеймін. Үй тапсырмаларын тексеремін.	Оқушылар мұғалімді жақсы көңіл күймен қарсы алады. Сабақты көтеріңкі көңілмен бастау. Үлкенге де сіз, Кішіге де сіз. Бар адамды құрметтеп, Бас иеміз біз.		Дидактикалық материалдар Оқулық, жазу дәптері
2.Жаңа сабаққа дайындық (2 мин)	Бар білімді өзектендіру. Меңгерген білімді тексеру мақсатында әртүрлі сұрақтар қоямын. Дауыссыз дыбыстар және қазақ тілінің төл дыбыстары тақырыбы бойынша сұрақтар қойылады. - Балаларға дәптерлерін ашқызып күнді жаздыртамын.	1. Дауыссыз дыбыстар дегеніміз не? 2. Дауыссыз дыбыстар неше түрге бөлінеді? 3. Қазақ тілінің төл дыбыстарын ата. Оқушылар кеспе парақтатарға қарап дауыссыз дыбыстар мен қазақ тілінің төл дыбыстарын еске түсіреді.	Өзін-өзі бағалау	. Үлестірмелі карточкалар
3.Сабақтың басы (түсіндіру) (15 мин)	Диалогті пайдалана отырып, сабақтың тақырыбы мен жаңа материалды баяндаймын. Оқушылар, бүгінгі сабағымыздың тақырыбы: **Мектептегі тәртіп ережелері**. - Балалар сендер мектепке не үшін келдіңдер? - Мектепте не үйренесіңдер? - Оқушы қандай болу керек? деген сұрақтар арқылы сабағымды бастап оқушылардың жауаптарын толықтырумен жалғастырамын. - Иә, балалар. Сендер мектепке білім алу үшін келдіңдер. -Мектепте әріпті танисыңдар, оқып жазуды үйренесіңдер. - Оқушы ұқыпты, тәртіпті болу керек!	Оқушылар қойылған сұрақтарға жауап береді, әрі білімдерін толықтырады. Оқушылардың берген жауаптарын ары қарай толықтырамын. Оқушылар тақтадағы суреттерге қарап мектептегі тәртіп ережелерді оқып шығу және естерінде сақтау	Өзара бағалау	Қосымша материал Кеспелі парақтар

		- Мұғалімді мұқият тыңдау - Басқа оқушыларға бөгет болмау, кедергі жасамау	Өзін-өзі бағалау	Суреттер Слайд 1 2 3
4.Сергіту сәті (5 мин)	Артикуляциялық, көзге арналған жаттығу, Қол моторикасына арналған және дене жаттығуларын әуенмен қайталап жасау	Оқушылар тілдерін сыртқа шығарып астына, үстіне, оңға және солға тілдерін қозғалтып қайталайды. Саусақтарын жұмырдық түйгізіп бірде ашып, бірде жауып қайталайды. Әуеннің қимылына қарай қайталап билейді		
5. Практикалық жұмыс. Материалды бекіту **(14 мин)**	26 бет,1-тапсырма. Мектептегі тәртіп ережелерін көшіртіп жаздыртамын. 2- тапсырма. Өлеңнің бірінші шумағын буынға бөліп жазадыртамын. **Сыныптағы оқушылар- дың даму деңгейіне қарай отырып тапсырмаларды ұсынамын.**	1-тапсырма. Мектептегі тәртіп ережелерін көшіріп жазады. 2- тапсырма. Өлеңнің бірінші шумағын буынға бөліп жазады.		Слайд 2 Оқулықпен жұмыс
6.Сабақтың соңы. (3 мин)	 Суреттер арқылы сабағымды бекітемін	Слайд бойынша оқушыларды сөйлету. Ойларын қорытындылау. Оқушылар бүгінгі сабақта не білді,не үйренді, қандай қиындық туғанын айтады.	Өзін-өзі бағалау	Слайд 3 Суреттер
7. Үй жұмысы (2 мин)	Өтілген тақырыптарды және мектептегі ережелерді қайталау	Ережелерді есте сақтау		

Кожамжаров Алмас Жумабекович
Қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі
Жалтыр ауылының №3 жалпы орта білім беретін мектебі
Ақмола облысы, Астрахан ауданы, Жалтыр ауылы

Б.МАЙЛИН «ШҰҒАНЫҢ БЕЛГІСІ» ХИКАЯТЫ

Мұғалімнің аты-жөні:	Кожамжаров Алмас Жумабекович
Пән/Сынып:	қазақ әдебиеті, 9 «А»
Қай аптаның нешінші сабағы	3-тоқсан, 3-апта, №8 сабақ **Уақыты: Мектеп:** Жалтыр ауылының №3 ЖОББМ
Тарау немесе бөлім атауы:	Бөлім: «Адам жанының құпиясы»
Сабақтың тақырыбы:	Б.Майлин «Шұғаның белгісі» хикаяты
Оқу мақсаттары:	9.1.1. 1 - әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау; 9.1.3.1 көркем шығарманың идеясына сай кейіпкерлер жүйесін анықтау;
Сабақ мақсаты:	Шығарманың мазмұны бойынша композициялық талдау жасау;
Бағалау критериі:	✓ Шығарма мазмұнын түсінеді; ✓ Шығармадағы негізгі оқиғаларды анықтайды; ✓ Шығарманың композициялық құрылымына талдау жасай алады;
Саралап оқыту тапсырмалары	
Ұжымдық жұмыс Жаңа тақырыптың түсіндірілуі	**Бірлескен жұмыс** Тапсырманы ұсыну және дұрыс жауапты ұсыну арқылы үйрету

Уақыты	**Кезеңдері**	**Сабақта орындалатын іс-әрекеттер**	**Мұғалімнің бақылауы мен оқушы әрекеті**	**Ресурстар**
5минут	Ұйымдастыру	Сәлеметсіздер ме? **Сабағымыздың тақырыбы:** Бейімбет Майлин «Шұғаның белгісі» хикаят **Бүгінгі сабақта:** **Сіздің білетініңіз:** «Шұғаның белгісі» хикаятының мазмұны **Сіздің меңгеретініңіз:** ➢ Шығармадағы кейіпкерлер жүйесін анықтау; ➢ Шығарманың композициялық құрылымына талдау жасау; ➢ **Харизматикалық лидер** ➢ Егер оқушы өзіне өз ортасын,айналасындағылардың көңілін аудара білсе,ол харизма немесе **харизматикалық лидер** деген көзқарасты білдіреді.Ол үшін оқушы жан-жақты білімді,өзіне сенімді болуы шарт.Еркі бойынша ортаға шыққан оқушы «мен харизматикалық лидермін,себебі...» деп ойын	Бағалау парағы таратылады. Оқушы **харизматикалық лидермін.... Себебі....** өз ойын айтады.	презентация №1

		дәлелдейді.Мұнда ойының біліктілігіне,келтірген пікірлеріне аса көңіл бөлу керек.		
35 минут	Тапсырмалар	**1-тапсырма. «Жіңішке сұрақтар», «Жуан сұрақтар»** **1.Жіңішке сұрақтар-еске түсіруге арналған сұрақтар, жауабы нақты санмен немесе ия, жоқ деген жауап беру.** **2.Жуан сұрақтар-сұрақтың жауабына толық әрі түсіндіре отырып жауап беру.** **Өзіңізді тексеріп көріңіз!** **Дескриптор: Сұрақтарға жауап бере алады.** **2-тапсырма. «Оқиға тауы» арқылы шығарманы композициялық құрылымына талдаңыз.** **Дескриптор:** ➢ Шығарманың композициялық құрылымына талдау жасайды; **Өзіңізді тексеріп көріңіз!** **Басталуы:** Кең даланың табиғатын суреттейді. Қасындағы жолдасының аты малшылардың малға мінетін аты болған соң кейін қалып қоя береді. Жол қысқарсын деген мақсатпен жолдасы Шұғаның белгісі туралы сөз қозғайды**.** **Дамуы:** Есімбек деген байдың ортан қолдай 4 ұлы, арасында бұраңдап өскен жалғыз қызы – Шұға болады. Шұғаның келбетін суреттейді**.** **Байланысы:** Есімбектің ауылына Әбдрахман деген Қазақбайдың баласы келеді. Шұға Әбдрахманды көріп ғашық болып қалады. Әбдрахманда Шұғаны сүйеді. Ауылда алтыбақан болып кездеседі. **Шиеленісі:** Айнабай деген ауыл адамы қызы Күлзипаны Әбдрахманға қоспақ ниетте болады. Әбдрахманның әкесі үйінде шөп болмай Айнабайдың үйіне барғанда Айнабай қос қазыны бұзбай асып, бір арба шөпті тегін беріп жібереді. **Шарықтау шегі:** Әбдрахман Күлзипаға қарамай қойған соң, әрі Шұға мен Әбдрахманның махабаты елге мәлім болып, Айнабай «Түріктерге жасырын ақша жинап беріп жүр»	Оқушылар сұрақтарға жауап береді. Мұғалім оқушының орындаған тапсырмаларын тексеріп, жауабын айтып өтеді. Шығарманың композициялық құрылымына талдау жасайды. Шұғаға тән қасиеттерді жаза отырып,мінездеме береді. Әбдрахманға тән қасиеттерді жаза отырып, мінездеме береді. Шұға мен Әбдрахманның бойындағы қасиеттерді қазіргі заман	презентация №2 презентация №3 Қима қағаздар презентация № 4 Кесте

Жіңішке сұрақтар	Жуан сұрақтар
«Шұғаның белгісі» шығармасы қандай жанрда жазылған?	Б.Майлин «Шұғаның белгісі» шығармасы арқылы нені жеткізгісі келді?
Шығарманың басты тақырыбы?	Майлин шығармаларының өмір шындығын суреттеудегі ерекшелегі қандай?
Шығарманың басты идеясы?	Б.Майлиннің орнында болсаңыз, «Шұғаның белгісі» шығармасын қалай аяқтар едіңіз?
Б.Майлиннің «Шұғаның белгісі» шығармасындағы Шұғаның сүйген жігіті?	Қазіргі қазақ қыздарының тағдыры Шұғамен салыстырмалы түрде қандай деп ойлайсыз?

Жауабы

Жіңішке сұрақтар	Жуан сұрақтар
«Шұғаның белгісі» шығармасы қандай жанрда жазылған? Орта көлемді шығарма. Себебі өмір шындығын мейлінше мол қамтып, кең суреттеп, адам мінездерін мүмкіндігінше терең ашып, жан-жақты суреттеп тұр.Эпикалық жанр түрі: Повесть.	Б.Майлин «Шұғаның белгісі» шығармасы арқылы нені жеткізгісі келді? Сол замандағы тұрмыс-тіршіліктің ащы шындығын көздеді.
Шығарманың басты тақырыбы? Әйел теңсіздігі	Б.Майлин шығармасындағы өмір шындығын суреттеудегі ерекшелегі қандай? Кейіпкерлердің тағдырына ата-анасын да емес, бауырларын да емес, өзін қоршаған әлеуметті де емес, тек қана ата салтын қылап, шарасыздыққа, өлімге барып тіреген қыз тағдырының өкінішті, арманы көрсетілді.
Шығарманың басты идеясы? Гуманизм, адамгершілік, махаббат мәселесі.	Б.Майлиннің орнында болсаңыз, «Шұғаның белгісі» шығармасын қалай аяқтар едіңіз? Жеке ойынды.
Б.Майлиннің «Шұғаның белгісі» шығармасындағы Шұғаның сүйген жігіті? Әбдірахман	Қазіргі қазақ қыздарының тағдыры Шұғамен салыстырмалы түрде қандай деп ойлайсыз? Жеке ойынды.

<table>
<tr>
<td>5 минут</td>
<td></td>
<td>деген сылтаумен Әбдрахманды жер аудартып жібереді.
<u>Шешімі:</u> Содан Шұға құсалықпен ауырады. Шұғаның ауруы жанына батқан әкесі Әбдрахманды алдыртады. Бірақ Әбдрахман жеткенше Шұға қаза болып кетеді. «Шұғаның белгісі» деп отырғаны Шұғаның басына орнатылған тас.
3-тапсырма. «Шұғаның белгісі»шығармасындағы басты кейіпкерлерге «Салыстырма кестесі » әдісі арқылы мінездеме жазу.

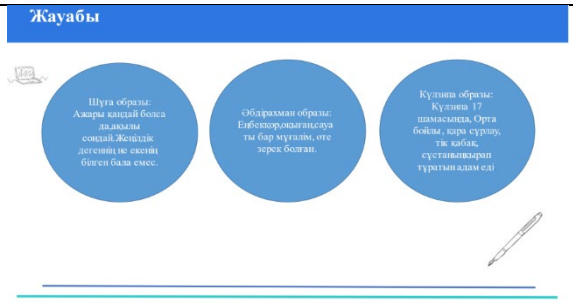
Дескриптор:
➢ 1.Шұғаға тән қасиеттерді жаза отырып,мінездеме беру.
➢ 2.Әбдрахманға тән қасиеттерді жаза отырып,мінездеме беру.
➢ 3.Шұға мен Әбдрахманның бойындағы қасиеттерді қазіргі заман жастарымен салыстыру.
<table><tr><th>Кейіпкерлер</th><th>Мінездеме</th><th>Кейіпкер бойынан сіз ұнатқан қасиеттер бар ма?Қандай?Атап өтіңіз.</th><th>Қазіргі жастармен ұқсастығы бар ма?Салыстыруға келе ме?</th></tr><tr><td>Шұға</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Әбдрахман</td><td></td><td></td><td></td></tr></table>
Өзіңізді тексеріп көріңіз!
<table><tr><th>Кейіпкерлер</th><th>Мінездеме</th><th>Кейіпкер бойынан сіз ұнатқан қасиеттер бар ма?Қандай?Атап өтіңіз.</th><th>Қазіргі жастармен ұқсастығы бар ма?Салыстыруға келе ме?</th></tr><tr><td>Шұға</td><td>Шұғаның ажарлығымен қоса мінезінің салмақты ұстамды, ақылды екенің көрсетеді. аққұба, талдырмаш, қара көзді қыз. Үріп ауызға салғандай.</td><td></td><td></td></tr><tr><td>Әбдрахман</td><td>Қазақбайдың баласы, еңбеккор, біраз оқыған, сауаты бар мұғалім.</td><td></td><td></td></tr></table>
Сергіту сәті: Оқушылар мұғалім айтқан сөздерді қимылмен орындайды.
-Сазды, балшықты жерде келе жатырсыздар?
-Батпақты жерде келе жатырсыздар?
-Өзенде жүзіп келе жатырсыздар?
-Тегіс жолда келесіздер?
Енді қолдарыңызға ДҮРБІлеріңді алып, экранға қараңыздар?
- Не көріп тұрсыздар? (КАРТА)
-Қай елдің картасы (ҚАЗАҚСТАН)
-Мен сіздерге қай облыстың аумағын көрсетіп тұрмын (ҚОСТАНАЙ)
Мұның бүгінгі сабаққа қандай қатысы бар? (Ақынның туған жері)

4-тапсырма. «Шұғаның белгісі» шығармасмында Б.Майлиннің образ жасауы.
Дескриптор:
➢ берілген кестелерге Б.Майлиннің Шұғаға,Әбдірахманға,Күлзипаға келтірілген образдарды жазыңыздар.
Өзіңізді тексеріп көріңіз!</td>
<td>жастарымен салыстырады.

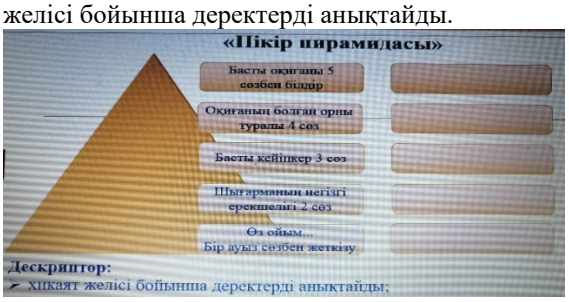
Оқушылар мұғалім айтқан сөздерді қимылмен орындайды.

Шұғаға,Әбдірахманға,Күлзипаға келтірілген образдарды жазады.

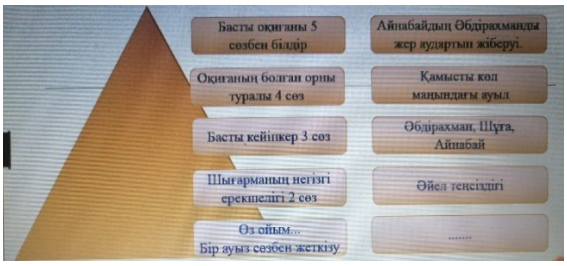
Повестің желісі бойынша деректерді анықтайды.</td>
<td>презентация № 5 Қима қағаздар</td>
</tr>
</table>

5-тапсырма. «Пікір пирамидасы» Повестің желісі бойынша деректерді анықтайды.

Өзіңізді тексеріп көріңіз!

Қорытынды:

- ❑ Шығарма мазмұнын түсіндіңіз;
- ❑ Шығармадағы негізгі оқиғаларды анықтадыңыз;
- ❑ Шығарманың композициялық құрылымына талдау жасадыңыз;

Кері байланыс
«Аяқталмаған сөйлемдер»

- ❖ Бүгін мен.....білдім
- ❖ .....қызық болды.
- ❖ .....қиын болды.
- ❖ .....мені таң қалдырды.
- ❖ .....екенін түсіндім.

Бағалау.
Оқушының аты-жөні :

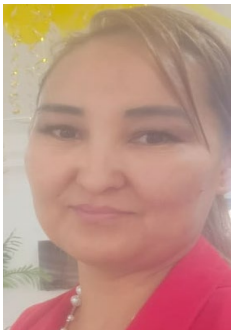
_____
_____

1-тапсырма	2-тапсырма	3-тапсырма	4-тапсырма	5-тапсырма
1	**1**	**1**	**1**	**1**
2	**2**	**2**	**2**	**2**

Жалпы балл саны:
Үйге тапсырма: «Ой Шұға десе, Шұға екен-ау» ойтолғау жазу.

Кері байланыс жүргізеді. Бағалау парағын толтырады. Жалпы балл санын анықтайды.

Жайлаубаева Гульнур Мырзагалиевна
Бастауыш сынып мұғалімі
Ахмет Байтұрсынұлы атындағы гимназия
Жамбыл облысы, Талас ауданы, Қаратау қаласы

АБАЙ ТАБИҒАТ ЖЫРШЫСЫ. ЖАЗҒЫТҰРЫ

Білім беру ұйымы	Ахмет Байтұрсынұлы атындағы гимназия
Пәні:	Абайтану
Педагогтің аты –жөні:	Жайлаубаева Г. М.
Күні:	
Сынып:	3
Сабақтың тақырыбы:	Абай табиғат жыршысы.Жазғытұры
Сабақтың мақсаты:	Оқушыларға Абайдың табиғат лирикасымен таныстыру.Жазғытұры өлеңіндегі табиғат көрінісін сезініп, суреттеп айту.Табиғатты сүюге, қорғауға тәрбиелеу.
Бағалау критерийі:	Түсіну, білу, қолдану

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі\уақыты	Педагогтің іс- әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Ұйымдас тыру 3 минут	Ұйымдастыру кезеңі Оқушылармен амандасу, түгендеу. «Табиғаттың әуені» ойыны:мұғалім табиғат дыбыстарын (құстар, су, жел) айтады, оқушылар қандай маусым екенін табады.	Психалогиялық жаттығу арқылы көңіл күйлерін қалыптастырады	ҚБ. мақтау	
Өткен білімді еске түсіру 5 минут	**«Дұрыс- бұрыс» әдісі** -Абай композитор да болған. (Дұрыс) -Абай Шымкентте туған. (Бұрыс) -Абайдың өлеңдерінде табиғат суреттелмейді (бұрыс) -Абай тобықты руынан тараған. (Дұрыс) -Абайдың 47 қара сөздері бар (Бұрыс)	Дұрыс -бұрыс екенін айтады	Жарайсың!	
Жаңа білім 30 минут	-Абай 10-12 жасынан өлең жаза бастаған. (Дұрыс) **Қызығушылықты ояту:** Сурет көрсету:көктемгі дала Сұрақ: «Көктемді қалай сипаттар едіңдер?» -Абай Құнанбайұлы туралы қысқаша мәлімет. -«Жазғытұры» өлеңін мұғалімнің мәнерлеп оқуы -Оқушыларға рөлге бөліп, дыбыстап оқу.	Сұрақтарға жауап береді Өлеңді оқиды		Суреттер
	Талдау Өлеңнен табиғат суреттерін табу. (жасыл шөп, күн жылуы, малдың жайылуы) Автордың көңіл- күйін анықтау.	Бірге талдайды	«Бас бармақ» әдісі	

Бекіту **5 минут** **Кері байланыс** **2 минут**	Негізгі ой: көктем қуаныш, еңбек маусымы. **Топтық жұмыс:** 1-топ: Өлеңнен табиғат белгілерін суреттеп жазу. 2-топ:Өлеңді қысқаша мазмұндау. 3-топ: Табиғатқа арнап шағын тілек. Сурет салу. **«Бір сөзбен» әдісі:**оқушылар өлеңнен алған әсерлерін бір сөзбен айтады. (мысалы:шуақ, көктем, әсемдік, береке) Ауызша бағалау «Жарайсың!», «Өте жақсы!»	Топпен жұмыс жасайды Бір сөзбен жеткізеді	«Шапалақ тау» әдісі	Дәптер, А3 қағазы

Марданова Райхан Слямбековна
Учитель русского языка и литературы
КГУ "Средняя школа имени А.Байтурсынова"
с.Манырак, Тарбагатайский район, ВКО

Г.Х.АНДЕРСЕН «СНЕЖНАЯ КОРОЛЕВА»

Раздел:	**VII. Герои и антигерои: реальность и выдуманные истории**	
Дата:	ФИО учителя: Марданова Р.С Школа: КГУ «Средняя школа имени А.Байтурсынова»	
Класс: 6 (с казахским языком обучения) **Урок**	Количество присутствующих:	Количество отсутствующих:
Тема	**Г.Х.Андерсен «Снежная королева»**	
Цели обучения, которые необходимо достичь на данном уроке	6.3.7.1 – извлекать необходимую информацию по предложенной теме из различных источников, сопоставляя полученные сведения; 6.2.6.1 – оценивать высказывание (монолог/диалог), составленное с опорой на ключевые слова/ план, с точки зрения полноты, логичности содержания;	
Цели урока	- понимают основное содержание произведения; -извлекают информацию из различного источника, (текста произвдедения и предложенного видеоматериала); -дают оценку поступкам и характерам героев через диалогическую речь	

<table>
<tr><th colspan="5">Ход урока</th></tr>
<tr><th>Этапы урока</th><th>Действия педагога</th><th>Действия учеников</th><th>Оценивание</th><th>Ресурсы</th></tr>
<tr><td>Начало урока
5 мин</td><td>I. Организационный момент.
Психологический настрой.
Создание коллаборативной среды.
Учитель собирает учащихся в круг.
Ученики заканчивают суждение,выбирая карточки:
«Я думаю,что доброта – это…», «Я думаю,что чудеса -…»

- Формирование группы
- Ученики собирают слова в пословицы:
1 Доброе дело и в воде не тонет – 1 группа /Чудеса/
2 Свет не без добрых людей -2 группа /Доброта/
3 Человек без друзей, что дерево без корней-3 группа /Дружба/

Лист самооценивания /спикеры группы ведут учет баллов/</td><td>Учащиеся заканчивают суждения и выбирают карточки</td><td>Комментарий учителя</td><td>Эмоциональный настрой.

(К) «Мои суждения» .</td></tr>
<tr><td>3 мин</td><td>II. Актуализация знаний.
Ученикам будут заданы 7 тестовыхх заданий по пройденному материалу
(ученики отвечают коллективно)</td><td>Ученики решают тесты</td><td>Комментарий учителя карточки</td><td>Платформа</td></tr>
<tr><td>Середина урока
20 мин</td><td>III. Изучение нового материала.

Просмотр видеоматериала

«Снежная королева»

«Чистая доска»
1. Что дала бабушка Герде, когда она отправилась искать Кая? /зеркальце
2.Какая птица направила Герду на корабль? /ворон/
3. Какой герой восхитился решимостью Герды,так как у нее не было друзей? /пиратка - разбойница/
4. Благодаря какому животному Герда достигла Северного полюса? /северный олень/
5. Какое чувство двигало Гердой во время поиска Кая? /любовь, преданность/

- Работа в тетради
Запишите число. Откройте учебник
/упр 9 стр 115

- Чтение по цепочке текста.

Работа в группе:
Задания:
1.Заполните карту. Выделите 3 ключевые слова и 3 ключевые фразы из текста

<table><tr><td>Ключевое слово</td><td>Ключевая фраза</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table></td><td>Учащиеся просматривают видеоматериал сказки «Снежная королева»

Ученики выбираю на доске верные ответы

Ученики по цепочке читают текст

Ученики заполняют карту в группе

Ученики заполняют пропуски в диалоге</td><td>ФО
Похвала

За 1 верный ответ на карте самооцениваия 1 балл</td><td>

Видеосюжет сказки «Снежная королева»

Карта самооценивания</td></tr>
</table>

7 мин	2. Восстановите пропуски диалога Герды и Кая Кай: Кто ты? Я …… Герда: Кай, милый …… Кай: Герда! Где ……..? Герда: Я так …… 3. Нарисуйте символ сказки. Запишите тремя предложениями, чему учит сказка? -Оценивание групп - Вопросы группам: 1.Почему Кай никак не мог забыть свой родной город,Герду бабушку? 2. Чем отличвается реальный мир от волшебного мира? 3. Какие качества символизирует Герда в сказке? Работа в паре Верно-неверно 1.Дворец Снежной королевы был неживым,ледяным 2. Кай не вспомнил свою подругу Герду 3. Королева улетела в теплые края 4. Через героев Кай и Герда в сказке показана настоящая дружба 5. Жанр произведения «Снежная корлева» относится к рассказу **-Работа в тетради** Запишите в тетради предложения. К выделенным словам подберите антонимы 1. Как здесь холодно,пустынно! 2. Наконец-то я нашла тебя? 3.Лапландка сшила ребятам новое платье	Ученики отвечают на вопросы оценки поступкам героев Ученики определяют верные/неверные утверждения Индивидуальная работа учащихся	«Две звезды одно пожелание» Взаимооценивание Самооцениване	Карта «Верно-неверно» Рабочие тетради
Конец урока **5 мин**	Рефлексия Ручик на середину 1. Почему сказка «Снежная королева» относится к волшебной? 2. Какой герой сказки тебе понравился больше? 3. Что хотел сказать автор сказки детям и взрослым? Д/з упр 12 стр 117	Ученики отвечают на вопросы	Комментарий учителя	Вопросы по уроку

Ракишева Алтын Жолболдыевна
Математика пәннің мұғалімі
№22 жалпы білім беретін орта мектебі
Көкшетау қаласы

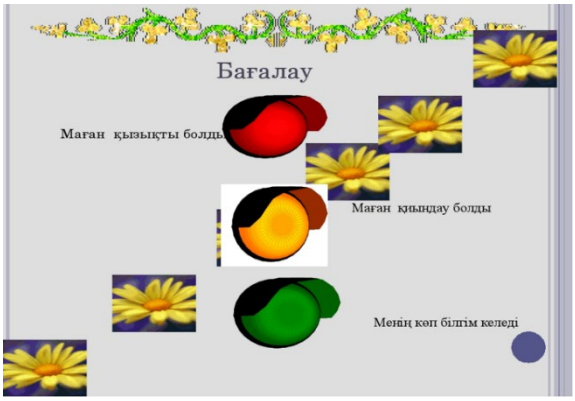

ЕКІ ӨРНЕКТІҢ КУБТАРЫНЫҢ ҚОСЫНДЫСЫ МЕН ЖӘНЕ АЙЫРЫМЫНЫҢ ФОРМУЛАЛАРЫ

Пән	Математика
Педагогтің аты-жөні:	Ракишева Алтын Жолболдыевна
Мектеп, сынып	№22 ЖОББМ, 7Ә-сынып
Сабақ тақырыбы	Екі өрнектің кубтарының қосындысы мен және айырымының формулалары
Осы сабақта қол жеткізілетін оқу мақсаттары	7.2.1.11 (a± 〖b)〗 ^3=a^3±3a^2 b+3ab^2±b^3 қысқаша көбейту формулаларын білу және қолдану.
Сабақтың мақсаты	Тақырып аясында берілген есептерді шығара алады, яғни теориялық білімін тәжірибеде қолдана алады.
Жетістік критерийлері	Оқушылар осы тақырып бойынша білу, түсіну, қолдану, талдау, жинақтау, бағалау дағдыларын қалыптастыруы тиіс.

Сабақ барысы

Сабақтың кезеңдері	Сабақта орындалатын іс-әрекеттер	Оқыту ресурстары
Басы 5 минут	**Ұйымдастыру сәті:** • Амандасу; • Сыныпты тексеру; **Үй жұмысын тексеру:** №33.19 «Бағалай білейік» (оқушыларға таратылған бағалау парағына белгілейді) **Сабақта психологиялық ахуал туғызу** Бір,парталаспен қол алыс Екі, қарсыласыңа қол бұлға Үш, қоңақтарға жымиып, басымызды иейік Төрт маған қарап күлімде.	Есептің жауабы презентацияда көрсетіледі. **Бағалау:** Өзін өзі бағалау
Негізгі бөлім Тақырыпты ашу 8 минут	Өткен тақырыптар бойынша білімдерін **білу** үшін төмен және жоғары деңгейлі сұрақтар қою: • Бірмүше дегеніміз не? • Көпмүше дегеніміз не? • Коэффициент дегеніміз не? • Бірмүшені көпмүшеге көбейту дегеніміз не? • Екі өрнектің квадраттарының қосындысы неге тең? Осы формулалар бойынша есептер шығарамыз $(a+b)^3=(a+b)(a+b)^2=(a+b)(a^2+2ab+b^2)=$ $=a^3+2a^2b+ab^2+ba^2+2ab^2+b^3=a^3+3a^2b+3ab^2+b^3$ $\boldsymbol{(a+b)^3=a^3+3a^2b+3ab^2+b^3}$ $(a-b)^3=(a-b)(a-b)^2=(a+b)(a^2-2ab+b^2)=$ $=a^3-2a^2b+ab^2-ba^2+2ab^2-b^3=a^3-3a^2b+3ab^2-b^3$ $\boldsymbol{(a-b)^3=a^3-3a^2b+3ab^2\pm b^3}$	**Бағалау:** • Дұрыс! • Жақсы! Жарайсың! • Өте тамаша! • Керемет!

Оқулықпен жұмыс 8 минут	**№33.12** **Дескриптор** Көпмүшені түрлендіреді Екімүшенің қосындысының формуласын алады.	
Топтық жұмыс 10 минут	1-нұсқа 1.(а-в)3=а3-3а2в+3ав2-в3 2.(а-2)3=а3-6а2+12а-8 3.(а+2х) =а3+6а2х+12ах2+8х3 4.(1/3т+1/2п)3=1/27т3+1/6т2п+1/4тп2+1/8п3 2-нұсқа 1.(а+в)3=а3+3а2в+3ав2+в3 2.(у+3)3=у3+9у2+27у+27 3.(2у-3)3=8у3-36у2+54у-27 4.(1/5а+3в)3=1/125а3+9/25а2в+9ав2+27в3	Есептің жауабы презентацияда көрсетіледі. і. **Бағалау шкаласы:** 4 балл -– «5» 3 балл – «4» 2 балл – «3» 1балл-«2»
Сабақты бекіту 9 минут	Сабақтан алған білімдерін **жинақтау** бойынша кестені толтырады. Кест е т олт ыру Сұрақтар мен жауаптар | $(x-3y)^2$ | $(2+x)^3$ | $x^3+3x^2y+3xy^2+y^3$ | $x^2+2xy+y^2$ 1 $8+12x+6x^2+x^3$ 2 $(x+y)^3$ 3 $(x+y)^2$ 4 $x^2-6xy+9y^2$ **Рефлексия** Бағалау Маған қызықты болды Маған қиындау болды Менің көп білгім келеді **Үйге тапсырма:** №33.13	**1-топ:** Ереже түрін толтырады. **2-топ:** Математикалық түрдегі кестені толтырады. https://itest.kz/kz/matematika

Қосымша ақпарат	
Қорытындылау	Төмендегі бөлікті сабағыңыз туралы өз ойыңызды жазуға қолданыңыз. Өз сабағыңыз бойынша сол жақ бағандағы сұрақтарға жауап беріңіз.
1. Сабақ барысында өзгертулер енгіздіңіз бе? 2. Жүргізген жұмыс түрлері қаншалықты тиімді болды?	
Қорытынды бағалау	
Ең жақсы өткен екі нәрсе? 1. 2. Қандай екі нәрсе сабақты жақсартар еді? 1. 2.	

Тубетбаева Акерке Алибаевна
География-биология пәндерінің мұғалімі
Ақтөбе облыстық арнайы мектеп-интернат-колледж" кешені
Ақтөбе қаласы

СУДЫҢ БИОЛОГИЯЛЫҚ МАҢЫЗЫ ЖӘНЕ ОНЫҢ ЕРІТКІШ РЕТІНДЕГІ, ТЕМПЕРАТУРАНЫ САҚТАУ МЕН РЕТТЕУДЕГІ РОЛІ

Бөлім:	
Педагогтің аты-жөні:	Тубетбаева Акерке Алибаевна
Күні:	
Сыныбы:7 “ә”	Қатысушылар саны: Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы:	**Судың биологиялық маңызы және оның еріткіш ретіндегі, температураны сақтау мен реттеудегі ролі.**
Оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаты	7.4.1.1 судың қасиеті мен тірі ағзалар үшін маңызын сипаттау
Сабақтың мақсаты:	*Судың қасиетін анықтайды* Судың тірі ағзалар үшін маңызын сипаттайды.

Сабақтың барысы:

Сабақ кезеңі/ Уақыты	Педагогтің іс-әрекеті	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар
5мин	**Ұйымдастыру кезеңі:** 1. Оқушылармен амандасу, түгендеу. Сәлем,сәлем,сәлем !!! Мынау біздің әлем Күлімсіреп қарсы ал Мына жүректі менен (қолымен көрсетеді) 2. Есту аппараттарын тексеру.(Стационарлық,жеке құлаққап) 3. Есту қабілетін дамыту жұмыстары (дауыс экранын пайдалану арқылы сөйлеу тілін дамыту, кезекші дыбыстармен жұмыс,(фонетикалық) сөздік жұмыстары) (нашар еститін оқушылардың жеке ерекшелігін ескеру)			
Engage – Қатыстыру (5мин)	Сурет көрсетіледі «Су болмаса не болар еді?»	Өз пікірін айтады, болжам жасайды Судың маңызын өмірмен байланыстырады	**Қалыптастырушы бағалау:** Өз ойын дұрыс мағынада білдіріп, талқылауға белсенділікпен қатысқан оқушыны	

<table>
<tr><td></td><td>Мұғалім оқушыларға сабақтың тақырыбы мен мақсатын таныстырады.</td><td></td><td>«Жарайсың!» деген мадақтау сөзімен ынталандыру.</td><td></td></tr>
<tr><td>Explore – Зерттеу (10 мин)</td><td>Топтарға тапсырма береді:
1. Судың еріткіштік қасиетін зерттеу
2. Температураны сақтау қасиетін сипаттау
3. Судың ағзадағы негізгі қызметтерін анықтау
“Судың тірі ағзадағы 5 қызметін жаз” деп сұрайды.</td><td>ЖИ ұсынған мәліметті талдайды, плакатқа немесе Canva арқылы инфографика түрінде қорытынды жасайды.</td><td>Дескриптор:
Судың қасиеттерін дұрыс анықтайды, дәлел келтіреді</td><td>Тақырыпқа байланысты интернет көздерін пайдалану

ЖИ қолдану: ChatGPT немесе Bing Copilot</td></tr>
<tr><td>Explain – Түсіндіру (10 мин)</td><td>Судың молекулалық құрылымын, сутектік байланыстарды түсіндіреді</td><td>Топтар өз нәтижесін қорғайды, дәптерге жазады</td><td>Судың қасиеттерін мысалмен түсіндіреді</td><td>Презентация, интерактивті тақта</td></tr>
<tr><td>Elaborate – Кеңейту (10 мин)</td><td>Ф.С тапсырмасы
Статистикалық әдіс.
Мәтінді оқып, төмендегі суретпен байланыстыру, берілген математикалық деректерді пайдаланып, есептеп, кестеге толтыру.
«Судың да сұрауы бар»
....Су- тіршіліктің көзі, өмірдің бастауы, адамзаттың қуаты. Онсыз өмір болмайды. Біз бәріміз оны білеміз, сол суды үнемдеу білеміз бе? Дұрыс жабылмаған шүмектен (краннан) 10 минутта 35 мл су ағады екен. Есептеп көріңізші.....
30минутта, 1 сағатта, 3 сағатта, 12 сағатта, 24 сағатта (бір тәулікте) қанша су ысырап болады?
</td><td>.<table><tr><td>Уақыты</td><td>Судың шығын ының мөлшері</td></tr><tr><td>10 мин</td><td>35 мл</td></tr><tr><td>30 мин</td><td></td></tr><tr><td>1 сағ</td><td></td></tr><tr><td>3 сағ</td><td></td></tr><tr><td>12 сағ</td><td></td></tr><tr><td>24 сағ</td><td></td></tr></table>Қорытынды жасап, өз тұжырымын жазады

Мәтінді түсініп оқу үшін ым-ишара тілін қолданады.</td><td>Дескриптор:
- Мәтінді оқып, суретпен байланыстырады
- Математикалық деректерді пайдаланып, есептейді
- Қанша су ысырап болатынына көзін жеткізеді.
- Қорытынды жасап,өз тұжырымын жазады.
ҚБ
</td><td>ДК экраны</td></tr>
<tr><td>Evaluate – Бағалау (5 мин)</td><td>«Бір ауыз сөз» әдісі.
Мұғалім сабақты қорытындылау мақсатында оқушылардың сабаққа деген көзқарасын, рефлексиясын тыңдайды.

«Су — өмірдің өзегі» дегенді қалай түсіндіңдер?
- ChatGPT көмегімен алған жаңа ақпарат сендерге қалай көмектесті?

Үй тапсырмасы:
«Судың биологиялық рөлі» тақырыбында мини-буклет дайындау</td><td></td><td>Мұғалім оқушылардың сабаққа қатысқан белсенілігіне қарай 1-10 баллдық жүйе бойынша әр оқушының өзіне тиісті баллын қойып бағалайды. Сонымен қатар, оқушыларды ынталандыру үшін «Қошеметтеу» әдісі арқылы бағалайды.</td><td></td></tr>
</table>

Наукенов Дармен Дауленбекулы
Физика пәні мұғалімі, магистр, педагог-сарапшы
С.А.Ходжиков атындағы №39 мамандырылған лицей
Алматы қаласы

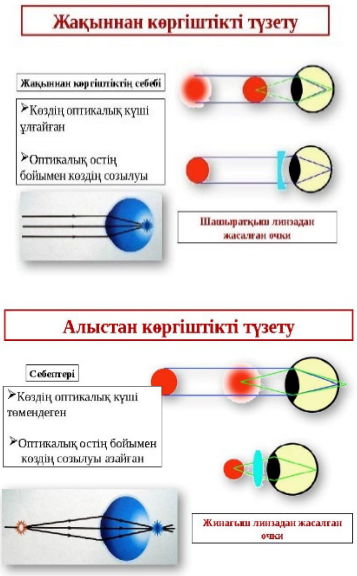

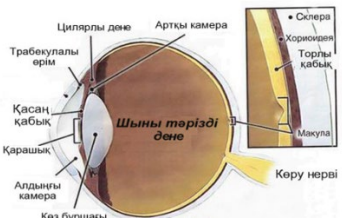
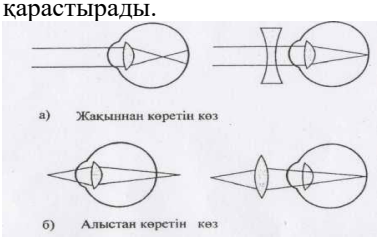
КӨЗ - ОПТИКАЛЫҚ ЖҮЙЕ, КӨЗДІҢ КӨРУ КЕМШІЛІКТЕРІ ЖӘНЕ ОЛАРДЫ ТҮЗЕТУ ӘДІСТЕРІ

Бөлім:	**8.4 А Жарық құбылыстары**	
Педагогтің аты-жөні:	Наукенов Дармен Дауленбекулы	
Күні:		
Сынып: 8	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы:	**Көз - оптикалық жүйе, көздің көру кемшіліктері және оларды түзету әдістері**	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты:	8.5.1.15 – көздің алыстан көргіштігі мен жақыннан көргіштігін түзетуді сипаттау	
Сабақтың мақсаты	**Барлық оқушылар істей алады:** Көздің құрылысы мен оның оптикалық жүйе ретіндегі қызметін түсіндіре алады **Көптеген оқушылар істей алады:** Көздің көру кемшіліктері түрлерін (жақыннан көргіштік, алыстан көргіштік) ажырата алады **Кейбір оқушылар істей алады:** Көру кемшіліктерін түзету әдістерін түсіндіре алады	
Бағалау критерийлері	**көздің алыстан көргіштігі мен жақыннан көргіштігін түзетуді сипаттайды көздің көру кемшіліктерін анықтап жұқа линзаның формуласын қолданып, қажетті линзаның оптикалық күшін есептейді**	

Сабақтың барысы				
Сабақтың кезеңі//уақыты	**Педагогтің әрекеті**	**Оқушының әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурстар**
Сабақтың басы				
5 мин	**Ұйымдастыру кезеңі:** **1)Психологиялық ахуал қалыптастыру:** Сәлеметсіздер ме! Бүгінгі сабағымызды бастамас бұрын сыныпта жақсы көңіл күй қалыптастыру үшін орнымыздан тұрып, көзімізді жұмып, терең тыныстаймыз да, ауаны іште біраз сақтаймыз. Енді ақырын ауаны шығарамыз, ауаны шығарып жатқан кезде бойымыздағы бар уайым-қайғыны бірге шығарып тастаймыз. (үш рет қайталанады) Жеңілдеп қалдық па? Бойымызда біреуге деген реніште, өкпемізді сақтап жүретін болсақ, денеміз ауырлап, жолымыз болмай, бар қабілетімізді көре алмайтын	Психологиялық ахуал қалыптастыру барысында оқушылар ішкі үрейін жеңеді Топқа бөліну арқылы оқушылар көздің көру қасиеттерін оптикалық заңдылықтармен байланыстырады	**Мақсаты:** Күрделі тапсырмаларды топтық жұмыс арқылы орындатып,	**http://castlots.org/**

	жағдайға жететін боламыз. Сондықтан да ішімізде өкпе-реніште сақтамау керек. **Топқа бөлу: «http://castlots.org/»** платформасы арқылы топқа бөлу **1-топ : “ Линза”** **2-топ : “Оптикалық күш”** **3-топ : “ Фокус”** **Бағалау парағы таныстырылады.** Мұғалім тарапынан сабаққа белсенді қатысып отырған оқушыларға фигуралар беріледі. Әр фигура 1 ұпайға тең. Сол арқылы оқушыға формативті баға қойылды.	Мұғалім тарапынан ұсынылған фигураларды жинауға тырысады. Сабаққа белсенді қатысады.	оқушылардың белсенділігін арттыру. **Мақсаты:** Өзінің жинаған ұпайын көріп, біліп отырған оқушының сабақта белсенділігі артады	
5 мин	**Өткен тақырыпты пысықтау: «Фокус ауыстыру»** әдісі бойынша үй тапсырмасын сұрау. **Мұғалімнің сөзі:** Балалар, менің қолымда линзаның екі түрі бар. Осы екі линзаның түрін анықтаймыз. (Оқушыларға линза беріледі. Линзаның түрін қызметін анықтайды) **Дескриптор:** - линзалардың түрін ажыратады; - линзалардың өмірде қолдану мақсатын айқындайды. **Тақырыпты болжау: Жұмбақ шешу** Өзгені көріп екеуі, Бір – бірін көрмей кетеді. **(Көз)** **Мұғалім сөзі:** Дұрыс айтасыздар. Бүгінгі сабағымыздың тақырыбы көзге байланысты. **3) Сабақ тақырыбын және оқу мақсатын таныстыру** **8.5.1.15 көздің алыстан көргіштігі мен жақыннан көргіштігін түзетуді сипаттау**	Оқушылар линзаны қолдана отырып, оның түрлері мен қызметін айқындап түсіндіреді. Сабаққа белсенді қатысқан оқушылар бағалау парағына ұпайларын қояды. Жұмбақтың шешімін тауып, жаңа сабақтың тақырыбын анықтайды.	Мұғалім жақсы жауап берген оқушыларға фигуралар береді. **«Бір минут» әдісі** арқылы оқушылар бір-біріне кері байланыс береді. **Мақсаты:** Оқушылардың ойын шоғырландыру, жаңа сабаққа зейінін аудару	**Линза**
Сабақтың ортасы				
5 мин	**Жаңа сабақты меңгертуде төмендегідей технологиялар пайдаланылады:** - «Диалогтік оқыту» технологиясы; - «Проблемалық оқыту» технологиясы: - «Ой тастау, ойланту, ойлау» технологиясы; - «Жобалап оқыту» технологиясы. **«Сұрақтар ілмегі» әдісі** негізінде бірнеше сұрақтар қойылады. - Кез келген тіршілік иесіне көздің қажеттілігі	Оқушылар жаңа сабақты меңгеру кезінде, мұғалім қойған сұрақтарға өмірмен байланыстырып жауап береді. Көз өткірлігін тексеретін кестені пайдаланады. Көз кемшілігі бар адамға қажетті линзаның	Мұғалім жақсы жауап берген оқушыларға фигуралар береді. **Мақсаты:** оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттыру, өз ойын еркін жеткізуге дағдыландыру	Көз өткірлігін тексеретін кесте, көзілдірік Бейнеролик

	неде деп ойлайсыздар? **«Ой қозғау» әдісі** арқылы оқушыларға көз туралы бейнеролик көрсетіледі. **Мұғалім сөзі:** Сен мына-жанарымның ішіндесің, Жанардың білесің ғой кішірмесін. Ішіне жанарыңның сақта мені, Біреулер көлеңкесін түсірмесін. Балалар, осы өлең жолдарындағы көзге қатысты қандай сөз берілген? Қазақта сөз бар «жанарың сөнбесін» деген сөз бар. Қашанда әлемді көріп, қоршаған ортаны танып тұрған екі көзіміздің көру жанары сөнбеу керек. Көз жанарымызды күту керек. **«Жобалап оқыту» технологиясы** арқылы әр топ өзіндік жұмыстарын жасау барысында болашақтағы ғылыми жобаларын негізін жасайды. **Формула:** 1/F = 1/d_0 - 1/d , Линзаның оптикалық күші (D = 1/F) 	оптикалық күшін анықтайтын формуланы қолданады.		
15 мин	**Бағалау критерийі:** көздің алыстан көргіштігі мен жақыннан көргіштігін түзетуді сипаттайды, көздің көру кемшіліктерін анықтап жұқа линзаның формуласын қолданып, қажетті линзаның оптикалық күшін есептейді **Топтық жұмыс** **<u>«Линза» тобы</u> «Ойлан. Бөліс» әдісі бойынша** көздің қызметі мен құрамдас бөліктерін	Топтық жұмыс барысында оқушылар көздің қызметі мен құрылысын сипаттап, түсіндіреді. Плакатқа көз құрылысын бейнелейді.	Мұғалім топта белсенділік танытқан оқушыларға фигуралар береді.	Плакат, түсіндірме қағаздары, ғылыми мақалалар мен зерттеуде өз нәтижесін берген практикалық жұмыстар

	сипаттай отырып, көздің құрылымын таныстырады. **Дескриптор:** - көздің тіршіліктегі қызметін түсіндірді; - көздің құрылысын сипаттайды. **<u>«Оптикалық күш» тобы</u>** **«Зерттеу» әдісі бойынша** көздің көру кемшіліктері және оны түзету әдістерін түсіндіріп, көз кемшілігінің туындатпаудың алдын алу жолдарын қарастырады. **Дескриптор:** - Көздің көру кемшіліктері туындайтын себеп-салдарды анықтайды; - Пайда болған көз кемшілігін түзетудің жолын қарастырады; - Көз көруін, күтімін сақтау үшін кеңес береді. **<u>«Фокус» тобына</u> «Ізден, тап!» әдісі** бойынша жағдаяттық тапсырма беріледі. **Жағдаяттық тапсырма:** Али көз дәрігеріне келеді. Оның 40 см қашықтықтан анық көре алатындығы анықталды. 🔷 **Сұрақтар:** 1. Алидің көзі қандай кемшілікке ие және оған қандай линза қажет болады? 2. Алиге қажетті линзаның фокус арақашықтығы қандай болу керек? Формула: $1/F= 1/d_0 - 1/d$ 3. Линзаның оптикалық күшін есептеңіз (D = 1/F) **Дескриптор:** - көз өткірлігін тексеретін кестені пайдаланады. - қажетті линзаның түрін	Оқушылар көздің көру кемешілігінің себебін тауып, оны түзетудің әдіс-тәсілдерімен бөліседі. Көз көруін сақтау мен көз күтімі туралы кеңестер береді. Оқушылар топ мүшелерімен бірлесе отырып, Алиге қажетті линзаны анықтап, формуланың көмегімен фокус аралығын есептейді, линзаның оптикалық күшін анықтайды.	**«Бір ауыз сөз»** әдісі арқылы топ бір-біріне кері байланыс береді. Топ бір-бірінің жұмысын бағалайды. **Мақсаты:** көздің көру кемшіліктері мен түзету жолында оның құрылысы, қызметін айқындау	

	анықтайды; - формуланың көмегімен фокус аралығын есептейді. - линзаның оптикалық күшін анықтайды. **ЕББҚ оқушылар үшін саралау тапсырмасы: «Қолдау» әдісі** сыныптағы топтық жұмыста үлгерімі, белсенділігі төмен оқушыларға қосымша үлестірме қағаздарын беру арқылы қолдау көрсетіледі.			
2 мин	**Сергіту сәті** Оқушыларды орнынан тұрғызып, көзге арналған жаттығуларды жасалады.	Мұғалім көрсеткен жаттығуларды орындайды.	**Мақсаты:** Көзге күтім жасауға және көру қабілетін арттыруға дағдыландыру	
5 мин	**Жұптық жұмыс** **«Көршіңмен сырлас» әдісі** арқылы функционалдық сауаттылықтарын арттыру мақсатында PISA тапсырмаларына негізделген тапсырмалар беріледі. **1-тапсырма** Мадина тақтадан жазылған жазуды көре алмайды, бірақ қолындағы кітапты оқи алады. Дәрігер оның миопия диагнозын қойды. 🔷 **Сұрақтар:** **1-жұпқа.** 1. Мадинаның көру кемшілігі қандай? **2-жұпқа.** 2. Оның көруін түзету үшін қандай линза қажет? **3-жұпқа.** 3. Бұл линза кескінді қай жаққа жылжытады? **2-тапсырма** Ақбота мен Нұрбек көз дәрігеріне қаралды. Ақбота алыстан көре алмайды (–2 дптр), Нұрбек жақыннан көре алмайды (+3 дптр). 🔷 **Сұрақтар:** **4-жұпқа.** 1. Қайсысы жинағыш линза қолданады? **5-жұпқа.** 2. Неліктен Ақботаға шашыратқыш линза қажет? **6-жұпқа.** 3. Егер линзаның фокус арақашықтығы 50 см болса, оның оптикалық күші қандай? **7-жұпқа.** 4. Қайсысының кескіні тор қабықтың алдында қалыптасады? **3-тапсырма.** **8-жұпқа**. Сіз көз дәрігерісіз. Ата-ана баласының көру қабілетінен шағымданып келді. Сіздің	Алған білімдерін жағдаяттық тапсырманы шешуде қолданады.	Мұғалім жағдаяттық тапсырманы шешіп, белсенділік танытқан оқушыларға фигуралар таратады. **«Жетістік шыңы» әдісі** арқылы оқушылар бір-бірінің жұмысына кері байланыс береді.	

	алғашқы іс-әрекетіңіз бен ата-анаға беретін кеңесіңіз қандай болушы еді? **Дескриптор:** - линзалардың түрлерін ажыратады; - көздің оптикалық құрылымын біледі; - көздің көру қабілетін арттыратын әдіс-тәсілдерді айтады.			
5 мин	**Жаңа сабақты бекіту** **Жеке жұмыс. «Кім жылдам» әдісі** бойынша жаңа сабақты бекітуге арналған сұрақтар. Сабақтың барысында мынандай сұрақтар беріледі: 1. Жүріп бара жатып кітап оқу неге зиян? 2. Көзге неліктен жаттығулар жасау керек? 3. Неліктен компьютерде жұмыс істеу уақытын шектейді? 4. Көздің көру кемшіліктері дегеніміз не? 5. Көздің көру кемшілігіне қатысты линзаның оптикалық күші қандай формуламен анықталады? **Дескриптор:** - көздің көру мүмкіндігін ескереді - көз көру кемшілігін түзетудің жолын айтады; - көру қабілетін төмендететін зиянды іс-әрекеттерді анықтайды; - линзаның оптикалық күшінің формуласын біледі.	Сабақ бойынша алған білімдері негізінде берілген сұрақтарға жауап береді. Жүріп бара жатып кітап оқудың көзге зиян болуының себебін, көзге неліктен және қандай жаттығулар жасау керек екендігіне мысалдар келтіреді, компьютерде жұмыс істеу уақыты шектеулі екенін біледі.	Сұрақтарға белсенді жауап берген оқушыларды бағалау үшін арнайы фигуралар беріледі. **«Жетістік баспалдағы» әдісі** арқылы оқушылар бір-біріне кері байланыс береді.	**https://wordwall.net/ru/resource/51637220** интерактивті тақта
Сабақтың соңы				
3 мин	**Маман кеңесі.** Оқушыларға көз туралы бейнеролик көрсетіледі. **Сабақ соңында оқу мақсатына қайта оралады.** 8.5.1.15 көздің алыстан көргіштігі мен жақыннан көргіштігін түзетуді сипаттау **Бағалау** **Рефлексия** Padlet платформасы арқылы рефлексия алынады **Үй тапсырмасы:** Тақырыптың соңындағы сұрақтарға жазбаша жауап беру. 1-7 сұрақ 213 бет	Оқу мақсатына жеткендігін айтады. Бүгінгі сабақтан түйгендерін, қиын болған дүниені, ұсыныстарын айтады.	**Мақсаты:** өз іс-әрекеттерін бағамдауға, бақылауға баулу	**Бейнеролик** **https://padlet.com/**

Демеуова Айжамал Жумановна
Бастауыш сынып мұғалімі
№102 орта мектеп
Астана қаласы, Сарайшық ауданы

ГРАФИКАЛЫҚ ЭЛЕМЕНТТЕР АРҚЫЛЫ ӘДЕМІ ЖАЗАЙЫҚ

Аннотация: *мақалада бастауыш сынып оқушыларын әдемі және сауатты жазуға үйретудің ғылыми-әдістемелік негіздері қарастырылады. Графикалық элементтерді пайдалану арқылы жазу дағдысын қалыптастырудың психологиялық, когнитивтік және эстетикалық аспектілері сипатталады. Автор жазуға үйретудің тиімді әдістерін, оның ішінде графикалық жаттығулар мен инновациялық технологияларды қолданудың маңыздылығын көрсетеді.*

Кілт сөздер: *графикалық элемент, жазу дағдысы, бастауыш сынып, каллиграфия, эстетикалық тәрбие, ұсақ моторика, когнитивтік даму, визуалды қабылдау, әдістеме, жазу мәдениеті.*

Қазіргі заманғы білім беру жүйесінде бастауыш мектеп оқушыларының тіл мәдениетін, жазу сауаттылығын және эстетикалық талғамын қалыптастыру өзекті мәселелердің бірі болып отыр. Әдемі, анық және сауатты жазу - баланың жалпы мәдениеттілігінің, зейінінің, ұқыптылығы мен еңбекқорлығының көрсеткіші. Сол себепті «графикалық элементтер арқылы әдемі жазайық» тақырыбы бастауыш білім беру әдістемесіндегі маңызды бағыттардың бірі ретінде ерекше мәнге ие. Бұл әдіс жазу дағдысын жетілдірумен қатар, баланың ойлау, есте сақтау, көру және қозғалыс координациясын дамытудың тиімді құралы болып табылады.

Графикалық элементтер — әріптердің құрылымдық бөліктерін, олардың пішінін, сызықтық және доғалық байланысын меңгертуге бағытталған педагогикалық жүйе. Мұндай элементтермен жұмыс істеу арқылы оқушылар әріптердің жазылу логикасын түсінеді, сызықтардың көлбеулігі мен биіктігін реттеуді үйренеді. Бұл өз кезегінде оқушының қол моторикасын дамытып, көзбен бағдарлау қабілетін күшейтеді. Әдемі жазуға үйрету тек техникалық әрекет емес, ол баланың жеке тұлғалық қасиеттерін, эстетикалық сезімін және тіл мәдениетін қалыптастыру үдерісі.

Бастауыш сыныптағы жазу сабағы — күрделі психофизиологиялық процесс. Себебі бала бір мезетте әріптің бейнесін есте сақтап, оның дыбыстық мағынасын еске түсіріп, қолмен қағаз бетіне дәл бейнелеуі керек. Бұл әрекетке мидың екі жарты шары, көру және моторлық жүйелер, зейін мен есте сақтау қызметтері бір уақытта қатысады. Сондықтан жазуға үйрету барысында графикалық элементтерді жүйелі түрде қолдану баланың когнитивтік дамуына зор әсер етеді.

Әдемі жазуға баулу — тек жазу үлгісін көрсету ғана емес, ол — оқушының кеңістіктік ойлауын, моторлық дәлдігін, эстетикалық талғамын дамыту үдерісі. Мұғалім әр әріптің пішінін, сызықтардың бағытын, доғалардың дөңестігін көрсетіп, балаларды жазу мәдениетіне баулиды. Мысалы, «а» әрпінің дөңгелек бөлігі мен тіке сызығының үйлесімділігі, «л» әрпінің биіктігі мен көлбеу сызықтарының арақатынасы — бұлар баланың графикалық қабылдауын жетілдіреді.

Жазуға үйретуде баланың қол бұлшықеттерінің дамуы, саусақтардың икемділігі, көз-қол координациясы шешуші рөл атқарады. Осы мақсатта графикалық жаттығулар — тік, көлбеу, доға, ирек сызықтар, нүктелер мен фигуралардан құралған тапсырмалар жиі қолданылады. Бұл жаттығулар баланың қол моторикасын жетілдіріп қана қоймай, оның зейінін тұрақтандырып, көзбен қабылдау дәлдігін арттырады.

Ғылыми тұрғыда дәлелденгендей, жазу үдерісі нейропсихологиялық даму мен когнитивтік қабілеттердің артуына тікелей әсер етеді. Әріптерді қолмен жазу кезінде мидың бірнеше аймақтары белсенді жұмыс істейді: маңдай бөлігі жоспарлау және бақылау қызметін атқарады, самай бөлігі дыбыстық бейнені таниды, ал шүйде бөлігі визуалды пішіндерді

қабылдайды. Осылайша, жазу — баланың ойлау мәдениетін, есте сақтау қабілетін және танымдық белсенділігін дамытудың маңызды құралы.

Бастауыш сынып оқушыларының жазу дағдысын қалыптастыруда мұғалімнің кәсіби шеберлігі ерекше рөл атқарады. Мұғалім тек жазу техникасын үйретуші ғана емес, ол — оқушылардың эстетикалық талғамын, ұқыптылық мәдениетін қалыптастыратын тұлға. Сабақ барысында әріптің сұлулығы, сызықтардың біркелкілігі, арақашықтықтың үйлесімі жайлы жүйелі түсінік беру арқылы мұғалім оқушыларды әдемілік пен тәртіпке баулиды.

Оқыту үдерісінде баланың қызығушылығын арттыру үшін жазу сабақтарын ойын элементтерімен, шығармашылық тапсырмалармен және заманауи технологиялармен толықтыру тиімді. Мысалы, «Графикалық лабиринт», «Әріпті жалғастыр», «Сызық арқылы сурет сал» сияқты жаттығулар оқушылардың қызығушылығын арттырып, зейінін тұрақтандырады. Сонымен қатар, интерактивті тақта мен графикалық планшеттерді пайдалану арқылы әріп жазу үлгілерін визуалды түрде көрсету балалардың есте сақтауын жеңілдетеді.

Графикалық элементтерді үйрету кезінде баланың жеке ерекшеліктерін ескеру маңызды. Әр оқушының жазу қарқыны, көзбен қабылдау жылдамдығы, саусақ қимылдарының дәлдігі әртүрлі болады. Мұғалім осы ерекшеліктерді байқап, жеке бағытталған тапсырмалар ұсынуы керек. Мысалы, қол бұлшықеттері әлсіз дамыған балаға кең сызықтар мен ірі әріптермен жұмыс ұсынылады, ал жоғары деңгейдегі оқушыларға ұсақ және күрделі элементтер беріледі.

Жазуға үйрету процесі тек қана моторлық дағды емес, сонымен бірге эстетикалық сезім мен мінездің тұрақтылығын дамытатын психологиялық фактор. Әдемі жазу баланы ұқыптылыққа, табандылыққа, шыдамдылыққа баулиды. Бұл қасиеттер кейін оқу әрекетінде де, өмірлік дағдыларында да маңызды рөл атқарады.

Жазу дағдысын қалыптастыру барысында графикалық мәдениеттің негіздері қаланады. Әріптерді біркелкі, ырғақты және дәл жазу арқылы балада ішкі тәртіп пен жауапкершілік сезімі дамиды. Әрбір жазу тапсырмасы тек техникалық емес, тәрбиелік мәнге де ие болуы тиіс.

Қазіргі таңда жазуға үйрету әдістемесінде цифрлық технологиялардың да үлесі артып келеді. Компьютерлік және планшеттік жазу бағдарламалары, интерактивті жаттығулар оқушылардың қызығушылығын арттырады. Алайда мұндай технологиялар дәстүрлі қолжазбаны алмастырмауы керек, керісінше оны толықтырушы құрал болуы тиіс. Себебі қолмен жазу арқылы адам ойды тереңірек түсінеді, ақпаратты жақсырақ есте сақтайды және шығармашылық белсенділігі артады.

Оқыту процесінде мұғалім оқушының әрбір жетістігін байқап, оны мадақтап отыруы қажет. Әдемі жазылған әріпке немесе жақсартылған жазу сапасына жылы пікір білдіру оқушының мотивациясын арттырады. Мұндай қолдау жүйелі болса, бала өз еңбегінің нәтижесін көреді және одан әрі жетілуге ұмтылады.

Эстетикалық тәрбиенің маңызды бөлігі ретінде жазу мәдениеті баланың жалпы дүниетанымына әсер етеді. Жазу арқылы бала өз ойын реттеуді, тәртіп пен үйлесімділікті сезінуді үйренеді. Осы тұрғыда «графикалық элементтер арқылы әдемі жазайық» әдісі тек жазуға үйретудің тәсілі емес, тұлғаның үйлесімді дамуына бағытталған педагогикалық жүйе болып табылады.

Бастауыш мектеп тәжірибесінде мұндай жұмыстарды жүйелі жүргізу үшін әдістемелік жоспар құру маңызды. Мысалы, әр сынып деңгейіне сәйкес келетін графикалық элементтердің тізбегін жасап, апталық кестеге енгізу қажет. Бірінші сыныпта негізгі сызықтар мен доғалар, екінші сыныпта әріптік байланыстар, үшінші-төртінші сыныптарда сөздік жазу мәдениеті дамытылады.

Жазу процесінде оқушының назарын әріптің эстетикалық пішініне ғана емес, оның мағыналық мазмұнына да аудару маңызды. Баланы жазу кезінде ойлануға, әр сөздің мағынасын түсінуге, сөйлем құрылымын сезінуге үйрету жазу мәдениетін тереңдетеді. Мұндай тәсіл тілдік және когнитивтік дамудың синергиясын қалыптастырады.

Қазіргі педагогика ғылымы жазу мәдениетін дамытудың психолингвистикалық негіздерін де қарастырады. Әріптер мен сөздердің құрылымын визуалды қабылдау мен

моторлық әрекет арасындағы байланыс баланың тілдік қабілеттерін кеңейтеді. Осы арқылы бала жазуды тек техникалық емес, тілдік әрекет ретінде қабылдайды.

Қорыта келгенде, графикалық элементтер арқылы әдемі жазуға үйрету бастауыш мектептегі білім беру жүйесінің маңызды бөлігі болып табылады. Бұл әдіс тек каллиграфиялық әдемілікті емес, тұлғаның ойлау мәдениетін, зейінін, ұқыптылығын және шығармашылық қабілетін дамытады. Мұғалімнің кәсіби шеберлігі мен әдістемелік ізденісі арқылы әрбір бала жазу өнерінің нәзік сырын меңгере алады. «Әдемі жазу — әдемі ойдың көрінісі» қағидасы негізінде жазу мәдениетін қалыптастыру — бүгінгі білім беру жүйесінің басты міндеттерінің бірі.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Айтмұханбетова Г. «Көркем жазу мәдениетін қалыптастыру әдістері». – Алматы: Фолиант, 2020.

2. Жиенбаева С. «Бастауыш мектепте жазуға үйретудің әдістемесі». – Алматы: Рауан, 2021.

3. Құсайынова Ә. «Жазу сабақтарында графикалық элементтердің рөлі». – Педагогика журналы, №4, 2023.

Төренова Самал Алпысбайқызы
Қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі
“Х.Досмұхамедұлы атындағы №35 орта мектебі” КММ
Ақтөбе облысы, Ақтөбе қаласы

LESSON STUDY ЗЕРТТЕУ ЖҰМЫСТАРЫН МЕКТЕП ТӘЖІРИБЕСІНДЕ ПАЙДАЛАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Аңдатпа. *Бұл мақалада Қазақстан Республикасының білім беру жүйесіндегі жаңартылған білім мазмұны жағдайында мұғалімдердің кәсіби дамуын қолдаудың тиімді тетігі ретінде Lesson Study әдісін қолдану тәжірибесі қарастырылады. Зерттеу барысында 5-сыныптарда жүргізілген Lesson Study циклдері талданды, мұғалімдердің бірлескен іс-әрекеті, оқушылардың оқу мотивациясы мен белсенділігін арттыру тәсілдері сипатталды. Мақалада А, В, С деңгейіндегі оқушылардың ерекшеліктері анықталып, оқытудағы топтық, жұптық және жеке жұмыс түрлерінің тиімділігі салыстырылды. Lesson Study тәсілін қолдану мұғалімдердің зерттеушілік қабілетін арттырып, оқыту мен оқудағы практикалық әдістерді жетілдіруге, оқушылардың сыни тұрғыдан ойлау дағдыларын қалыптастыруға мүмкіндік беретіні дәлелденді.*

Кілт сөздер: *Lesson Study, кәсіби даму, педагогикалық зерттеу, бірлескен оқыту, топтық жұмыс, сыни тұрғыдан ойлау, білім беру реформасы, оқыту тәжірибесі, ынтымақтастық, рефлексия.*

Қазақстан Республикасының білім беру жүйесінде білім мазмұнын жаңарту бағдарламасының енгізілуімен үлкен өзгерістер болып жатыр. Мектепте басталған реформалардың табысты болуы көп жағдайда оның кәсіби дайындығына, ішкі сеніміне байланысты. XXI ғасырдағы білім беру жүйесі мұғалімдер арасындағы ынтымақтастықты арттыруды көздейді, оның аясында мұғалімдер бірлесіп жұмыс істей алады, жаңашыл және тиімді идеялармен алмаса алады, сол арқылы оқыту мен оқудағы практикалық тәсілдердің әсерін арттырады. Мұндай жағдайда мұғалім дәстүрлі білім берудің ескірген стереотиптерін бұзатын білікті практик, зерттеуші, бақылаушы болуы керек. Мұғалімдердің әрқайсысы «Балаларды қалай оқыту керек?», «Оқушыларды білім алуға қалай ынталандыру керек?», «Оқудағы қиындықтарды қалай жеңуге болады?» деген сұрақтарға жауап іздейді.

Осы мәселелік жағдаяттардың шешімі мектептегі оқыту тәжірибесінде Lesson Study әдісін қолдану болды.

Lesson Study – педагогикалық тәжірибе саласындағы білімді жетілдіруге бағытталған педагогикалық технология, оның өзі сабақтағы іс-әрекетті зерттеудің ерекше объектісі болып табылады. Бұл педагогтар тобы бірлесіп жоспарлайтын, оқытатын, бақылайтын және талдаған кемінде үш деңгейді қамтитын цикл. Lesson Study көмегімен педагогтар өз зерттеулері мен оқуларын демократиялық жолмен жүргізе алады, білім сапасына әсер ете алады. Lesson Study технологиясы оқушылар мен мұғалімдердің қателіктерін көруге, одан қалай құтылуға болатынын түсінуге, білім сапасын арттыруға мүмкіндік береді. Негізінде Lesson Study – мұғалімдерді оқытудағы және олардың оқыту мен оқу тәжірибесін дамытудағы бірлескен технология.

Lesson Study-дің ерекшелігі мынада:

- Біріншіден, сабақ-зерттеу – мұғалімдер ұжымы жүзеге асыратын ұзақ процесс;
- Екіншіден, ол оң динамикаға, сабақтарды өзгертуге және жақсартуға бағытталған практикалық және зерттеушілік сипатта. Белгілі бір сыныпта оқытудағы негізгі мәселе мәліметтерді жүйелі жинау және талдау арқылы шешіледі;
- Үшіншіден, бұл - топтық жұмыс, мұнда қызығушылық танытқан мұғалімдер тобы зерттеу сабағының үш циклі ішінде белгілі бір сыныпта оқытудағы өзекті мәселені шешу бойынша зерттеулер жүргізеді;
- Төртіншіден, іс-әрекеттегі зерттеудің үш циклі кезінде нақты рефлексия мен нақты нәтижелерді алу үшін талқылау мен талдау көзі қызметін атқаратын мәліметтерді жинауды жүйелеу мен талдауға ерекше көңіл бөлінеді;
- Бесіншіден, жинақталған жұмыс тәжірибесін жариялау және тарату мақсатында үш цикл бойынша сабақ-зерттеу жұмыстарының бүкіл процесі хаттамаға жазылады.

Lesson Study зерттеуі үшін мектебіміздің әкімшілігі 5 сыныптарын таңдады. Осы сыныптарда жұмыс істейтін мұғалімдер ұжымы құрылды. Топ мүшелері арасында рөлдер бөлінді: модератор, сабақты жүргізетін мұғалім, АВС деңгейлі білім алушылардың назарын бақылаушылар, хатшы және оператор.

Алдағы уақытта осы үш санаттағы оқушыларды оқыту мен дамытуға көңіл бөлінді.

Алдымен мектеп психологымен бір топ мұғалімдер құрастырған оқушылармен сауалнама жүргізілді. Сауалнама нәтижелері көрсеткендей:

- А деңгейіндегі оқушы сауалнамаға жауап бергенде оқуға деген ынтасы жоғары, тапсырманы орындауда сенімді және өзіне сенімді көшбасшы ретінде танылады;
- В деңгейлі оқушының оқуға деген қызығушылығы нақты белгіленген тапсырманы орындауда аздап қиындайды, көшбасшылық қабілеттерін арттыруды талап етеді;
- С деңгейіндегі оқушының оқуға деген қызығушылығы төмен, тапсырманы орындау кезінде басқалардың көмегіне жүгінеді.

Зерттеу Lesson Study тәсілі арқылы әртүрлі тақырыпта ұйымдастырылды. Әр мұғалім қатарынан 4 сабақ берді. Жұмысты бастамас бұрын фокус-топ отырысы өтті. Мұғалімдерге сабақ өткізу мақсаты қойылды. Сабақта топтық жұмыс, ауыспалы композиция жұбы, тұрақты композиция жұбы және жеке жұмыс болып 4 түрде жұмыс жасаймыз деп шештік. Сабақтың барлық формаларын салыстыра отырып, тиімдісін таңдаймыз. Барлық сабақтарда мұғалімдер сыни тұрғыдан ойлау құралдарын пайдалана отырып оқытуды қарастыруы қажет. Топтық жұмыс формасында оқушылардың бір-бірімен қалай әрекеттесетінін, оқу процесіне барлығының қатысатынын, жұппен оқытуда бірігіп білім игеретінін, бір-біріне сұрақ қоюды, оларға жауап беруге және өзара тексеруге үйренетінін анықтау қажет. Мұндай жұмыс түрлері оқушылардың ашылуына, өзін-өзі танытуына көмектеседі.

Мұғалімдердің негізгі міндеті – сабақтың барлық кезеңдерінде белсенділікті, қызығушылықты, қозғалысты сақтау.

Дәл Lesson Study тәсілі білім алушылардың жаңа идеялар мен ақпаратты өз сөздерімен қаншалықты жеткізетінін ашады. Оқушылар өз контекстінде түсінгендерін өз сөздерімен

айтып, жақсы есте сақтайды, сондай-ақ балалардың ой-өрісін кеңейтуге мүмкіндік беретін қызу пікір алмасулар орын алады.

Мұғалімнің міндеті:

- оқушылардың күш-жігерін белгілі бір бағытқа бағыттайды;
- өз бетінше шешім қабылдауға ынталандыратын жағдайлар жасайды;
- білім алушыларға өз бетінше қорытынды жасауға мүмкіндік береді;
- бар жағдайлардың ішінде жаңа когнитивті жағдаяттарды дайындайды.

Зерттелетін сынып оқушыларына сауалнама жүргізу және бақылаушылардың бірлескен талқылауы, Lesson Study әдісін қолдану нәтижелерін ұсыну мұғалімдерге сабақты қалай құру керектігін, оқушылардың белсенділігін арттыру үшін қандай әдіс-тәсілдер мен оқыту әдістерін қолдану керектігін көруге мүмкіндік береді.

Мысалы, зерттеу жүргізілетін сабақ барысында А деңгейлі оқушылар топпен жұмысты ұйымдастыруға тырысты, балаларға бағыт-бағдар беріп, көмектесті, сол арқылы өзінің көшбасшылық қасиеттерін дамытты.

В деңгейлі оқушылар өз бетімен, жеке жұмыс жасауды жөн көрді. Бұрын топпен жұмыс істеу дағдысы болмағандықтан, ол постерде практикалық жұмысты талқылауға белсене қатыса бастады, жұптағы досына көмектесті. Бұл оның әлеуметтік аспектідегі өсуін көрсетеді

Оқыту барысында С1 оқушыларын бақылай отырып, мұғалімге оқушылардың топтағы рөлін анықтауға ұсыныстар берілді, себебі топтың бір мүшесі ретінде барлығымен бірдей жауапкершілікке ие, бұл оның сабаққа тыңғылықты дайындалуына және сабақта белсенді жұмыс істеуіне көмектеседі. Уақыт спикері ретінде өз міндетін анық орындады.

Шығармашылық үй тапсырмасын бірлесе орындау С2 оқушысының өз бетімен ұқсас тапсырмаларды дайындауға деген құштарлығын оятты.

Мектебімізде оқыту мен оқу тәжірибесіне Lesson Study әдісін енгізу сәтті жүзеге асырылуда. Балалар сабаққа қуана келеді. Мұғалімдер мен оқушылардың іс-әрекетіне бағытталған мақсаттар зерттелетін сыныптағы мәліметтерді талдау және жинақтау негізінде өз нәтижесін көрсетіп, мәселелік тақырыпты шешуге ықпал етті.

Lesson Study технологиясының нысандары мен әдістерін тәжірибеге енгізу кезінде оқушылардың сыни тұрғыдан ойлау дағдыларының қалыптасу деңгейі келесі әрекеттерде атап өтілді:

- оқушылардың әртүрлі көзқарастары қалыптасты, өз пікірін толық қорғауға, сыныптастарының пікірлеріне сыни көзқараспен қарауға үйренді;
- оқушылар бір-бірін сыйлауға, ұсыныс жасауға, тыңдауға үйренді.

Эксперимент барысында оқушылардың оқу үдерісінде белсенділіктері мен пәнге қызығушылықтары артып, сыни тұрғыдан ойлау деңгейіндегі тапсырмаларды орындап, сұрақ қою арқылы орындап, бақылайтыны дәлелденді.

Қорытындылай келе, ғылыми-зерттеу сабақтарын өткізу ұстаздар ұжымын жұмылдырып, кәсіби шеберліктерін шыңдауға, тәжірибе алмасуға ықпал еткенін айтқым келеді. Біз сенімді қарым-қатынас орнаттық, нәтижеге барлығы жауапты болатын командада жұмыс істеуді үйрендік. Ең бастысы, балаларды жауапкершілікті сезіне отырып, бірлесе оқуға үйреттік.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрлігі. Жаңартылған білім беру мазмұны бағдарламасы. – Астана: Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, 2016. – 120 б.

2. Dudley, P. Lesson Study: Professional Learning for Our Time. – London: Routledge, 2014. – 224 p.

3. Мырзахметова, Г. Мұғалімнің кәсіби құзыреттілігін дамытуда Lesson Study әдісін қолдану. – *Білім – Образование* журналы, №4, 2021, 45–49-б.

4. Қожахметова, К. Білім беру жүйесіндегі инновациялық әдістер. – Алматы: Қазақ университеті, 2020. – 180 б.

Корпебаева Замзагуль Жолдыбаевна
Директордың оқу ісі жөніндегі орынбасары
"Ақтөбе қаласының білім бөлімі" мемлекеттік мекемесінің
"Шәкәрім Құдайбердіұлы атындағы №66 жалпы білім беретін орта мектебі" коммуналдық мемлекеттік мекемесі

ОҚУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ДАМЫТУДАҒЫ STEAM ТӘСІЛІ

Аннотация. Мақалада оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастырудағы STEAM тәсілінің мазмұны, оның қазіргі білім беру жүйесіндегі рөлі және оқу процесіне енгізудің педагогикалық негіздері жан-жақты қарастырылады. Функционалдық сауаттылық ұғымының мәні ашылып, оның білім алушылардың өмірлік дағдыларын дамытудағы маңыздылығы ғылыми тұрғыдан негізделеді. STEAM тәсілінің пәнаралық ықпалдастыққа негізделген ерекшеліктері сипатталып, оқыту процесінде оны тиімді қолданудың жолдары талданады. Мақалада мектеп басқару жүйесінде оқу ісі жөніндегі орынбасардың рөлі айқындалып, инновациялық әдістерді енгізудегі басқарушылық шешімдердің маңыздылығы көрсетіледі. Автор білім беру сапасын арттыруда STEAM технологияларының ықпалын дәлелдей отырып, тәжірибелік ұсыныстар береді.

Кілт сөздер: функционалдық сауаттылық, STEAM тәсілі, пәнаралық байланыс, білім беру сапасы, инновациялық технологиялар, оқыту әдістері, басқару қызметі, құзыреттілік, зерттеушілік дағдылар.

Қазіргі жаһандану жағдайында білім беру жүйесінің алдында тұрған басты міндеттердің бірі – оқушылардың тек теориялық білімін ғана емес, сол білімді өмірлік жағдаяттарда тиімді қолдана алу қабілетін дамыту болып табылады, бұл өз кезегінде функционалдық сауаттылық ұғымымен тығыз байланысты екенін көрсетеді. Функционалдық сауаттылық дегеніміз адамның әлеуметтік, мәдени, экономикалық және кәсіби қызметтерге белсенді қатысуына мүмкіндік беретін білім, білік және дағдылар жиынтығы ретінде қарастырылады, ал бұл көрсеткіштер білім беру сапасының негізгі индикаторларының біріне айналып отыр. Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту үшін дәстүрлі оқыту тәсілдері жеткіліксіз екендігі тәжірибеде дәлелденіп, білім беру процесіне инновациялық педагогикалық технологияларды енгізу қажеттілігі туындап отыр. Осы тұрғыда STEAM тәсілі ерекше мәнге ие, себебі ол ғылым, технология, инженерия, өнер және математиканы біріктіре отырып, білім алушылардың шығармашылық және сыни ойлау қабілеттерін дамытуды көздейді. Бұл тәсіл оқушылардың оқу процесіне белсенді қатысуын қамтамасыз етеді және олардың танымдық қызығушылығын арттырады. STEAM тәсілінің тағы бір ерекшелігі – оның практикалық бағыттылығы, яғни алынған білімді нақты өмірлік мәселелерді шешуге қолдануға бағытталуы. Мұндай оқыту моделі білім алушылардың зерттеушілік дағдыларын

қалыптастырып қана қоймай, олардың өз бетінше шешім қабылдау қабілеттерін де жетілдіреді. Сонымен қатар білім беру жүйесінде бұл тәсілді енгізу мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігін арттыруды талап етеді. Бұл жағдай мектеп әкімшілігінің, әсіресе оқу ісі жөніндегі орынбасардың стратегиялық рөлін күшейтеді. Сондықтан функционалдық сауаттылықты дамыту мәселесін STEAM тәсілі арқылы қарастыру қазіргі білім беру жүйесінің өзекті бағыттарының бірі болып табылады.

STEAM тәсілі білім беру мазмұнын жаңғыртудың тиімді құралы ретінде қарастырылып, оның негізгі мақсаты оқушылардың кешенді ойлау қабілетін қалыптастыруға бағытталғаны айқындалады. Бұл тәсіл білім беру процесінде пәнаралық байланысты жүзеге асыру арқылы оқушылардың әртүрлі ғылым салалары арасындағы өзара байланыстарды түсінуіне мүмкіндік береді. Мұндай ықпалдастық оқушылардың білімді фрагменттік түрде емес, тұтас жүйе ретінде қабылдауына жағдай жасайды, бұл олардың функционалдық сауаттылығын арттыруда маңызды рөл атқарады. STEAM тәсілінде оқыту жобалық және зерттеушілік әдістерге негізделіп, оқушылардың белсенді танымдық әрекетін ұйымдастыруға бағытталады. Оқу процесінде нақты мәселелерді шешуге бағытталған тапсырмалар беру арқылы оқушылардың аналитикалық ойлау қабілеті дамиды. Бұл өз кезегінде олардың өмірлік жағдайларда дұрыс шешім қабылдауына ықпал етеді. Сонымен қатар STEAM тәсілі оқушылардың шығармашылық әлеуетін ашуға мүмкіндік береді, себебі ол өнер элементтерін ғылыммен ұштастыра отырып, жаңа идеяларды қалыптастыруға жағдай жасайды. Мұндай интеграция білім алушылардың қызығушылығын арттырып, олардың оқу мотивациясын күшейтеді. Оқыту барысында қолданылатын заманауи технологиялар оқушылардың цифрлық сауаттылығын дамытуға ықпал етеді. Бұл фактор қазіргі цифрландыру жағдайында ерекше маңызды болып табылады. Нәтижесінде STEAM тәсілі білім беру процесінің тиімділігін арттырып, оқушылардың функционалдық сауаттылығын кешенді түрде дамытуға мүмкіндік береді.

Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамытуда оқу ісі жөніндегі орынбасардың рөлі тек әкімшілік бақылаумен шектелмей, стратегиялық жоспарлау мен білім беру сапасын басқарудың кешенді жүйесін қалыптастырумен тікелей байланысты, өйткені қазіргі білім беру кеңістігінде нәтижеге бағытталған басқару үлгісі басымдыққа ие болып отыр. Бұл лауазым иесі білім беру нәтижелерін өлшеудің заманауи индикаторларын енгізу арқылы оқу жетістіктерін тек бағалау емес, оларды талдау мен болжау қызметін де жүзеге асыруы қажет, себебі деректерге негізделген шешімдер ғана нақты нәтижеге жеткізеді. Басқару қызметінде аналитикалық мәдениетті қалыптастыру арқылы оқу ісі жөніндегі орынбасар педагогтардың жұмысын жүйелі мониторингтен өткізіп, олардың кәсіби өсу траекториясын жеке дара айқындауға мүмкіндік алады. Мұндай тәсіл педагогтардың әлеуетін тиімді пайдалануға жағдай жасап, білім беру сапасының тұрақты өсуіне ықпал етеді. Сонымен қатар оқу процесін ұйымдастыруда икемді басқару принциптерін қолдану маңызды, өйткені білім беру жүйесі үнемі өзгеріп отыратын әлеуметтік сұраныстарға бейімделуі тиіс. Бұл тұрғыда оқу ісі жөніндегі орынбасар инновациялық жобаларды басқару дағдыларын меңгеріп, мектеп деңгейінде білім беру эксперименттерін жүзеге асыруға жетекшілік етуі қажет. Пәнаралық интеграцияны күшейту барысында оқу мазмұнының логикалық бірізділігін сақтау ерекше назар аударуды талап етеді, өйткені әр пәннің өзіндік ерекшелігі сақталуы тиіс. Мұндай үйлесімділік оқушылардың кешенді ойлау қабілетін қалыптастырып, олардың білімді өмірлік жағдаяттарда қолдануына мүмкіндік береді. Оқу ісі жөніндегі орынбасардың басқарушылық қызметінде педагогикалық көшбасшылық элементтері айқын көрініс табуы тиіс, себебі ұжымның мотивациясы мен ынтымақтастығы білім беру нәтижесіне тікелей әсер етеді. Осы тұрғыдан алғанда, оның қызметі тек ұйымдастырушы емес, өзгерістерді жүзеге асырушы көшбасшы ретінде бағалануы тиіс.

Білім беру процесінің сапасын арттыру мақсатында оқу ісі жөніндегі орынбасар оқыту нәтижелерін халықаралық зерттеулер деңгейімен салыстыра отырып талдауы қажет, өйткені бұл білім беру жүйесінің бәсекеге қабілеттілігін анықтауға мүмкіндік береді. Мұндай салыстырмалы талдау оқушылардың функционалдық сауаттылығының нақты деңгейін

анықтап қана қоймай, білім беру мазмұнын жетілдіру бағыттарын айқындауға жол ашады. Сонымен қатар оқу жетістіктерін бағалауда қалыптастырушы бағалау жүйесін тиімді енгізу арқылы оқушылардың оқу мотивациясын арттыруға болады, себебі үздіксіз кері байланыс оқу сапасын жақсартады. Оқу ісі жөніндегі орынбасар мұғалімдердің бағалау мәдениетін дамытуға ерекше көңіл бөлуі тиіс, өйткені бағалау нәтижесі оқыту сапасының негізгі көрсеткіштерінің бірі болып табылады. Педагогтардың кәсіби қауымдастықтарын қалыптастыру арқылы тәжірибе алмасу үдерісін жандандыру да маңызды, себебі ұжымдық талдау мен рефлексия білім сапасын арттырудың тиімді құралы болып саналады. Сонымен қатар мектепішілік зерттеу жұмыстарын ұйымдастыру арқылы педагогтардың ғылыми-әдістемелік әлеуетін дамытуға болады. Бұл бағытта әрекет ететін басқарушы білім беру процесін ғылыми тұрғыдан негіздеуге мүмкіндік алады. Оқу мазмұнын жаңарту барысында оқушылардың сыни ойлау, талдау және синтез жасау қабілеттерін дамытуға бағытталған тапсырмалар жүйесін енгізу қажет. Мұндай тапсырмалар оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттырудың негізгі құралы болып табылады. Оқу ісі жөніндегі орынбасардың үйлестіруші рөлі білім беру процесінің барлық компоненттерінің өзара байланысын қамтамасыз етеді. Нәтижесінде мектептің білім беру жүйесі тұтас әрі тиімді жұмыс істейтін механизмге айналады.

STEAM тәсілін енгізу барысында туындайтын қиындықтарды жүйелі талдау оқу процесінің тиімділігін арттыруға мүмкіндік береді, өйткені кез келген инновациялық өзгеріс белгілі бір деңгейде қарсылық пен бейімделу кезеңдерін талап етеді. Педагогтардың кәсіби даярлығының әркелкілігі оқыту сапасына әсер ететін маңызды фактор болғандықтан, олардың біліктілігін арттыру үздіксіз процесс ретінде қарастырылуы тиіс. Бұл бағытта коучинг, менторинг және тәжірибелік оқыту сияқты заманауи әдістерді қолдану педагогтардың жаңа тәсілдерді меңгеруін жеделдетеді. Сонымен қатар мұғалімдердің ішкі мотивациясын қалыптастыру маңызды, өйткені сыртқы талаптар ғана ұзақ мерзімді нәтиже бермейді. Оқу бағдарламаларын бейімдеу барысында олардың мазмұнын интеграциялау күрделі әдістемелік жұмысты талап етеді, себебі әр пәннің мазмұнын үйлестіру белгілі бір ғылыми негізге сүйенуі тиіс. Бұл процесте оқу ісі жөніндегі орынбасар әдістемелік жетекші ретінде әрекет етіп, педагогтарға нақты бағыт-бағдар беруі қажет. Сонымен қатар уақыт ресурсының шектеулілігі де қиындықтардың бірі болып табылады, өйткені пәнаралық жобаларды жүзеге асыру қосымша уақытты талап етеді. Мұндай жағдайда оқу жүктемесін оңтайландыру мәселесі өзекті болады. Оқушылардың танымдық белсенділігін арттыру үшін оқу тапсырмаларының мазмұнын өмірлік жағдаяттармен байланыстыру қажет. Бұл тәсіл олардың оқу процесіне деген қызығушылығын арттырады. Қиындықтарды кешенді түрде шешу ғана STEAM тәсілінің тиімді жүзеге асуына мүмкіндік береді.

STEAM тәсілін енгізу барысында материалдық және әдістемелік ресурстардың жеткіліктілігі маңызды рөл атқарады, алайда ресурстардың шектеулілігі жағдайында да тиімді шешімдер табуға болады, өйткені шығармашылық басқару тәсілдері балама мүмкіндіктерді пайдалануға жол ашады. Мысалы мектептер арасында желілік өзара әрекеттестікті дамыту арқылы ресурстарды бірлесіп пайдалану тәжірибесін енгізуге болады, бұл әсіресе шағын жинақты мектептер үшін тиімді. Сонымен қатар цифрлық ресурстарды кеңінен қолдану арқылы зертханалық жұмыстарды виртуалды форматта ұйымдастыруға мүмкіндік бар. Бұл тәсіл материалдық шығындарды азайтып қана қоймай, оқыту процесін икемді етеді. Оқушылардың жеке ерекшеліктерін ескеру барысында инклюзивті білім беру қағидаларын сақтау маңызды, өйткені әрбір білім алушының оқу мүмкіндіктері әртүрлі деңгейде болады. Сараланған оқыту әдістерін қолдану арқылы әр оқушының әлеуетін толық ашуға жағдай жасауға болады. Сонымен қатар ата-аналармен серіктестік орнату да маңызды, себебі олардың қолдауы оқу нәтижесіне оң әсер етеді. Білім беру процесіне сыртқы сарапшыларды тарту арқылы оқыту сапасын арттыруға болады. Бұл тәсіл оқушыларға нақты тәжірибелік білім алуға мүмкіндік береді. Оқу ісі жөніндегі орынбасар осы үдерістерді үйлестіре отырып, мектептің даму стратегиясын тиімді жүзеге асыра алады. Нәтижесінде білім беру жүйесі икемді, ашық және нәтижеге бағытталған құрылымға айналады.

Қорытындылай келе, оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту қазіргі білім беру жүйесінің стратегиялық бағыттарының бірі болып табылады, ал STEAM тәсілі бұл мақсатқа жетудің тиімді құралы ретінде қарастырылады. Бұл тәсіл білім алушылардың тек білімін ғана емес, олардың өмірлік дағдыларын дамытуға бағытталғанымен ерекшеленеді. Пәнаралық ықпалдастық негізінде ұйымдастырылған оқу процесі оқушылардың кешенді ойлау қабілетін қалыптастырады. Сонымен қатар STEAM тәсілі олардың шығармашылық және зерттеушілік әлеуетін дамытуға мүмкіндік береді. Оқу ісі жөніндегі орынбасардың басқарушылық қызметі бұл процестің тиімді жүзеге асуына тікелей әсер етеді. Сондықтан білім беру ұйымдарында инновациялық тәсілдерді енгізу жүйелі түрде жүргізілуі тиіс. Бұл бағытта педагогтардың кәсіби дамуына ерекше көңіл бөлінуі қажет. Нәтижесінде білім беру сапасы артып, оқушылардың функционалдық сауаттылығы жоғары деңгейде қалыптасады. Бұл өз кезегінде олардың болашақта табысты тұлға ретінде қалыптасуына негіз болады. Сондықтан STEAM тәсілін білім беру жүйесіне енгізу уақыт талабы болып табылады.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Смаилова А.Р. Интеграция предметов естественно-математического цикла как условие развития функциональной грамотности школьников // Педагогический диалог. – 2022. – №3. – С. 67-74.

2. Albulescu I., Catalano H. The Cultivation of Functional Literacy by Holistic Education // European Proceedings of Social and Behavioural Sciences. – 2019. – Vol. 66. – P. 232-241. – DOI: 10.15405/epsbs.2019.06.25.

3. Long R.L., Davis S.S. Using STEAM to Increase Engagement and Literacy Across Disciplines // The Transdisciplinary STEAM+ Journal. – 2023. – Vol. 1(1). – 12 p.

РАЗВИТИЕ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ ОБУЧАЮЩИХСЯ С ПОМОЩЬЮ STEAM-ПОДХОДА

Аннотация. В статье всесторонне рассматриваются содержание STEAM-подхода в формировании функциональной грамотности обучающихся, его роль в современной системе образования, а также педагогические основы внедрения в образовательный процесс. Раскрывается сущность понятия функциональной грамотности, научно обосновывается её значение в развитии жизненно важных компетенций обучающихся. Охарактеризованы особенности STEAM-подхода, основанного на междисциплинарной интеграции, и проанализированы эффективные пути его применения в учебном процессе. В статье определена роль заместителя директора по учебной работе в системе управления школой, показано значение управленческих решений при внедрении инновационных методов обучения. Автор, обосновывая влияние STEAM-технологий на повышение качества образования, предлагает практические рекомендации по их эффективному использованию.

Ключевые слова: функциональная грамотность, STEAM-подход, междисциплинарная интеграция, качество образования, инновационные технологии, методы обучения, управленческая деятельность, компетентность, исследовательские навыки.

Алимбетова Нурсулу Сәрсенбековна
Биология пәні мұғалімі
«Жамбыл облысы әкімдігінің білім басқармасы Байзақ ауданы білім бөлімінің
Мырзатай орта мектебі» КММ

БИОЛОГИЯ САБАҚТАРЫНДА STEM ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫН ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Аннотация: Мақалада биология пәнін оқытудағы STEM технологияларының тиімділігі ғылыми-педагогикалық тұрғыдан қарастырылады. STEM-білім берудің мазмұны, биологиялық білімді өмірмен байланыстырудағы рөлі, зерттеушілік дағдыларды қалыптастырудағы мүмкіндіктері және оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамытудағы маңызы талданады. Сонымен қатар заманауи цифрлық технологиялар, жобалық оқыту, инженерлік ойлау және жасанды интеллект құралдарын кіріктірудің ерекшеліктері сипатталады. STEM технологияларының білім алушылардың шығармашылық қабілеттерін, сыни ойлауын және ғылыми дүниетанымын дамытудағы артықшылықтары көрсетіледі.

Кілт сөздер: STEM-білім, биология, зерттеушілік оқыту, жобалық технология, функционалдық сауаттылық, цифрлық технологиялар, инженерлік ойлау, жасанды интеллект, экология.

Қазіргі кезеңдегі білім беру жүйесінің басты міндеттерінің бірі – білім алушыларды тез өзгеретін ақпараттық қоғам жағдайында өмір сүруге және кәсіби қызметке дайындау болып табылады. Жаһандану, цифрландыру және ғылым мен техниканың қарқынды дамуы оқушылардан тек теориялық білімді ғана емес, сонымен қатар зерттеушілік, аналитикалық және практикалық дағдыларды меңгеруді талап етеді. Осыған байланысты халықаралық білім беру тәжірибесінде кеңінен таралған STEM технологиялары мектептегі биология пәнін оқытудың маңызды құрамдас бөлігіне айналып отыр.

STEM ұғымы ғылым (Science), технология (Technology), инженерия (Engineering) және математика (Mathematics) салаларын өзара байланыстыра отырып, білім алушылардың алған білімдерін өмірлік жағдаяттарда қолдану қабілетін дамытуға бағытталған кешенді білім беру жүйесін білдіреді. Бұл тәсіл оқушылардың ғылыми дүниетанымын қалыптастырумен қатар, олардың функционалдық сауаттылығын, шығармашылық әлеуетін және зерттеушілік мәдениетін дамытуға мүмкіндік береді.

Биология пәні тірі ағзалардың құрылысы мен қызметін, олардың қоршаған ортамен өзара байланысын зерттейтін ғылым болып табылады. Сондықтан биологияны оқыту барысында STEM технологияларын қолдану оқушылардың ғылыми дүниетанымын қалыптастырып, теориялық білімді тәжірибемен ұштастыруға мүмкіндік береді. Бұл тәсіл білім алушылардың биологиялық құбылыстарды терең түсінуіне, зерттеу жұмыстарын орындауына және өмірлік жағдаяттарда ғылыми білімді тиімді пайдалануына ықпал етеді.

Қазіргі білім беру жүйесінде STEM технологиялары зерттеушілік оқыту қағидаттарына негізделеді. Зерттеушілік тәсіл арқылы оқушылар дайын ақпаратты қабылдаушы емес, ғылыми ізденіс жүргізуші, болжам жасаушы және тәжірибе нәтижелерін талдаушы субъект ретінде қалыптасады. Химия және биология сабақтарында жүргізілетін зертханалық жұмыстар, тәжірибелер мен жобалар оқушылардың танымдық белсенділігін арттырып, ғылымға деген қызығушылығын қалыптастырады.

Биология сабақтарында STEM технологияларын қолдану оқушылардың жасушалардың құрылысын модельдеуіне, фотосинтез, тыныс алу, тұқымқуалаушылық, экологиялық жүйелер және тірі ағзалардың физиологиялық ерекшеліктерін тәжірибелік жолмен зерттеуіне мүмкіндік береді. Мұндай жұмыстар оқушылардың бақылау, талдау, қорытынды жасау және ғылыми дәлелдеу дағдыларын қалыптастырады.

STEM технологияларының маңызды ерекшеліктерінің бірі – жобалық оқыту әдісін кеңінен қолдану болып табылады. Жобалық жұмыстар оқушылардың дербес ізденуіне,

ақпаратты талдауына, тәжірибе жүргізуіне және алынған нәтижелерді бағалауына мүмкіндік береді. Мысалы, оқушылар қоршаған ортаның ластану деңгейін анықтау, экологиялық мониторинг жүргізу, өсімдіктердің өсуіне әртүрлі факторлардың әсерін зерттеу немесе биологиялық қалдықтарды қайта өңдеу мәселелері бойынша жобалар әзірлей алады. Осындай жұмыстар арқылы білім алушыларда ғылыми-зерттеу дағдылары мен жауапкершілік қасиеттері қалыптасады.

Заманауи STEM-білім беру жүйесінде инженерлік ойлауды дамыту ерекше маңызға ие. Инженерлік ойлау оқушылардың мәселені анықтау, шешу жолдарын іздеу, модельдеу және нәтижені бағалау қабілеттерін дамытады. Биология сабағында инженерлік тапсырмаларды қолдану білім алушылардың шығармашылық әлеуетін ашуға мүмкіндік береді. Мысалы, автоматтандырылған суару жүйесін жобалау, жылыжай экожүйесін жобалау немесе экологиялық таза өнім өндіру бойынша модельдер әзірлеу оқушылардың тәжірибелік дағдыларын жетілдіреді.

Цифрлық технологиялар STEM-білім берудің ажырамас бөлігі болып табылады. Виртуалды зертханалар, интерактивті модельдер, үшөлшемді анимациялар және цифрлық платформалар күрделі биологиялық процестерді көрнекі түрде түсіндіруге мүмкіндік береді. Оқушылар жасушалардың құрылысын, генетикалық механизмдерді, мүшелер жүйесінің қызметін және биологиялық процестерді виртуалды модельдер арқылы зерттейді. Сонымен қатар цифрлық технологиялар тәжірибе жүргізу барысында қауіпсіздікті қамтамасыз етуге және оқу үдерісін жекелендіруге жағдай жасайды.

Қазіргі уақытта жасанды интеллект технологиялары STEM-білім беру жүйесінде кеңінен қолданыла бастады. Интеллектуалды платформалар оқушылардың білім деңгейін талдап, жеке оқу траекториясын құруға мүмкіндік береді. Сонымен қатар жасанды интеллект құралдары күрделі тақырыптарды түсіндіруде, тәжірибе нәтижелерін өңдеуде және ғылыми ақпараттарды іздеуде тиімді көмекші қызметін атқарады. Бұл өз кезегінде оқыту сапасын арттырып, білім алушылардың өздігінен білім алу дағдыларын қалыптастырады.

STEM технологияларын қолдану оқушылардың сыни ойлау қабілеттерін дамытуда маңызды рөл атқарады. Ғылыми мәселелерді шешу барысында оқушылар ақпараттарды салыстырады, талдайды, дәлелдейді және қорытынды жасайды. Осындай әрекеттер нәтижесінде білім алушыларда ғылыми дүниетаным қалыптасып, логикалық ойлау қабілеті дамиды. Сонымен қатар олар топпен жұмыс жасау, пікір алмасу және шешім қабылдау дағдыларын меңгереді.

Биология сабақтарында STEM технологияларын қолдану функционалдық сауаттылықты қалыптастыруға да ықпал етеді. Білім алушылар алған білімдерін күнделікті өмірде кездесетін мәселелерді шешуге пайдаланады. Мысалы, дұрыс тамақтануды талдау, экологиялық мәселелерді талдау, денсаулықты сақтау және қоршаған ортаны қорғау бағытындағы жобалар оқушылардың әлеуметтік жауапкершілігін арттырады.

Қазіргі халықаралық тәжірибе көрсеткендей, STEM-білім беру болашақ мамандықтарға бағдарлаудың маңызды құралы болып табылады. Биотехнология, медицина, фармацевтика, экология, генетика, нанотехнология және микробиология, молекулалық биология.. Осы тұрғыдан алғанда STEM технологиялары оқушылардың кәсіби бағдарын айқындауға және олардың болашақ ғылыми қызметке қызығушылығын қалыптастыруға ықпал етеді.

Қазіргі білім беру кеңістігінде химия және биология пәндерін оқытуда STEM технологияларын қолданудың тағы бір маңызды артықшылығы – оқушылардың метатанымдық қабілеттерін дамыту болып табылады. Метатанымдық қабілеттер білім алушылардың өз оқу әрекетін жоспарлауына, бақылауына және бағалауына мүмкіндік береді. STEM ортасында жұмыс жасау барысында оқушылар мәселені шешудің бірнеше жолдарын қарастырады, өздерінің іс-әрекеттерін талдайды және нәтижелерді бағалау арқылы өзіндік рефлексия жасауға үйренеді. Мұндай дағдылар оқушылардың дербестігін арттырып, үздіксіз білім алуға деген қажеттілікті қалыптастырады.

Заманауи STEM-білім берудің ерекшеліктерінің бірі – кәсіпкерлік ойлауды дамытуға бағытталуы болып табылады. Биология сабағында ғылыми идеяларды тәжірибелік

жобалармен ұштастыру арқылы оқушылардың инновациялық ойлау қабілеттері қалыптасады. Мысалы, биологиялық ыдырайтын материалдарды өндіру, микрожасыл өсіру, биотыңайтқыштар әзірлеу, өсімдіктерді биологиялық қорғау жобалары білім алушылардың ғылыми ізденістерін нақты әлеуметтік және экономикалық мәселелермен байланыстыруға мүмкіндік береді. Бұл өз кезегінде олардың болашақ кәсіби бағдарын анықтауға оң ықпал етеді.

Білім беру жүйесіндегі халықаралық зерттеулер STEM технологияларының оқушылардың жоғары деңгейлі ойлау дағдыларын дамытуға ықпал ететінін көрсетеді. Әсіресе, биология пәнін оқыту барысында гендік инженерия, биотехнология, молекулалық биология, микробиология және генетика бағыттарын STEM негізінде кіріктіру... Мәселен, гендік инженерия, биотехнология, биохимия, молекулалық биология және фармакология сияқты бағыттарды оқыту кезінде пәнаралық байланыстарды жүзеге асыру оқушылардың ғылыми дүниетанымын кеңейтеді.

Қазіргі кезеңде тұрақты даму тұжырымдамасы STEM-білім берудің маңызды бағыттарының біріне айналуда. Химия және биология сабақтарында БҰҰ-ның Тұрақты даму мақсаттарымен байланысты жобаларды жүзеге асыру оқушылардың экологиялық мәдениетін қалыптастыруға мүмкіндік береді. Су ресурстарын қорғау, атмосфералық ауаның ластануын азайту, қалдықтарды қайта өңдеу, биоалуантүрлілікті сақтау және жаңартылатын энергия көздерін пайдалану мәселелері бойынша зерттеу жұмыстарын жүргізу білім алушылардың әлеуметтік жауапкершілігін арттырады.

STEM технологиялары білім алушылардың командалық жұмыс дағдыларын дамытуда да маңызды рөл атқарады. Жобалық және зерттеушілік жұмыстарды орындау барысында оқушылар өзара пікір алмасуға, міндеттерді бөлісуге, бірлескен шешім қабылдауға және ортақ нәтижеге қол жеткізуге үйренеді. Мұндай дағдылар XXI ғасыр құзыреттіліктерінің маңызды құрамдас бөлігі болып табылады және болашақта кез келген кәсіби қызметте сұранысқа ие болады.

Биология сабақтарында STEM технологияларын қолданудың тиімділігі білімді бағалау жүйесінің өзгеруіне де ықпал етеді. Дәстүрлі бағалау түрлерімен қатар қалыптастырушы бағалау, портфолио әдісі, жоба нәтижелерін қорғау және тәжірибелік жұмыстардың нәтижелерін сараптау кеңінен қолданылады. Мұндай бағалау тәсілдері оқушылардың тек теориялық білімін ғана емес, олардың зерттеушілік, шығармашылық және коммуникативтік құзыреттіліктерін кешенді түрде бағалауға мүмкіндік береді.

Соңғы жылдары виртуалды және толықтырылған шынайылық технологиялары STEM-білім берудің жаңа бағыты ретінде дамып келеді. Биология сабақтарында адам ағзасының ішкі құрылысын, мүшелер жүйесін, жасушалардың қызметін және генетикалық процестерді виртуалды кеңістікте зерттеу. Мұндай технологиялар оқу материалының көрнекілігін арттырып қана қоймай, оқушылардың пәнге деген қызығушылығын күшейтеді.

Осылайша, биология сабақтарында STEM технологияларын қолдану білім беру сапасын арттырудың, оқушылардың ғылыми-зерттеушілік мәдениетін қалыптастырудың және функционалдық сауаттылығын дамытудың тиімді тетігі болып табылады. STEM тәсілі теориялық білім мен практикалық әрекетті ұштастырып, білім алушылардың сыни ойлауын, зерттеушілік дағдыларын және экологиялық мәдениетін дамытуға мүмкіндік береді. Сондықтан қазіргі биология пәні мұғалімдерінің алдында тұрған маңызды міндеттердің бірі – STEM технологияларын тиімді пайдалану арқылы оқушылардың ғылымға қызығушылығын арттыру және оларды биология, медицина, экология және биотехнология салаларындағы болашақ кәсіби қызметке даярлау болып табылады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Беспалько В.П. Педагогические технологии. – Москва: Юрайт, 2023. – 319 с.
2. Пак М.С. Теория и методика обучения химии. – Санкт-Петербург: Лань, 2022. – 368 с.
3. Пасечник В.В. Современные технологии обучения биологии. – Москва: Просвещение, 2024. – 304 с.

Аметхан Береке
Тәрбиеші
«Жүсіпбек Аймауытов атындағы ЖББМ» КММ-ның Балдаурен шағын орталығы
Қарағанды облысы, Бухар жырау ауданы, Тоғызқұдық ауылы

ҚҰРЫЛЫС ОЙЫНДАРЫ АРҚЫЛЫ БАЛАЛАРДЫ ЕҢБЕККЕ БАУЛУ

Аннотация: мақалада мектепке дейінгі ұйымдарда балаларды құрылыс ойындары арқылы еңбекке баулудың педагогикалық және психологиялық негіздері қарастырылады. Құрылыс әрекеттерінің баланың танымдық, шығармашылық, әлеуметтік және еңбек дағдыларын дамытудағы рөлі ғылыми тұрғыда талданады. Сонымен қатар құрылыс ойындарының ұсақ мотериканы, кеңістіктік ойлауды, математикалық түсініктерді және зерттеушілік қабілеттерді қалыптастырудағы маңызы сипатталады. Мақалада ұлттық құндылықтар, STEAM элементтері, экологиялық тәрбие және инклюзивті білім беру жағдайында құрылыс әрекеттерін ұйымдастырудың тиімді жолдары ұсынылады. Балалардың еңбекке деген жағымды көзқарасын қалыптастырудағы тәрбиешінің рөлі мен заманауи педагогикалық технологиялардың ықпалы кеңінен қарастырылады.

Кілт сөздер: еңбек тәрбиесі, құрылыс ойындары, мектепке дейінгі тәрбие, кішкентай құрылысшылар, STEAM технологиясы, шығармашылық қабілет, ұсақ моторика, танымдық даму, кеңістіктік ойлау, экологиялық тәрбие, әлеуметтік дағды, ойын арқылы оқыту.

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту жүйесінде еңбек тәрбиесі баланың тұлғалық қалыптасуының маңызды құрамдас бөлігі болып табылады. Ерте жаста қалыптасқан еңбекке деген оң көзқарас баланың кейінгі өміріндегі жауапкершілік, дербестік, табандылық және шығармашылық сияқты қасиеттерінің дамуына тікелей ықпал етеді. Осы тұрғыдан алғанда құрылыс ойындары мен қарапайым еңбек әрекеттері мектепке дейінгі ұйымдарда ерекше педагогикалық мәнге ие. «Кішкентай құрылысшылар» бағыты арқылы балалар қоршаған ортаны таниды, өз қолымен әрекет жасауға үйренеді және еңбек процесінің нәтижесін көру арқылы ішкі қанағат сезімін қалыптастырады.

Баланың еңбекке қызығушылығы ең алдымен ойын арқылы дамиды. Мектеп жасына дейінгі кезеңде ойын жетекші әрекет болғандықтан, құрылыс элементтерімен жұмыс жасау балалар үшін табиғи әрі қызықты процесс болып табылады. Құрылыс ойындары барысында бала тек нысан құрастырып қана қоймайды, сонымен қатар жоспарлау, салыстыру, өлшеу, сәйкестендіру сияқты интеллектуалдық әрекеттерді орындайды. Бұл әрекеттер оның логикалық ойлауын, кеңістіктік қабылдауын және шығармашылық қиялын дамытады.

Құрылыс ойындарының педагогикалық құндылығы олардың баланың ұсақ моторикасын жетілдіруімен де байланысты. Ұсақ бөлшектерді біріктіру, текшелерді орналастыру, бөлшектерді сәйкестендіру барысында саусақ бұлшықеттері дамып, көз бен қолдың үйлесімді әрекеті қалыптасады. Нейропсихологиялық зерттеулер ұсақ моториканың дамуы сөйлеу және когнитивтік процестермен тығыз байланысты екенін көрсетеді. Сондықтан құрылыс әрекеті

тек еңбек дағдысын қалыптастыру емес, сонымен қатар тілдік және интеллектуалдық дамудың да маңызды құралы болып табылады.

Балаларды еңбекке баулуда тәрбиешінің рөлі ерекше. Тәрбиеші балалардың қызығушылығын оятып қана қоймай, олардың әрекетін жүйелі түрде бағыттай білуі тиіс. Мысалы, құрылыс ойыны барысында тәрбиеші балаларға белгілі бір тапсырма береді: үй, көпір, балабақша немесе шағын қала құрастыру. Осындай тапсырмалар арқылы балалар бірлескен әрекетке үйренеді, өзара пікір алмасады және ортақ нәтижеге жетудің маңызын түсінеді.

Еңбек тәрбиесінің маңызды аспектілерінің бірі – жауапкершілік сезімін қалыптастыру. Құрылыс жұмыстарын орындау кезінде бала өз әрекетінің нәтижесіне жауап беруге үйренеді. Егер құрылыс дұрыс орналаспаса немесе құлап қалса, бала оны қайта түзетуге тырысады. Бұл әрекет табандылық пен шыдамдылық қасиеттерін дамытады. Сонымен қатар бала еңбектің нәтижеге жету үшін белгілі бір күш пен уақытты қажет ететінін түсінеді.

Қазіргі мектепке дейінгі педагогикада құрылыс әрекеті STEAM элементтерімен де тығыз байланыстырылады. Балалар қарапайым инженерлік ойлау дағдыларын меңгереді: қандай материал мықты, қандай пішін тұрақты, бөлшектерді қалай біріктіру керек деген сұрақтарға жауап іздейді. Бұл олардың болашақта техникалық және инженерлік бағыттарға қызығушылығын арттыруға негіз болады.

Құрылыс ойындары балалардың әлеуметтік дағдыларын дамытуда да маңызды орын алады. Топтық құрылыс барысында балалар рөлдерді бөліседі, бір-бірімен келіседі, пікірталас жүргізеді және бірлескен шешім қабылдайды. Мұндай әрекеттер коммуникациялық мәдениетті қалыптастырып, ұжымда жұмыс істеу дағдысын дамытады. Әсіресе мектепке дейінгі кезеңде әлеуметтік өзара әрекет баланың эмоционалдық интеллектісінің қалыптасуына ықпал етеді.

Балаларды еңбекке баулуда табиғи және қайта өңделетін материалдарды қолдану экологиялық тәрбиемен ұштасады. Картон, ағаш бөлшектері, табиғи тастар немесе қайта пайдаланылатын заттар арқылы құрылыс жасау балаларға қоршаған ортаға ұқыпты қарауды үйретеді. Сонымен қатар олар ресурстарды тиімді пайдалану мәдениетін меңгереді.

Құрылыс әрекеті барысында балалардың қиялы ерекше дамиды. Бір қарапайым текше баланың ойында үйге, сарайға немесе ғарыш кемесіне айналуы мүмкін. Бұл шығармашылық трансформация баланың символдық ойлауын дамытады. Психологтардың пікірінше, символдық ойлау кейінгі оқу әрекетінің, әсіресе математикалық және тілдік қабілеттердің қалыптасуына негіз болады.

Еңбек тәрбиесінде мадақтау мен эмоционалдық қолдаудың маңызы зор. Тәрбиеші баланың жасаған жұмысын бағалап, оның жетістігін атап өткен кезде балада өзіне деген сенімділік қалыптасады. Бұл ішкі мотивацияны күшейтіп, еңбек әрекетіне деген қызығушылықты арттырады. Дегенмен мадақтау тек нәтижеге емес, баланың талпынысы мен еңбегіне де бағытталуы тиіс.

Балаларды еңбекке баулу – тек белгілі бір әрекетті үйрету емес, ол өмірлік құндылықтарды қалыптастыру процесі. Құрылыс әрекеті арқылы бала еңбектің маңызын, ұжымдық жұмыстың құндылығын және шығармашылықтың қуатын түсінеді. Мұндай тәжірибе кейінгі мектеп өміріне және жалпы әлеуметтік бейімделуге мықты негіз қалайды.

Құрылыс әрекеттері арқылы балаларды еңбекке баулу барысында қазіргі педагогикада «тәжірибе арқылы үйрену» қағидасы ерекше маңызға ие болып отыр. Бала белгілі бір әрекетті тек тыңдау немесе бақылау арқылы емес, өз қолымен орындау барысында терең меңгереді. Осыған байланысты құрылыс ойындары балалардың белсенді тәжірибелік әрекетін ұйымдастырудың тиімді құралы болып саналады. Мысалы, бала текшелерден көпқабатты ғимарат құрастыру кезінде оның тепе-теңдігін сақтауды, бөліктер арасындағы сәйкестікті анықтауды және кеңістіктік қатынастарды түсінуді үйренеді. Бұл әрекет оның қарапайым инженерлік ойлауын қалыптастырып қана қоймай, өмірлік тәжірибесін де байытады.

Балалардың еңбекке қызығушылығын арттыруда «сюжеттік құрылыс ойындарының» рөлі ерекше. Мұндай ойындарда балалар өздерін құрылысшы, сәулетші, дизайнер немесе қала

жоспарлаушы ретінде елестетеді. Олар тек нысан құрастырып қоймай, сол нысанның қызметін, адамдарға қажеттілігін және қолдану мақсатын ойластырады. Мысалы, «болашақ қаласы», «экологиялық үй» немесе «ертегі әлеміндегі сарай» сияқты тақырыптар балалардың қиялын кеңейтіп, шығармашылық белсенділігін арттырады. Сонымен қатар бұл ойындар балалардың әлеуметтік рөлдерді түсінуіне және мамандықтар әлемімен алғашқы танысуына ықпал етеді.

Қазіргі мектепке дейінгі білім беру жүйесінде еңбек тәрбиесін дамытуда ұлттық құндылықтарды енгізудің маңызы артып келеді. Қазақ халқының дәстүрлі тұрмысында еңбекке баулу ерте жастан басталған. Балалар үлкендерге көмектесу, киіз үй жабдықтарын дайындау, тұрмыстық бұйымдарды құрастыру сияқты әрекеттер арқылы еңбек мәдениетін меңгерген. Осы ұлттық тәжірибені балабақшадағы құрылыс ойындарымен байланыстыру балалардың тарихи-мәдени танымын қалыптастырады. Мысалы, балаларға киіз үйдің моделін құрастыру, ұлттық оюлармен безендіру немесе шағын ауыл макетін жасау ұсынылса, олар еңбек әрекеті арқылы ұлттық мұраны таниды.

Құрылыс ойындарының тағы бір маңызды ерекшелігі – балалардың математикалық түсініктерін дамытуы. Құрылыс барысында бала көлем, ұзындық, биіктік, пішін және симметрия ұғымдарын тәжірибе жүзінде меңгереді. Текшелерді санау, бөлшектерді салыстыру, құрылымның тұрақтылығын анықтау арқылы қарапайым математикалық ойлау қалыптасады. Сондықтан құрылыс әрекеті математикаға дайындықтың табиғи әрі тиімді формасы ретінде қарастырылады.

Балалардың еңбекке деген оң көзқарасын қалыптастыру үшін нәтижені көрнекі түрде көрсету маңызды. Мысалы, топтық құрылыс жобаларының көрмесін ұйымдастыру, балалар жасаған макеттерді ата-аналарға таныстыру немесе шағын «құрылысшылар фестивалін» өткізу олардың еңбегіне деген мақтаныш сезімін оятады. Мұндай тәжірибе балалардың өзін-өзі бағалауына оң әсер етіп, шығармашылық белсенділігін күшейтеді.

Еңбек тәрбиесінде рефлексия элементтерін қолдану да маңызды. Құрылыс әрекетінен кейін тәрбиеші балалармен бірге талдау жүргізіп, «Не қиын болды?», «Қандай шешім таптың?», «Келесі жолы нені өзгерткің келеді?» деген сұрақтар қоя алады. Бұл балалардың өз әрекетін бағалау, қателіктерді түсіну және өзіндік қорытынды жасау қабілетін дамытады. Осындай рефлексиялық дағдылар кейінгі оқу процесінде де маңызды рөл атқарады.

Қазіргі заманғы педагогикалық зерттеулер құрылыс ойындарының эмоционалдық тұрақтылықты қалыптастырудағы маңызын да атап көрсетеді. Құрылыс барысында бала сабыр сақтауға, әрекетін жоспарлауға және қиындықтарды біртіндеп шешуге үйренеді. Егер құрылыс құлап қалса немесе жоспарланғандай шықпаса, бала оны қайтадан жасап көруге тырысады. Бұл әрекет психологиялық төзімділік пен табандылық қасиеттерін дамытады.

Инклюзивті білім беру жағдайында құрылыс әрекеттері ерекше педагогикалық мүмкіндік береді. Әртүрлі даму ерекшеліктері бар балалар ортақ құрылыс жұмысына қатысу арқылы бір-бірімен әрекеттеседі, өзара көмек көрсетеді және әлеуметтік байланыс орнатады. Құрылыс ойындары вербалды қарым-қатынасқа қиналатын балалар үшін де тиімді, себебі олар әрекет арқылы өз ойын жеткізе алады.

Құрылыс әрекеттерінің тағы бір заманауи бағыты – экологиялық тәрбиемен байланысы. Балаларға қайта өңделетін материалдардан құрылыс жасау ұсынылғанда, олар қоршаған ортаны қорғау идеяларын тәжірибе арқылы түсінеді. Мысалы, пластик қақпақтардан, картон қораптардан немесе табиғи материалдардан макет жасау экологиялық мәдениетті қалыптастырудың тиімді тәсілі болып табылады. Сонымен қатар құрылыс ойындары балалардың болашақтағы технологиялық сауаттылығының негізін қалайды. Қарапайым механизмдер құрастыру, бөлшектердің байланысын түсіну және кеңістіктік модельдеу кейінгі робототехника, инженерия және бағдарламалау дағдыларына алғышарт болады. Сондықтан мектепке дейінгі кезеңдегі еңбек әрекеттері XXI ғасыр құзыреттерін қалыптастырудың бастапқы баспалдағы ретінде қарастырылады.

Осылайша, «Кішкентай құрылысшылар» бағыты мектепке дейінгі білім беру жүйесінде балалардың жан-жақты дамуын қамтамасыз ететін тиімді педагогикалық құрал болып

табылады. Ол еңбек тәрбиесін ойынмен, шығармашылықпен және танымдық әрекетпен үйлестіре отырып, баланың тұлғалық қасиеттерін, зерттеушілік қабілетін және әлеуметтік дағдыларын қалыптастырады.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Выготский Л. С. Воображение и творчество в детском возрасте. – М.: Просвещение, 2021. – 320 с.
2. Запорожец А. В. Избранные психологические труды. – М.: Педагогика, 2020. – 656 с.

Журналдың құрылтайшысы және иесі:
«BAYANDY» жеке кәсіпкерлігіне қарасты «KEMENGER» ғылыми-әдістемелік орталығы.

Учредитель и собственник журнала:
Научно-методический центр «KEMENGER», относящийся к индивидуальному предпринимателю «BAYANDY».

Журнал 2023 жылдың желтоқсан айынан бастап жарық көруде.
Басылым 1 айда 4 рет шығады.
Журнал Қазақстан Республикасының Ақпарат және Қоғамдық даму министрлігінің Ақпарат комитеті 2023 жылғы 13 ақпандағы Мерзімді баспасөз басылымын, ақпараттық агенттікті және желілік басылымды есепке қоюы туралы куәлігі № KZ26VPY00064454 берілген.

Журнал издается с декабря 2023 года.
Периодичность выпуска — 4 раза в месяц.
Журнал выдан комитетом информации Министерства информации и общественного развития Республики Казахстан № KZ26VPY00064454 о постановке на учет периодического печатного издания, информационного агентства и сетевого издания от 13 февраля 2023 года.

Құрметті оқырмандар мен авторлар!
Журналда жарияланған материалдар редакцияның көзқарасын білдірмейді. Фактілер мен мәліметтердің анықтығына, сондай-ақ стилистикалық қателерге авторлар жауапты. Журналға шыққан материалдарды редакцияның келісімінсіз көшіріп басуға болмайды. Редакция материалдарды қабылдамауға құқылы.

Уважаемые читатели и авторы!
Опубликованные в журнале материалы не отражают точку зрения редакции. Ответственность за достоверность фактов и сведений в публикациях, а также за стилистические ошибки несут авторы. Перепечатка материалов, опубликованных в журнале, допускается только с согласия редакции. Редакция оставляет за собой право отклонять материалы.

Мекенжайы:
100012, Қарағанды қ.,
Н. Назарбаев даңғ., 19.
E-mail: kemengerustaz.kz@mail.ru
Инстаграм: kemengerustaz.kz
Сайт: kemenger-ustaz.kz
WhatsApp +77009700098
+77711812303
Басуға 31.10.2025 ж. қол қойылды.

Пішім 60*90 1/8
ш.б.т. - 26. RISO басылым.
Таралымы - 50 дана.

«BAYANDY» жеке кәсіпкерлігіне қарасты «KEMENGER» ғылыми-әдістемелік орталығының полиграфиялық қызметтер бөлімінде басылып шығарылды.

Наш адрес:
100012, г. Караганда,
пр. Н. Назарбаева, 19.
E-mail: kemengerustaz.kz@mail.ru
Инстаграм: kemengerustaz.kz
Сайт: kemenger-ustaz.kz
WhatsApp +77009700098
+77711812303
Подписано в печать 31.10.2025 г.

Формат 60*90 1/8
усл.печ.л. - 26. Печать RISO.
Тираж - 50 экз.

Отпечатано в полиграфическом отделе НМЦ «KEMENGER» ИП «BAYANDY».

QR-кодты сканерлеу арқылы бізбен тікелей байланысқа шыға аласыз.
Вы можете связаться с нами напрямую, отсканировав QR-код.

QR-кодты сканерлеу арқылы бізбен тікелей байланысқа шыға аласыз.
Вы можете связаться с нами напрямую, отсканировав QR-код.